

DIAK

Piritta Minkkinen

Sosionomi YAMK

Sosiaalialan käytäntöjen asiakaslähtöinen kehittäminen

Laurea-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

Karita Rasinkangas

Sosionomi YAMK

Monialainen ja yhteensovittava johtaminen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

Mitä lapsiperheille kuuluu?

Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden
kokemasta hyvinvoinnista

TIIVISTELMÄ

Piritta Minkkinen, Karita Rasinkangas

Mitä lapsiperheille kuuluu? Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

180 sivua ja 11 liitettä

Kevät 2025

Laurea-ammattikorkeakoulu /Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)

Sosiaalialan käytäntöjen asiakaslähtöinen kehittäminen/ Monialainen ja yhteensovittava johtaminen

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta jalkautuu lähiötöyönä sinne, missä lapsiperheiden arkea haastavat vähävaraisuus sekä riski sukupolvet ylittävälle huono-osaisuudelle on suuri. Toimintaa on useissa eri toimipaikoissa sosioekonomisesti haastavilla alueilla ympäri Suomen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien kävijöiden eli lapsiperheiden hyvinvointia, syventää ymmärrystä ja tuoda esiin lapsiperheiden subjektiivisia kokemuksia hyvinvoinnistaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää hyvinvointikyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila vanhempien kokemana, nostaa esiin etenkin mahdolliset hyvinvoinnin vajeet sekä ne tekijät, jotka vanhemmat kokivat vaikuttaneen perheen hyvinvointiin. Opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin sähköisellä hyvinvointikyselyllä kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheille. Opinnäytetyön tutkimusotteena oli toisiaan täydentäen kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen menetelmä.

Kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila vanhempien kokemana oli pääosin hyvä. Tutkimustulosten perusteella suurin osa lapsiperheistä oli tyytyväisiä elämäänsä; terveyteen, arkeen, parisuhteeseen sekä vanhemmuuteen. Tyytyväisyys perheen tukiverkoston ja taloudelliseen tilanteeseen jäi alhaisemmaksi. Vanhempien mukaan perheen hyvinvointia tukivat arjen sujuvuus ja tuki, perhearvot ja kiintymys, yhdessä vietetty aika, hyvä vuorovaikutus, terveys ja terveelliset elintavat sekä taloudellinen vakaus. Hyvinvointia heikensivät erityisesti taloudelliset vaikeudet, terveys- ja elintapaongelmat, parisuhde- ja vanhemmuuden haasteet, vanhemman jaksaminen sekä tukiverkoston puute myös erityislasten kasvatushaasteet kuormittivat.

Kyselyn tuottaman tiedon avulla SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta pystyy kasvattamaan asiantuntemustaan kohderyhmänsä hyvinvoinnista. Tiedon avulla tunnistetaan kehittämiskohteita, joiden avulla voidaan parantaa toiminnan laatua lisäten kävijätyytyväisyyttä.

Asiasanat: hyvinvointi, hyvinvoinnin vajeet, huono-osaisuus, lapsiperhe, elämälaatu, lapsiperheköyhyys

ABSTRACT

Piritta Minkkinen, Karita Rasinkangas

How are the families? A survey on the subjective well-being of families

180 pages and 11 appendices

Spring semester 2025

Laurea University of Applied Sciences / Diaconia University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social and Health Services

Degree Programme in Customer-Oriented Development of Social Service Practices/
Master's degree (MA) in Interdisciplinary and Collaborative Leadership

SOS Children's Village's meeting places are located where there is a social need, reaching areas where low income and the risk of disadvantage challenge the daily lives of families with children. These meeting places are situated in multiple locations across Finland, particularly in socioeconomically disadvantaged areas.

The purpose of this thesis was to study the well-being of families participating in the meeting places. The focus of this study was to deepen the understanding of the subjective well-being of these families. The aim was to find out the state of well-being among the families through a well-being survey, particularly identifying potential gaps in well-being and the factors parents perceived as influencing their family's well-being. The data for the thesis was collected through an electronic well-being survey for the families attending the meeting places. The thesis combined both quantitative and qualitative research.

According to parents' experiences, the overall well-being of families was generally good. Most families were satisfied with their lives, including their health, daily routines, relationships, and parenting. The satisfaction with support networks and financial situations was lower. Parents reported that smooth daily life and support, family values and emotional bonds, quality time together and good communication, health and financial stability were key factors supporting well-being. In contrast, financial difficulties and health issues, relationship and parenting challenges, exhaustion and a lack of support networks were the main factors weakening well-being. The challenges of raising children with special needs were also a stress factor.

The information generated by the survey will help SOS Children's Villages' meeting places to increase their expertise in the well-being of the families. The information will be used to identify areas for development that can be used to improve the quality of the operations and increase families' satisfaction.

Keywords: well-being, disadvantage, family with children, quality of life, poverty in families with children

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 HYVINVOINNIN ULOTTUVUUDET	5
2.1 Hyvinvoinnin teoria.....	5
2.2 Koettu hyvinvointi.....	7
3 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI	9
3.1 Lapsiperheiden hyvinvointiyhteiskunta.....	9
3.2 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	11
3.3 Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus.....	17
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANI.....	19
4.1 Tutkimusympäristö	19
4.2 Työelämäkumppani.....	20
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	23
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	24
6.1 Tutkimuksen lähtökohdat	24
6.2 Tutkimusmenetelmät.....	24
6.3 Kyselylomakkeen toteutusprosessi	26
6.4 Kyselylomakkeen testaaminen.....	32
6.4.1 Kyselylomakkeen toteutettu esitestaus	32
6.4.2 Kyselylomakkeen toteutettu toinen testaus	34
6.5 Aineistonkeruu	34
6.6 Aineiston analyysi	36
6.6.1 Määrällisen aineiston analyysi	37
6.6.2 Laadullisen aineiston analyysi.....	39
7 TULOKSET	40
7.1 Taustatiedot	41
7.2 Lapsiperheen terveys ja elintavat.....	44
7.3 Lapsiperheen hyvinvointi arjessa	53
7.4 Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut	65
7.5 Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena	72
7.6 Yhteenveto lapsiperheen hyvinvoinnin tilasta ja tekijöistä.....	77
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	86
8.1 Eettisyys.....	87

8.2 Luotettavuus	91
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	93
9.1 Mitä lapsiperheille kuuluu?.....	93
9.2 Lapsiperheen terveys ja elintavat.....	93
9.3 Lapsiperheen hyvinvointi arjessa	96
9.4 Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut	99
9.5 Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena	102
9.6 Pohdinta.....	105
9.7 Ammatillinen kehittyminen	110
9.8 Jatkotutkimusaiheet ja kehittämisehdotukset	111
LÄHTEET.....	113
LIITE 1. Saate.....	120
LIITE 2. Tutkimustiedote	121
LIITE 3. Tietosuojaseloste	126
LIITE 4. Aineistonhallintasuunnitelma	129
LIITE 5. Yhteisrekisterinpitäjyys sopimus.....	131
LIITE 6. Kysely.....	135
LIITE 7. Kyselyn testaajalle haastattelurunko	171
LIITE 8. Saate testaukseen.....	172
LIITE 9. Tutkimustiedote testaukseen.....	173
LIITE 10. Eettisen toimikunnan lausunto.....	178
LIITE 11. Laadullisen analyysiprosessin havainnollistaminen.....	180

1 JOHDANTO

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut lapsiperheiden hyvinvointia ja suurin osa kyselyihin vastanneista perheistä oli tyytyväisiä elämäänsä, mutta tilastojen mukaan vuonna 2022 noin 118 900 lasta elää tilanteessa, jossa arjessa koettiin puutteita (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], i.a.; Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö [Itla], i.a.). Työmarkkinoiden epävarmuus ja lapsiperheiden heikko tulokehitys ovat vaikeuttaneet lapsiperheiden, etenkin yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden taloudellista toimeentuloa sekä vaikuttanut negatiivisesti kokemukseen hyvinvoinnista ja lisännyt perheiden pahoinvointia. (Autto ym., 2019, s. 3–4.) Lapsiperheköyhyys estää lasten oikeuksien toteutumisen. Se on hyvinvoinnin vajetta, joka johtuu taloudellisten resurssien vähäisyydestä. Toimeentulo-ongelmat kuormittavat lapsiperheiden arkea. (Itla, i.a.; Kallio & Hakovirta, 2020, luku 3.)

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnassa, Mummun ja vaarin tuvilla, pyritään helpottamaan lapsiperheiden arkea ja vahvistamaan perheiden voimavaroja, jotta juuri perheisiin kohdistuva arjen kuormitus vähenisi. Kohtaamispaikat ovat avoinna kaikille toiminta-alueen lapsiperheille. Kohtaamispaikkatoiminnassa SOS-Lapsikylä seuraa toiminnan vaikuttavuutta, mutta yleiskuvaa toimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnista ei selvitetä. (SOS-Lapsikylä, 2022.)

Opinnäytetyömme on tutkielma kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden hyvinvoinnin selvittämiseksi. Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimii SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta, Mummun ja vaarin tuvat. Tarkoituksena oli tutkia syvemmin kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvointia kyselyn avulla. Tavoitteena oli selvittää lapsiperheiden hyvinvoinnin tila vanhempien kokemana nostaten esiin ne tekijät, jotka vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin. SOS-Lapsikylän tavoitteena on kyselystä saadun uuden tiedon avulla kasvattaa asiantuntijuutta, parantaa toiminnan laatua sekä lisätä kävijätyytyväisyyttä.

2 HYVINVOINNIN ULOTTUVUUDET

2.1 Hyvinvoinnin teoria

Sosiologian lähestymistapa hyvinvointiin on painottunut tarpeen käsitteen kautta, tarpeet on nähty yhteiskunnallisesti määräytyneinä. Hyvinvointi perustuu yksilön käytettävissä oleviin resursseihin. Myös subjektiivisesti koetulla hyvinvoinnilla on merkitystä. (Uusitalo & Simpura, 2020, s. 580.)

Crips (2013) jakaa Well-Being -artikkelissaan hyvinvoinnin teorit kolmeen: hedonismi, haluteoriat sekä objektiivinen lista -teoriat. Niemi ym. (2017, s. 168–170) kuvaavat näitä teorioita seuraavasti. Hedonististen teorioiden mukaan hyvinvointi muodostuu mielihyvän kokemuksista ja kärsimyksen poissaolosta. Haluteorioiden mukaan yksilö voi hyvin, kun hän voi toteuttaa itselleen tärkeitä asioita elämässään. Objektiivinen lista -teorioissa pyritään luettelemaan ne tekijät, joista hyvinvointi koostuu, esimerkiksi onnellisuus, terveys, itsemäärääminen ja ystävyys. Lisäksi näiden perinteisen kolmen teorian rinnalle nostetaan hybriditeoriat, joissa yhdistetään aikaisempia teorioita. Näiden teorioiden mukaan yksilölle on hyvää se, että hän saavuttaa haluamansa, joka tosiasiallisestikin on haluamisen arvoista.

Suomalaisen hyvinvointitutkimuksen pioneerina voidaan pitää Erik Allardtia. Allardt pohtii teoksessaan, että mihin perustetaan väitteet, mikä on tärkeää hyvinvoinnissa ja mitkä ovat tärkeimmät hyvinvoinnin ulottuvuudet. Miten paljon on painoarvoa ihmisen toiveilla ja kuinka paljon voidaan keskittyä vain aineelliseen hyvinvointiin. Hän painottaa, että hyvinvointia ei voida määritellä pitämällä lähtökohtana yksinomaan ihmisten toivomuksia, mutta ne ovat hyvä huomioida. Allardt määrittelee hyvinvointia tarvekäsitteen kautta, tarpeiden ohittaessa toivomukset. Allardtin mukaan hyvinvoinnin ulottuvuudet tulee määritellä siten, että ne voidaan liittää sekä inhimillisiin että yhteiskuntarakenteen ominaisuuksiin. (Allardt, 1976, s.18–30.)

Allardt korosti, ettei hyvinvointi muodostu pelkästään aineellisista seikoista, vaan hyvinvoinnin keskeisiä elementtejä ovat myös yhteisöllisyyteen ja aktiiviseen toimintaan liittyvät tekijät. Allardtin mukaan hyvinvointi perustuu tarpeisiin. Hänen mukaansa tarpeet ja hyvinvointi määräytyvät yhteiskunnallisesti ja tarpeet tulee määritellä uudelleen, jos yhteiskunta muuttuu. Allardt kuvaa hyvinvointia tilaksi, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada tarpeensa tyydytetyksi. (Uusitalo & Simpura, 2020, s. 580–581.)

Allardt erotti hyvinvoinnin ja onnellisuuden toisistaan. Allardtin teorian mukaan hyvinvointi liittyy tarpeisiin, jolloin jos tarpeet jäävät tyydyttämättä, tarkoittaa se hyvinvoinnin vajetta. Onnellisuus liittyy subjektiiviseen kokemukseen, kun taas hyvinvointi on objektiivisempi käsite kuin onnellisuus. Allardt tekee eron myös elintason ja elämänlaadun välille. Elintasolla tarkoitetaan aineellisia ja persoonattomia resursseja, tyydyttäen ihmisen tarpeita, kun elämänlaadulla tarkoitetaan sosiaalisia suhteisiin ja itsensä toteuttamiseen liittyvien tarpeiden tyydytystä. Allardt on määritellyt kolme hyvinvointiarvoa: having eli elintaso, loving eli yhteisyysuhteet ja being eli itsensä toteuttaminen. Näitä ulottuvuuksia Allardt pyrki mittaamaan mahdollisimman objektiivisesti. (Uusitalo & Simpura, 2020, s. 580–581.)

Helnen (2023, s. 159–164) mukaan Allardtin hyvinvointiajattelu sopii myös kestäväen hyvinvoinnin tutkimukseen. Allardt esitti jo aikoinaan hyvinvoinnin käsitteeseen uudistamista lisäämällä siihen ympäristötekijät sekä ympäristön integroimista hyvinvoinnin tutkimiseen. Allardt kirjoitti myös luonnon kuormittamisen lopettamisesta talouskasvun nimissä, maapallon kantokyvyn kunnioittamisesta sekä kulutuksen vähentämisestä. Allardt lisäsi myöhemmin tarpeen elää sovussa luonnon kanssa being-ulottuvuuteen. Allardtin tarveperustainen hyvinvoinnin näkemys on hyvin ajankohtainen tällä hetkellä ja myös Helnen tutkimukset nojaavat tähän samaan näkemykseen. (Helne, 2023, s. 159–164.)

1900-luvun lopulla alettiin kiinnostua myös yksilön omasta kokemuksesta hyvinvoinnistaan materiaalsen hyvinvoinnin ja objektiivisesti mitatun elintason sijaan. Subjektiivinen hyvinvointi viittaa yksilön omaan kokemukseen hyvinvoinnista, kun taas objektiivinen hyvinvointi viittaa yleisesti tärkeäksi pidettyihin hyvinvoinnin

osa-alueisiin, kuten aineelliseen hyvinvointiin, huolimatta yksilön omasta kokemuksesta tai arvostuksesta. Yleisesti käytetty kansakunnan hyvinvoinnin mittari on edelleen bruttokansantuote, mutta tyytyväisyyttä omaan elämään on myös esitetty keskeiseksi hyvinvoinnin mittariksi. (Uotinen & Vaalavuo, 2022, s. 76–79.)

Yleinen käsitys on, että hyvinvointi on moniulotteinen ja sen määrittäminen ei ole yksinkertaista. Yhtä yhteistä hyvinvoinnin määritelmää ei löydy. Tässä tutkimuksessa haluttiin kartoittaa kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila vanhempien kokemana sekä mitkä tekijät vanhemmat kokevat, että ovat vaikuttaneet lapsiperheiden hyvinvointiin eli asiat, jotka ovat tukeneet tai heikentäneet lapsiperheen hyvinvointia. Lapsiperheiden hyvinvoinnista haluttiin kerätä monipuolisesti tietoa, joten tutkimuksessa on huomioitu sekä objektiivinen että subjektiivinen hyvinvointi, painottaen subjektiivista hyvinvointia. Tutkittaviksi hyvinvoinnin osa-alueiksi tässä tutkimuksessa muodostui: hyvinvointi arjessa, terveys ja elintavat, avun tarpeet ja palvelut sekä elämänlaatu.

2.2 Koettu hyvinvointi

Koettu hyvinvointi eli subjektiivinen hyvinvointi on yhteinen kattotermi kuvaamaan ihmisen kokeman hyvinvoinnin tasoa hänen oman subjektiivisen arvionsa mukaan hänen omasta elämästään. Nämä arviot ovat tunteita ja päätelmiä, jotka voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia, sisältäen arvioita tyytyväisyydestä elämään, kuten esimerkiksi tyytyväisyyttä terveyteen, ihmissuhteisiin, työelämään, vapaa-aikaan sekä muihin elämän tärkeisiin osa-alueisiin. Tärkeä havainto on, että korkea subjektiivinen hyvinvointi ja tyytyväisyys elämään parantavat merkittävästi elämää seuraavilla osa-alueilla: terveys ja pitkäikäisyys, työ ja tulot, sosiaaliset suhteet ja yhteiskunnalliset edut. Subjektiivinen hyvinvointi on keskeinen osa ihmisten elämänlaatua ja sen mittaaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan ymmärtää, miten ihmisten elämää voidaan parantaa. Subjektiivisen hyvinvoinnin mittaamisessa käytetään yleisesti itsearviointimenetelmiä ja ne pohjautuvat siihen, että hyvinvointia mitataan vastaajan subjektiivisesta näkökulmasta,

jossa yksilön tulee tyypillisesti arvioida tyytyväisyyttään tai tunteitaan. (Diener & Ryan, 2009, s. 391–392.)

Onnellisuus esiintyy monesti rinnakkain subjektiivisen hyvinvoinnin kanssa. Martelan mukaan onnellisuus voi tarkoittaa ainakin kolmea eri seikkaa: positiivisia tunteita, elämäntyytyväisyyttä sekä näiden rinnalle hän nostaa myös eudaimonistisen onnellisuusperspektiivin, joka kartoittaa elämän arvokkuutta laajemmin. Ensimmäisessä näkökulmassa onnellisuus muodostuu positiivisten tunteiden, kuten iloisuus läsnäolosta sekä negatiivisten tunteiden, kuten pelko poissaolosta. Elämäntyytyväisyydessä onnellisuus ja tyytyväisyys elämään määrittyvät ihmisen tekemästä kokonaisarviosta elämästään. Tähän vaikuttavat ihmisen elämälle asettamien odotusten täyttyminen sekä myös ihmisen sen hetkinen tunnetila. Eudaimonistisessa onnellisuusperspektiivissä positiivisten tunteiden ja tyytyväisyyden rinnalle tuodaan elämään liittyvä kokemusmaailma, jonka pohjalta onnellisuus muodostuu. Usein onnellisuuden mittarina toimii subjektiivinen hyvinvointi koostuen positiivisista tunteista, negatiivisista tunteista ja elämäntyytyväisyydestä, ja näitä mitataan itsearviointikyselyllä. (Martela, 2015, s.34–41.)

Osallisuudella on suuri merkitys subjektiiviseen hyvinvointiin. Osallisuus on kuumista kokonaisuuteen, esimerkiksi yhteisöön, jossa on mahdollisuus liittyä erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin sekä elämän merkityksellisyyttä kasvattaviin vuorovaikutussuhteisiin. Osallisuus on etenkin vaikuttamista ihmisen oman elämän kulkuun sekä sen mahdollisuuksiin. Hyvinvoinnin lähteet voivat olla aineellisia, esimerkiksi toimeentulo ja asuminen, tai aineettomia, esimerkiksi luottamus tai näiden väliin sijoittuvaa, esimerkiksi luonto ja kulttuuri. Myös julkisin varoin tuotetut palvelut, kuten varhaiskasvatus ja mielenterveyspalvelut, ovat hyvinvoinnin lähteitä. Jos ihmisen elämässä korostuu hyvinvoinnin lähteiden vähäisyys tai niiden toimimattomuus, kokevat he usein subjektiivisen hyvinvoinnin matalammaksi kuin muut. (Isola ym., 2017, s. 3.)

Osallisuuden kokemus lisää ihmisen hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta, uskoa tulevaan sekä omiin mahdollisuuksiin elämässä. THL jakaa osallisuuden ja sitä lisäävät toimenpiteet kolmeen osaan: osallisuus omassa elämässä, jossa ihmisellä on mahdollisuus elää oman näköistä elämää, osallisuus yhteisöissä ja

vaikuttamisen prosesseissa, jossa ihmisellä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itselleen merkittäviin asioihin sekä osallisuus yhteisestä hyvästä, jossa ihmisellä on mahdollisuus olla mukana yhteisen hyvän tuottamisessa, jakamisessa ja nauttimisessa. THL on rakentanut osallisuusindikaattorin osallisuuden kokemuksen mittaamiseksi. (THL, 2024b.)

Hyvinvoinnin käänköpuolia ovat huono-osaisuus ja hyvinvoinnin vajeet. Huono-osaisuus voidaan ymmärtää hyvinvointivajeiden kasautumisena, jossa perheen taloudellisessa, sosiaalisessa tai terveydellisessä hyvinvoinnissa on selkeitä puutteita. Huono-osaisuudessa on kyse myös toimintakyvystä ja elämähallinnasta, mitä huono-osaisemmasta henkilöstä on kyse, sitä vähemmän hän pystyy kontrolloimaan omaa elämäänsä. Huono-osaisuuteen ei liity ainoastaan resursien vajeet, mutta monesti myös kykenemättömyys muuttaa resurssit hyvinvoinniksi. Huono-osaisuuteen liittyy resurssipohjainen ja koettu huono-osaisuus, jossa koettu huono-osaisuus liittyy subjektiiviseen kokemukseen huono-osaisena olemisesta. Huono-osaisten elintasossa, elämählaadussa ja elämähntavassa on laadullisia eroja suhteessa hyvinvoivaan enemmistöön. Näistä puhutaan sosiaalisina etäisyyksinä, jotka korostuvat etenkin eriarvoisessa yhteiskunnassa. (Kallio & Hakovirta, 2020, luku 1.)

3 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI

3.1 Lapsiperheiden hyvinvointiyhteiskunta

Suomessa hyvinvointivaltio käsitettä on käytetty 1954 vuodesta lähtien. Saaren (2020, s. 38–47) mukaan hyvinvointivaltio määritelmä täyttyy, jos se sisältää kriteerit: sosiaaliset oikeudet on turvattu perustuslailla tai muulla vastaavalla lainsäädännöllä, sosiaali- ja terveystoliittinen sosiaalisten riskien hallintajärjestelmä sekä kaikista haavoittuvimmissa asemissa olevien ryhmien sosiaalisten ongelmien hillintä. Sosiaalisten oikeuksien peruseriaatteet täyttyvät, että oikeudet ja velvollisuudet ovat yksilökeskeisiä ja sukupuolten yhtäläinen kohtelu. Sosiaali- ja

terveyspolitiikka on organisoitu lakisääteiseksi kokonaisuudeksi. Julkisista varoista iso osa kohdistetaan verovähennyksiin tai sosiaalisten riskien sosiaalimeinonihin. Hyvinvointivaltio sisältää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä valvoo, säätelee ja ohjaa haitallisia hyödykkeitä. Sosiaalisissa ongelmissa myönteisten siirtymien tuottaminen sosiaalisesta riskistä myönteisempään. Lisäksi hyvinvointivaltion määritelmä täyttyy, kun yhteiskunnallisen päätöksenteon rakenteessa hyvinvointivaltio edistää elintasoja, elämänlaatua ja elämäntapoja huomioiden heikoimmassa asemassa olevat. Hyvinvointivaltioon kuuluu tietoperusteinen sosiaali- ja terveystilastointi päätöksenteon tueksi.

Suomi tunnustetaan kansanvälisestikin hyvinvointivaltiona elämänlaadun ja yhteiskunnallisen kehityksen osalta, vaikka Suomessa on ollut murrosvaiheita. Onnellisuuden ja sosiaalisen kehityksen mittauksissa Suomi on 2020-luvulla maailman onnellisin maa. Suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut keskiössä eri väestöryhmien eriarvoisuuden vähentäminen. Heikoimmassa asemassa olevien elämän edellytysten vahvistamista elintason, elämänlaadun ja elämäntavan osalta. (Saari, 2020, s.12–13, s. 19–20.) Saari (2020, s. 23–26) tuo esille, että sosiaali- ja terveyspolitiikassa eriarvoisuuden ryhmät yhä uudestaan eivät pääse osalliseksi myönteisiin siirtymiin. Eriarvoistuminen yhteiskunnassa ei ole välttämättä yksilön valinta vaan sosiaali- ja terveyspolitiikan määrittämä asema. Hyvinvointivaltion päätöksenteon rakenne pitäisi toimia eriarvoisuutta vähentävänä, mutta toimii myös sitä ylläpitävänä.

Hyvinvointivaltio on ymmärretty tutkimuksissa erilaisten ominaisuuksien kokonaisuudeksi, jossa se hyvin järjestettynä parantaa elämänlaatua. Saari (2020, s. 254) kysyy voiko sosiaali- ja terveyspolitiikkaa uudistamalla parantaa voimavarojen ja elämänlaadun välistä hyötyä. Esteenä on, että hallinto ei pysty käsittelemään elämänlaatua poliittisissa linjauksissa, koska se jakautuu rakenteisiin erilaisina työnjakoina esimerkiksi mielenterveyden parantaminen, liikunnan edistäminen ja ylipainon vähentäminen. Vaikka elämänlaatu ei ole hallinnon esityksissä, niin elämänlaadun parantaminen on kuitenkin poliittinen tavoite kansalaisten näkökulmasta. (Saari, 2020, s. 254–257.)

Lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavia muutoksia on tapahtunut 2000-luvulla etuusleikkausten myötä sekä myönteinen muutos vanhempainvapaan uudistuksessa. Suomalaisten perhepoliittisten etuuksien vähentämisen ja korkean työttömyyden seurauksena 2000-luvulla on lisääntynyt lapsiperheköyhyys ja perheiden pahoinvointi. Vuosituhannen vaihteessa oli puheenaiheena pinnalla lapsiperheköyhyys, joka on edelleen ajankohtainen, mutta tällä hetkellä keskusteluissa on vanhempien uupumus ja lasten psyykinen pahoinvointi. Erityinen huoli on vanhempien jaksamisesta ja nuorten psyykkisistä haasteista. (Lindberg ym., 2020, s. 252–254.)

Suomessa perhepoliittiset tukitoimet lapsille ja vanhemmille ovat taloudellinen tuki, perhepalvelut ja perhevapaat. Hyvinvointiyhteiskunta laajemmin osoittaa yhteistä vastuuta ja hyvinvoinnista huolehtimista perhepoliittisin keinoin tasaamalla lapsista aiheutuvia kuluja. (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2013, s. 6, 10–11; STM, i.a.) Perhepolitiikan lapsiperheiden hyvinvoinnin linjauksista vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö, muiden ministeriöiden kanssa, ja määrittelee tavoitteekseen: ”Lapsille turvallinen kasvuympäristö sekä tukea lasten vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja lasten huolenpidossa. Perheille tarjotaan tarpeellista apua riittävän varhain. Lasten vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnista”. Hyvinvointialueet vastaavat palvelujen järjestämisestä. Julkisen sektorin lisäksi palveluja tuottaa yksityiset yritykset sekä sosiaali- ja terveysjärjestöt. Kansaneläkelaitos (Kela) huolehtii lakisääteisestä perusturvasta Suomessa asuville lapsiperheille. (STM, i.a.; STM, 2013, s. 11.) Perhepolitiikan keskiössä on työn ja perheen yhteensovittaminen ja sukupuolten tasa-arvoajatus kannattavasta investoinnista. Hyvinvointivaltion rahoitus pohjalle on tärkeää vanhempien työssäkäynti ja verotulot. (Lindberg ym., 2020, s. 256, 266.)

3.2 Lapsiperheiden hyvinvointi

Lapsiperheen määritelmän mukaan lapsiperheeseen kuuluu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Suomessa lapsiperheitä oli vuonna 2023 yhteensä 550 183 eli 38 prosenttia kaikista perheistä. Alaikäisiä lapsia oli 992 502 ja perheiden

keskimääräinen lapsiluku oli 1,8. Yhden vanhemman perheitä 24 prosenttia. Perheistä 82 prosenttia oli kokonaan suomenkielisiä, ja kokonaan vieraskielisiä 7 prosenttia. (Tilastokeskus, 2024a.)

Lapsiperheiden hyvinvointia kuvaa viimeisin Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvointitutkimus. THL:n FinLapset seurantatutkimus tutkii lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Kyselytutkimus toteutettiin esikouluikäisten lasten perheille vuonna 2024, johon vastasi noin 13 000 vuonna 2017 syntyneen lapsen vanhempaa (vastausaktiivisuus 25 %). (Vuorenmaa ym., 2025, s. 16.)

Tutkimuksen mukaan vanhemmista valtaosa (yli 80 %) oli tyytyväisiä elämäänsä. Vanhemmilla oli tukiverkostossa ainakin yksi luotettava läheinen (75 %). Vanhemmat tarvitsivat kuitenkin lisää tukea. Vanhemmista äideillä oli enemmän uupumusta, ja erityisesti yhden vanhemman perheiden äideillä (44 %). Uupumusta koki useimmiten alle 40-vuotiaat ja useamman lapsen perheiden vanhemmat. Vakavan uupumuksen oireita oli enemmän äideillä (13 %), ja erityisesti matalasti koulutetuilla äideillä. Äidit kokivat itsejä enemmän yksinäisyyttä (11 %), ja erityisesti yhden vanhemman perheiden äidit olivat yksinäisempiä (20 %). Vanhemmista noin 15 %:lla oli heikko osallisuuden kokemus. Perheen isät olivat hieman äitejä tyytyväisempiä parisuhteeseen (isät 52 % vrt. äidit 50 %). (Vuorenmaa ym., 2025, s. 20–28.)

Tutkimuksessa esitettiin perheen elintavoista, että perheistä 78 % söivät yhteisen aterian. Liikuntaa lapsista harrasti yli tunnin päivässä noin 78 %. Useassa perheessä kamppaillaan lasten runsaan pelaamisen ja puhelimen ajankäytön kanssa. THL:n tutkimuksessa esikouluikäisistä lapsista puolet oli digilaitteiden äärellä vähintään kaksi tuntia päivässä. (Vuorenmaa ym., 2025, s. 30–32.)

Lapsen sosiaalisissa tilanteissa impulsiivista käytöstä oli pojilla enemmän eli 42 % kuin tytöillä oli 34 %, ja häiritsevää käytöstä pojilla 19 % ja tytöillä 9 %. Kaltointohtelun osalta poikiin oli kohdistunut kiusaamista 40 %:lle ja tyttöihin 37 %:lle. Vanhempi tai muu läheinen oli kohdistanut poikiin henkistä väkivaltaa 49 % ja tyttöihin 46 %. Fyysisistä väkivaltaa vanhempi tai muu läheinen oli kohdistanut

lapsiin 6 %. Parisuhdeväkivaltaa isät olivat kokeneet äitejä useammin viimeisen vuoden aikana (isät 24 % vrt. äidit 20 %), joka oli yleisimmin henkistä väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa oli koettu yhtä yleisesti (alle 5 %). Päihteiden käytössä isät olivat humalahakuisemmin käyttäneet alkoholia viimeisen vuoden aikana, kuin äidit (isät 22 % vrt. äidit 11 %). Lapsista vanhemman humalanhakukselle juomiselle oli altistunut pojista 14 % ja tytöistä 16 %, ja se oli erityisesti kahden vanhemman perheissä yleisempää. (Vuorenmaa ym., 2025, s. 33–38.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen oli isien mielestä helpompaa (60 %), kuin äideistä (5 %). Vanhemmilla oli myös taloudellisia haasteita. Taloudellisen tilanteen kokivat kohtalaiseksi tai huonoksi äideistä 42 % ja iseistä 41 %. Erityisesti yhden vanhemman perheissä koettiin taloudellisia haasteita (64 %). Rahan vähyden vuoksi yksinhuoltaja äideistä 37 % ei ollut pystynyt hankkimaan arjen tarpeita, kuten lääkkeitä tai ruokaa. (Vuorenmaa ym., 2025, s. 39–41.)

Huolestuttavaa vanhempien vastauksissa oli, että vanhemmat olivat tyytyväisiä neuvolapalveluihin, mutta neuvolakäynnillä äideistä 83 % ja iseistä 84 % eivät uskaltaneet kertoa parisuhteen tai jaksamisen haasteistaan. Vanhemmista puolet tarvitsi ammattilaisen tukea lapsen käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmiin. Riittävästi tukea oli saanut 77 % perheistä. Vanhemmista äidit 39 % tarvitsi omaan jaksamiseen ammattilaisen tukea. Riittävästi tukea oli saanut 40 %, mutta kolmasosa jätti tuen tarpeen kertomatta. Neljäsosa vanhemmista tarvitsi ammattilaisilta tukea omaan mielenterveyteen. Riittävästi tukea siihen oli saanut vajaa puolet ja kolmasosa jätti tuen tarpeen kertomatta. Parisuhteeseen ammatillista tukea tarvitsi noin neljäsosa vanhemmista, mutta tukea riittävästi sai vain kolmannes. Vanhemmista 25 % oli tarvinnut sote-palvelujen ohjausta ja tukea arjen käytännön toimiin. Palvelua tarvinneista vain 18 % oli saanut riittävästi palveluja. Vanhemmista peräti puolet oli jättänyt kertomatta palvelutarpeistaan sosiaalihuollon perhepalveluille, jonka pitäisi nimenomaan tukea perheitä erilaisissa elämäntilanteissa. (Vuorenmaa ym., 2025, s. 47, s. 50–54, s. 57.) Tutkimuksemme johdopäätöksissä vertailemme tuloksia saamiimme vanhempien kokemuksiin lapsiperheen hyvinvoinnista.

International Investigation of Parental Burnout (IIPB) laajassa kansainvälisessä vertailututkimuksessa tutkittiin vanhempien uupumusta eri kulttuurien 42 maassa, johon osallistui 17 400 vanhempaa. Tutkimuksessa selvitettiin uupumuksen yleisyyttä ja tekijöitä eri kulttuureissa. Tuloksissa korostui, että vanhempien uupumusta esiintyi erityisesti kulttuureissa, jossa on yksilön itsenäisyyttä ja yksin vastuun kantamista, kuin yhteisöllisissä maissa. Vanhemmuuteen kohdistuu yhteiskunnallisia odotuksia ja psykologisia paineita, joka vaikuttaa heikentävästi vanhemman jaksamiseen. Suomi kuuluu näihin maihin, ja tutkimuksen mukaan suomalaisvanhemmat olivat kansainvälisessä vertailussa uupuneimpia vanhempia. (Roskam ym., 2021, s. 73, s. 75).

Tarkastellessa uupumuksen seuraamuksia vanhempien uupumus kumpuaa kroonisesta vanhemmuuden stressistä. Vanhemmuuden uupumukseen liittyy kolme ulottuvuutta: vanhemmuuden roolin aiheuttama ylivoimainen uupumus, etääntyminen emotionaalisesti omista lapsista sekä vanhemman tunne vanhemmuuden tehottomuudesta. Ensimmäisessä ulottuvuudessa, ylivoimaisessa uupumuksessa, vanhemmat kokevat, että vanhemmuus vaatii liikaa sitoutumista, osallistumista sekä kuormittaa myös emotionaalisesti, josta seuraa vanhemmille tunne, että he ovat jaksamisensa ääri rajoilla. Toinen vanhemmuuden uupumuksen ulottuvuus on emotionaalinen etääntyminen lapsista. Vanhemmat uupuesaan ovat yhä vähemmän vuorovaikutuksessa lastensa kanssa ja he suorittavat vanhemmuudessa vain lapsille välttämättömimmän. Yhteinen vuorovaikutus lasten kanssa rajoittuu käytännöllisiin asioihin tunnesiteiden jäädessä taka-alalle. Kolmannessa ulottuvuudessa vanhemmat kokevat tehottomuutta vanhemmuudessa. Vanhemmat kokevat, että he eivät kykene käsittelemään asioita tehokkaasti tai selvittämään ongelmia rauhallisesti. Vanhempien uupumuksella on vastaava vaikutus kuin työuupumuksella, esimerkiksi unihäiriöihin ja riippuvuuksiin, mutta erityisesti sillä on vahva vaikutus parisuhdeongelmiin. Vanhempien uupumus on yhteydessä myös itsetuhoisiin ajatuksiin sekä lapsiin kohdistuvaan laiminlyöntiin ja väkivaltaan. (Mikolajczaka ym., 2018, s. 134–135.)

Tällä hetkellä lapsiperheitä koskeva julkinen keskustelu liittyy vanhempainvapaa uudistukseen ja perheiden vanhempien tasa-arvoisemman ajankäytön tasaamiseen. Lapsiperheillä on erilaisia elämänvaiheita, ja erityisesti perheillä on tarve

työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Silloin perheiden hyvinvoinnin keskeisimmät asiat koostuvat toimeentulosta, vanhemman voimavaroista ja vanhempien tasa-arvoisen ajankäytön ja työn jakautumisesta. Vastaavia haasteita on yhden vanhemman, kuin kahden vanhemmankin perheissä. Yksinhuoltajista suurin osa on naisia. Suurin osa naisista käy miesten lailla töissä. Lapsiperheiden äitien työllisyysaste vuonna 2020 oli noin 79 % (Tilastokeskus, 2024b). Lastenhoidon ja kotitöihin osallistumisen ajankäyttöerot naisten ja miesten välillä on kaventunut, mutta edelleen naiset käyttävät siihen enemmän aikaa kuin miehet. (Lammi-Taskula & Närvi, 2022, s. 132–134.)

Perheille ajankäytön tueksi ja työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen on perhepolitiikan tukemana perhevapaat ja varhaiskasvatuksen palvelut. Perhekäsitykset ovat muuttuneet isien perhevapaista myönteisempään suuntaan. Perhevapaaudistuksen (1.8.2022) tarkoituksena oli vahvistaa tasa-arvoa työelämässä ja jakaa hoivavastuuta vanhempien kesken. Ajatuksena parantaa äitien asemaa ja tasa-arvoa työelämässä, kun lapsenhoitovastuu lisääntyy izeille. Suomessa muihin Pohjoismaihin verrattuna varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää, mutta kotihoito yleisempää. Melkein kaikki lapset osallistuvat jossain vaiheessa varhaiskasvatukseen. Viimeistään lapsen ollessa koulussa, äidit ovat kokopäivätyössä. Varhaiskasvatus on vanhemman työssäkäynnin mahdollistaja ja sen myötä perheen hyvinvoinnin lisääjä. Ansiotyö koetaan myönteisenä asiana. Suurin osa perheistä kokee työn ja perheen yhteensovittamisen sujuvan hyvin. Pienlapsiperheille työ antaa hengähdystauon ja puolestaan lapset antavat vastapainoa työlle. (Lammi-Taskula & Närvi, 2022, s. 132–141.)

Lapsiperheiden subjektiivisen hyvinvoinnin tutkimuksessa on tapahtunut näkökulman muuttuminen aikuisen kokemuksesta lapsilähtöisyyteen. Toikka ja Haanpää (2020, s. 119–121) pohtivat subjektiivisen hyvinvoinnin määrittävän onnellisuudesta ja elämän tiedollisiin ja tunteisiin liittyviin osa-alueisiin. Subjektiivisen hyvinvoinnin tutkimus kuvaa positiivisia ja merkityksellisiä kokemuksia elämästä. Tiedollinen näkökulma hyvinvointiin on, kuinka tyytyväinen on elämän osa-alueisiin tai elämään kokonaisuutena. Tunnepuolen näkökulma painottuu olotilaan ja tunteisiin, niin positiivisista kuin negatiivisista tunteista. Se on myös altis sen hetken mielialan vaihteluille. Hyvinvoinnin tutkimuksessa lapsen kokemuksen

kertominen eroaa aikuiseen siinä, että lapsen näkemys kuvastaa tätä hetkeä ja aikuisen suuntautuu tulevaisuuteen.

Tutkimuksessamme käsitelimme erityisesti lapsiperheen arkea, johon kuuluvat vanhemmuus ja kotikasvatus, ja näillä kasvuoloilla on merkitystä lapsen ja perheen hyvinvoinnin kokemukselle. Eri aikakausina on ollut erilaisia kasvatuskäsityksiä eli millainen lapsikäsitys lapsesta ja hänen oikeuksistaan sekä millä kasvatuksellisin keinoin lapseen on vaikutettu. Suomessa lapsen kasvatuskäytännöt ovat merkittävästi muuttuneet entisaikojen uskonnollisesta kasvatuksesta ja kansansivistyksestä, jossa on ollut vahvana moraaliopetus ja ankarat kasvatukseen perustuen kieltoihin. Nykyoloissa on suuntautuminen lapsilähtöiseen kasvatukseen. (Pulkinen, 2022, s. 87–96.)

Pulkinen (2022, s.112–120) on tutkinut Lapsesta aikuiseksi – seuranta tutkimuksessa (1982) lapsen kasvatustilanteiden eroja. Kasvatuskäytännöistä ilmeni suuntauksia vanhempilähtöinen ja lapsilähtöinen kasvatustilanne. Lapsilähtöisessä kasvatustilanteessa lapsi kokee vanhemman hyväksynnän, vanhempi vastaa lapsen tarpeisiin, on kiinnostunut lapsesta ja hänen mielipiteistään, lapsi saa myötätuntoa, kasvatustilanne on johdonmukaista, rajoitukset oikeudenmukaisia, kasvatustilanne on sovittelevaa ja kannustavaa. Vastakkaisessa vanhempilähtöisessä kasvatustilanteessa vanhempi ei kykene toimimaan lapsen tarpeisiin reagoimalla, vanhemman valta korostuu kasvatustilanteessa ja suhde lapseen ei ole keskustelevalta. Vanhempi käyttäytyy mielialan vaihtelujen mukaan epäjohdonmukaisesti. Perheiden lasten kasvuoloihin vaikutti myös kodin korkea sosioekonominen asema ja elämän vaikeus liittyen vanhempien työssäkäyntiin sekä pysyvä parisuhde ja pysyvä asunto. Nämä ei kuitenkaan poissulkenut sitä, että molemmissa oloissa voi olla sekä lapsilähtöistä, että vanhempilähtöistä kasvatustilannetta.

Pulkinen (2022, s.115) toteaa, että julkisessa keskustelussa perheen taloudellisella toimeentulolla on selitetty lapsen kehityspolkuja ja keskustelussa on ohitettu kotikasvatustilanteen merkitys. Vihavaisen (2019) mukaan lasten kasvatustavoilla on suuri merkitys lapsen hyvinvoinnille. Pulkinen (2022, s.115–116) toteaa tutkimuksensa pohjalta, että lapsen käyttäytyminen on yhteydessä kotikasvatustilanteeseen, lapsilähtöiseen kasvatustilanteeseen, kodin ilmapiiriin, vanhempien väleihin, läsnäoloon

ja alkoholin käyttöön. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista ja kotikasvatuksella on vaikutusta tulevaisuuden hyvinvoinnille ja lapsen pärjäämiselle elämässään. Vanhempien asemalla ja taloudellisella toimeentulolla on vähäisempi merkitys lapsen pärjäämiseen. Lapsilähtöisyys on riippumaton sosiaalisesta asemasta. Vaikeat kasvuolot, jossa elämänolojen epävakaus, varhainen päihteiden käyttö ja aggressiivinen käytös luo syrjäytymisriskin.

3.3 Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus

Lapsiperheköyhyys on moniulotteinen asia. Köyhyys ymmärretään yleisesti aineellisena köyhyytenä, jossa ihmisellä ei ole riittävästi rahaa kattamaan perustarpeensa. Lasten ja lapsiperheiden köyhyys ei ole vain toimeentulo-ongelma. (Salmi, 2020, s. 38–39.) Salmi (2020, s.38–39) viittaa köyhyystutkija Townseniin, jonka mukaan ihmiset elävät erilaisissa yhteiskunnissa, niin köyhyys on sitä, ettei ole toimintakykyä toimia siinä, miten yleisesti yhteiskunnassa toimittaisiin. Lapsiköyhyydestä on kyse, kun perheellä ei ole riittävää toimeentuloa toimia, kuten ei ole varaa lasten harrastuksiin, niin lapsella on riski jäädä sosiaalisesti ulkopuoliseksi vertaissuhteissaan. Lasten oikeuksiin kuuluu hoivaa, kasvatusta ja opetusta (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989). Lapsiköyhyydelle on merkitystä terveydenhoidon, sosiaalisen tuen ja koulutuksen saatavuudella. Riittävillä koulutus-, varhaiskasvatus- ja terveyspalveluilla voidaan vaikuttaa lasten hyvään kasvuun ehkäisemällä eriarvoistumista ja huono-osaisuutta. (Salmi, 2020, s. 39–40.)

Tuloköyhyydestä puhuttaessa lapsiköyhyydellä tarkoitetaan köyhissä perheissä asuvien alaikäisten osuutta lapsiväestöstä. Lapsiperheköyhyydellä tarkoitetaan osuutta lapsiperheistä, joissa on alaikäisiä lapsia ja elävät suhteellisen köyhyysrajan alapuolella. Suhteellisen tuloköyhyyden köyhyysraja mitataan Suomessa, kun kotitalouden käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % väestön keskituloista. (Salmi, 2020, s. 40–41.) Tilastokeskuksen (2024b) elinolotilaston mukaan vuonna 2022 Suomen lapsista noin 12 % eli pienituloisissa perheissä. Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö mittaa lapsiperheköyhyyden perustuen mittareihin perheen pienituloisuudella, toimeentulotuen saamisella ja koetuilla

toimeentulovaikeuksilla. Vuonna 2022 yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksissa noin 30 % oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä ja muista perheistä 9 %. Toimeentulotukea lapsiperheistä sai noin 9 %. Näiden lisäksi merkitsee perheen oma köyhyyskokemus, miten pienituloisuudesta riippumatta perhe saa turvattua toimeentulonsa. Kouluterveyskyselyssä 8.-9. luokkalaisille vuonna 2023 noin 30 prosenttia nuorista kertoi perheensä huonosta taloudellisesta tilanteesta. (Itla, i.a.) Kyselyssämme kysyimme juuri tätä perheiden omaa kokemusta taloudellisesta tilanteestaan.

Lapsiin kohdistuvan huono-osaisuuden tutkimuksessa on painotettu elinolojen hyvinvoinnin vastakohtaan vanhemman kokemuksen pohjalta. Vanhempien sosioekonominen huono-osaisuus vaikuttaa heikentävästi jo lapsuudessa, vaarantaen lapsen kasvua ja kehitystä. Köyhyydellä on huonoja vaikutuksia myös lapsen hyvinvointiin aikuisiällä. Köyhyydessä lapsen hyvinvointia heikentävänä voi olla tietyn tavaran puuttuminen, mutta myös siihen liittyvä sosiaalinen haaste, kun tietyillä tavaroilla on yhteenkuuluvuuden merkitys. Köyhyys voi aiheuttaa lapsen kiusaamista. (Toikka & Haanpää, 2020, s.122–123.)

Heikko taloudellinen tilanne aiheuttaa perheissä kuormitusta, jolla on vaikutusta vanhemman jaksamiseen, ja se heikentää puolestaan vanhempina toimimista. Puutteellisella vanhemmuudella Toikka ja Haanpää (2020, s. 124, s.126) arvelevat olevan yhteys toimeentulo-ongelmien ja lapsen hyvinvoinnin välillä. Köyhyys ja sen tuomat vaikeudet aiheuttavat perheissä vuorovaikutushaasteita. Taloudellinen tilanne aiheuttaa myös parisuhdehaasteita. Puutteelliset asuinolot vaikuttavat myös lapsen hyvinvointiin, kun sillä on vaikutus lapsen sosiaalisiin suhteisiin esimerkiksi häpeä estää tuomasta kotiin kavereita. Vanhemman työttömyys voi olla yhteydessä lapsen subjektiiviseen hyvinvointiin, kun taloustilanteen heikkenemisestä kotona on aineellista puutetta tai lapsi aistii vanhemman tunnekuormitusta. Lapsen kokema köyhyys ei ole sama kuin kotitalouden köyhyys. Osassa perheitä, vanhemmat vaikuttavat lapsen köyhyyskokemukseen asettamalla lapsen tarpeet etusijalle ja jättävät omat tarpeet vähemmälle. (Toikka & Haanpää, 2020, s.125–127.)

Lapsen subjektiiviseen kokemukseen huono-osaisuudesta ja köyhyydestä merkittävimmin vaikuttava tekijä on perhemuodolla. Kahden biologisen vanhemman kanssa asuvalla lapsella on korkeampi hyvinvoinnin taso, kuin yhden vanhemman perheessä. Tähän arvioidaan syyksi yhden vanhemman kodin tuloköyhyys. Erotilanteilla on myös vaikutusta heikentävästi lapsen hyvinvointiin, toisaalta ero voi tuoda myös helpotusta, jos parisuhde on ollut riitaisa. (Toikka & Haanpää, 2020, s.128–130, s.254.)

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANI

4.1 Tutkimusympäristö

Opinnäytetyö tehtiin voittoa tavoittelemattomassa organisaatiossa SOS-Lapsikylässä. SOS-Lapsikylän ennaltaehkäisevä työ auttaa niitä lapsia ja perheitä, jotka eivät ole SOS-Lapsikylän lastensuojelupalvelujen piirissä. Opinnäytetyö liittyy organisaation ennaltaehkäisevän työn kohtaamispaikkatoimintaan. Kohtaamispaikkatoiminta on SOS-Lapsikylän, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STEA) sekä useamman muun tahon rahoittamaa toimintaa, jonka tavoitteena on vahvistaa voimavaroja, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kohderyhmien, lapsiperheiden ja ikäihmisten, parissa. Kohtaamispaikkatoiminta on kehitetty STEA:n rahoittamassa Lähellä –sukupolvet toistensa tukena -hankkeessa, jossa tavoitteena oli tuoda yhteen ikääntyneet vapaaehtoiset sekä lapsiperheet molempien kohderyhmien hyödyksi. Hankkeen päättymisen jälkeen toiminta on juurtunut osaksi SOS-Lapsikylän ennaltaehkäisevää työtä. (SOS-Lapsikylä, 2022.)

SOS-Lapsikylän ennaltaehkäisevän työn kohtaamispaikkatoiminta jalkautuu niihin lähiöihin, missä lapsiperheiden arkea haastavat vähävaraisuus sekä riski sukupolvet ylittävälle huono-osaisuudelle on suurin. Kohtaamispaikkatoiminta keskittyy sosioekonomisesti haastaville alueille. Toiminta-alueet määrittyvät yhteistyössä alueen yhteiskumppanien kanssa sekä huomioiden tilastotiedot mm. alueen pienituloisten lapsiperheiden asutuskuntien lukumäärän. Ammatillisesti

ohjattu kohtaamispaikkatoiminta vastaa ennaltaehkäisevästi lapsiperheiden varhaisen tuen tarpeeseen. Toiminnassa yhdistyy ammatillinen osaaminen ja vapaaehtoistyön resurssi lapsiperheiden hyödyksi. (SOS-Lapsikylä, 2022.)

Vuonna 2024 kohtaamispaikkoja oli yhteensä kahdeksantoista Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Joensuussa, Kaarinassa, Kuopiossa, Oulussa, Raisiossa, Tampereella sekä Turussa (Kuvio 1). Kohtaamispaikat ovat auki iltaisin viikoittain alueen kaikille lapsiperheille. Kohtaamispaikoilla tarjotaan maksuton lämmin ruoka. Lisäksi lapset voivat viettää aikaa varaisovanhempien kanssa. Vanhemmat saavat hengähdystauon arjesta sekä vertaisuuden kokemuksia ikääntyneiden, vanhempien ja lasten kesken. (SOS-Lapsikylä, i.a.)

Kuvio 1. SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta (SOS-Lapsikylä, i.a.)

4.2 Työelämäkumppani

Opinnäytetyön työelämäkumppanina oli SOS-Lapsikylä, joka on lapsen oikeuksia edistävä kansainvälinen lastensuojelujärjestö. Suomessa järjestö toimii lastensuojelun asiantuntijana, lastensuojelupalvelujen tuottajana sekä SOS-Lapsikylän ehkäisevä työ tarjoaa matalan kynnyksen tukea lapsille, nuorille ja perheille, jotka eivät olet palvelutoiminnan piirissä. (SOS-Lapsikylä, i.a.)

SOS-Lapsikylän visio on, että ”jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemansa tuen kasvaakseen mahdollisuuksiensa mittoihin sekä missio on, että lasta ja nuorta autetaan kasvamaan perheessä Suomessa ja maailmalla”. SOS-Lapsikylän strategiset tavoitteen näkyvät Kuviossa 2. (SOS-Lapsikylä, i.a.)

SOS-Lapsikylän strategiset tavoitteet ovat:

- Auttaa yhä useampaa lasta ja nuorta
- Olla laadukas, kilpailukykyinen ja kannattava
- Olla haluttu kumppani
- Laajentaa kansainvälistä toimintaa
- Puolustaa rohkeasti lasten oikeuksia

Kuvio 2. SOS-Lapsikylän strategiset tavoitteet (SOS-Lapsikylä, i.a.)

Suomen SOS-Lapsikylän muodostaa säätiö ja yhdistys. Säätiö koostuu palveluliiketoiminnasta sekä ehkäisevästä työstä. Palveluliiketoiminta tarjoaa lastensuojelupalvelujen, kuten avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelujen, lisäksi kumppani- ja asiantuntijapalveluita (Kuvio 3). Ehkäisevän työn puolella SOS-Lapsikylä tarjoaa apua kaikille lapsille, nuorille ja perheille verkossa sekä myös paikallisesti ympäri Suomen (Kuvio 4). Säätiön rinnalla toimii yhdistys, jonka toimintoja ovat yleishyödylliset ohjelmat sekä vapaaehtoistoiminta. (SOS-Lapsikylä, i.a.)

Avohuollon palvelut

- Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus
- Perhetyön palvelut, ml. avoperhekuntoutus
- Ammatillinen tukihenkilötoiminta
- Tukiperhe- ja ammatillinen tukiperhepalvelu

Sijais- ja jälkihuollon palvelut

- Perhehoito
- Sijaishuollon laitoshoido
- Jälkihuolto

Kumppani- ja asiantuntijapalvelut

- Lastensuojelun lakimiespalvelu
- Perhekumppani®
- Nuorisokumppani
- E-kumppani
- SOS-kumppanuus
- SOS-Kehittäjänuoret

Kuvio 3. SOS-Lapsikylän palveluliiketoiminnan palvelut (SOS-Lapsikylä, i.a.)

Ehkäisevä paikallinen työ

- Unelmista totta -harrastustuki
- Mummun ja vaarin tuvat
- Osallisuustyö (sis. SOS-kehittäjänuoret)
- H'uraa-työelämävalmennus
- Kaveritoiminta (vapaaehtoinen tukihenkilötoiminta)

Ehkäisevä digityö

- Apuu-chat
- LäksyApuu/LäxHjälpen
- VanhemmuudenApuu
- Let's chat ja Domashka
- LakiApuu-somelakimies
- Sekasin-chat
- Ylitse MentorApp

Muut toiminnot

- Kansainvälinen ohjelmatyö ja hankkeet
- Kumppanipalvelut
- Asiantuntijapalvelut

Kuvio 4. SOS-Lapsikylän ehkäisevän työn toiminnot (SOS-Lapsikylä, i.a.)

Opinnäytetyö tehtiin ennaltaehkäisevän työn kohtaamispaikkatoiminnalle, jossa lapsiperheet ovat toiminnan kävijöitä, eivät asiakastietojärjestelmään päivitettyjä lastensuojelupalveluiden asiakkaita, kuten palveluliiketoiminnassa. Näin tiedon systemaattinen jatkuva kerääminen perheistä eli kohtaamispaikkatoiminnan kävijöistä ei ole mahdollista, vaan tarvitaan erillinen kysely tiedon keräämiseen. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä ennaltaehkäisevän työn kohtaamispaikkatoiminnan kanssa.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta painottaa aikaisemmassa raportoinnissaan toiminnan vaikuttavuutta ja siten kohtaamispaikkatoimintaan osallistuville perheille suunnatut kyselyt ovat keskittyneet toiminnan vaikuttavuuteen ja perheiden kokemaan muutokseen osallistuessaan toimintaan. Nykyinen palautekysely ei sisällä lapsiperheiden hyvinvointiin liittyviä yleisiä kysymyksiä. Kysely vastaa enemmän SOS-Lapsikylän ja rahoittajan asettamiin raportointitarpeisiin. Tarve oli kuitenkin saada tietoa myös toimintaan osallistuvien perheiden hyvinvoinnista laajemmin, oppia tuntemaan kohtaamispaikkatoiminnan kohderyhmä sekä kasvattaa asiantuntijuutta lapsiperheiden hyvinvoinnista. Hyvinvointikysely antaa arvokasta tietoa lapsiperheiden tilanteesta ja heidän kokemastaan hyvinvoinnista. Opinnäytetyössä oli tarkoitus vastata tähän tarpeeseen ja kehittää kohtaamispaikkatoiminnan käyttöön sähköinen hyvinvointikysely, jonka avulla tuotetaan tietoa kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden hyvinvoinnin tilasta. Kyselyä voidaan jatkossa hyödyntää säännölliseen tiedonkeräämiseen ja mittaamiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kohtaamispaikkatoiminnan kävijöiden eli lapsiperheiden hyvinvointia. Tutkimisen kautta syvennettiin ymmärrystä ja tutkimus auttoi tuomaan esiin lapsiperheiden subjektiivisia kokemuksia hyvinvoinnistaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää hyvinvointikyselyn avulla kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila, nostaten esiin etenkin mahdolliset hyvinvoinnin vajeet sekä minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin. Opinnäytetyössä saatua tietoa käytetään toiminnan suunnittelun tukena sekä tietoa hyödynnetään SOS-Lapsikylän ehkäisevän työn organisaatiossa.

Tutkimuskysymykset:

- Millainen on SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila?
- Minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin?

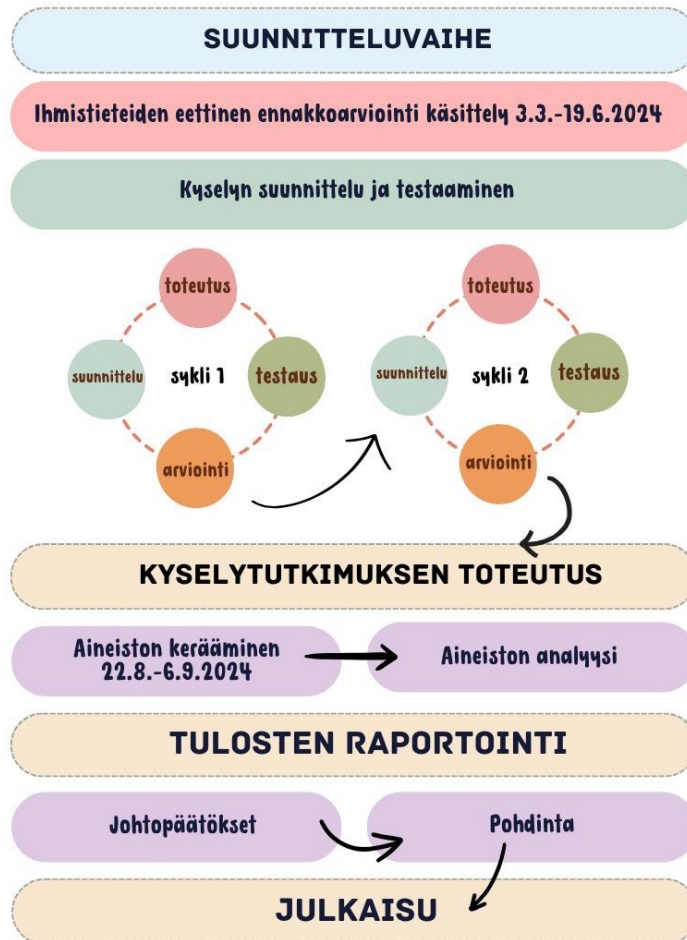
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimuksessamme oli tarkoituksena selvittää millaista elämää ja arkea lapsiperheet elävät sekä millaisia kokemuksia perheillä on lapsiperhearkeen liittyvistä vaikeuksista ja haasteista tai elämälle merkityksellisyyttä tuottavista asioista. Tässä tutkimuksessa hyvinvoinnin tilalla tarkoitamme, miten vanhemman näkökulmasta kokevat heidän perheensä hyvinvoinnin. Tutkimuksessamme hyvinvoinnin tila määrittyy ennalta suunniteltujen hyvinvoinnin osa-alueiden kautta, jotka ohjasivat vanhempien vastauksia. Kyselymme sisältöön liittyi hyvinvoinnin tekijät, jotka vanhemmat itse arvioivat oman eletyn perhe-elämän pohjalta hyvinvointia tukevinä ja heikentävinä tekijöinä. Perheiden nostamista hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä sekä heidän hyvinvoinnin tilansa arviosta saimme vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tässä osiossa olemme kuvanneet koko tutkimuksen toteutusprosessin kyselylomakkeen suunnittelusta aineiston analyysiin saakka.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme oli työelämän tarpeeseen toteutettava tutkielma. Tutkimustehtävänä oli hyvinvointikysely lapsiperheille. Kyselyllä keräsimme tietoa Mummun ja vaarin tuvan kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden elämäntilanteesta hyvinvoinnin näkökulmasta. Opinnäytetyön vaiheet on kuvattu kuviossa 5. Ennen aineistonkeruuta pyysimme ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiseltä toimikunnalta opinnäytetyösuunnitelmamme ennakoarviointia. Tarkoituksena oli, että toimikunta arvioi suunnitteilla olevan tutkimuksemme ja ennakoi tutkimuksesta mahdollista tutkittavalle aiheutuvaa haittaa verraten tutkimuksesta saatavaan tietoon (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2021).

Kuvio 5. Opinnäytetyön vaiheet sisältäen kyselylomakkeen suunnittelun ja testaamisen spiraalimallin Toikko ja Rantasen (2009, s. 67) Carr ja Kemmis (1986) mallia mukaillen

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tutkimusotteena oli toisiaan täydentäen kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä. Menetelmän valintaa ohjasi ongelman määrittely ja tavoitteet (Kananen, 2017, s. 42). Lapsiperheiden hyvinvointi on ilmiönä monimuotoinen, niin toisiaan täydentävä menetelmä tuki tulosten uskottavuutta, ja loi syvällisempää ymmärrystä kyselyn tuloksista (Kananen, 2017, s. 34–35). Kyselyn etuina oli, että menetelmän avulla pystyttiin keräämään laaja tutkimusaineisto nopeasti ja tehokkaasti suurelta joukolta ihmisiä (Ojasalo ym., 2015, s. 121). Kyselytutkimuksen etuna on anonyymius ja yleistettävyyden. Kyselyn haittana on vähäinen vastausaste sekä mahdollinen kysymysten virheellisyys, jota ei pysty aineiston keräämisen aikana korjaamaan. (Kananen, 2015, s. 201–202.)

Kyselylomakkeen kehittämisessä testasimme lomakkeen toimivuutta. Kyselylomakkeen suunnitteluprosessi eteni mukaillen Carr ja Kemmis (1986) mukaan esitettyä spiraalimallia. Eteneminen syklisesti sisälsi spiraalisena kehänä vaiheet suunnittelu, toteutus, testaaminen ja arviointi. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 67.) Arvioinnin jälkeen teimme tarvittavat muutokset kyselylomakkeeseen. Vaiheet muodostivat uusia syklejä, jos kyselylomaketta oli tarve arvioida uudelleen (Kuvio 5.). Aineiston kerääminen toteutettiin kohderyhmälle, kun testaamisen jälkeen kyselylomakkeen toimivuudesta oli varmistuttu.

6.3 Kyselylomakkeen toteutusprosessi

Kyselylomakkeen suunnittelussa pohdimme teemoja, mitkä kaikki hyvinvoinnin osa-alueet vaikuttavat vanhempien ja lapsiperheen kokemaan hyvinvointiin. Mitä tietoa tarvitaan lapsesta, vanhemmasta ja perheestä, mikä antaisi tietoa nimenomaan lapsiperheen hyvinvoinnista. Kyselylomakkeen suunnittelun pohjana oli hyvinvoinnin tietoperusta, lapsiperheen arviointimallit ja lainsäädäntö sekä lasten oikeudet. Kuviossa 6 on kyselyn rakenteen ja sisällön suunnittelun etenemisestä kuvaus.

Kuvio 6. Kyselylomakkeen rakenteen suunnittelun eteneminen. Mallit esitellään luvussa 6.3

Suomessa on käytössä useita erilaisia hyvinvointikyselyitä eri organisaatioilla, ja niissä arvioidaan monipuolisesti lapsiperheiden hyvinvointia erityisesti lapsia

kuullen. Hyvinvointikyselyissä on selvitetty kattavasti useita hyvinvoinnin osa-alueita, kuten esimerkiksi terveys, toimeentulo, asuminen, työ, perhe ja läheiset, arki, osaaminen, tulevaisuus ja käsitys itsestä, vapaa-aika, osallisuus, palvelut ja kriisit. (Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus [Socca], i.a.)

Opinnäytetyössämme tutustuimme olemassa oleviin kyselyihin, jolloin saimme käsityksen, mihin osa-alueisiin muut toimijat ovat keskittyneet saadakseen selville hyvinvoinnin tilaa. Perehdyimme muun muassa Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskuksen Aikuisväestön hyvinvointimittariin (Socca, i.a.), Ulkomaalais-taustaisten hyvinvointi ja terveys Suomessa kysely FinMonik (THL, 2020) ja Valtakunnalliseen kouluterveyskyselyyn eri ikäryhmille (THL, 2023a). Tutustuimme toimintakykymittareihin esimerkiksi Terveysten ja hyvinvointilaitoksen Asiakkaan itsearviointiin perustuvaan toimintakykymittariin (THL, 2023). Lisäksi tutustuimme tutkimuksiin Kansallinen terveys ja hyvinvointitutkimus (ATH), Euroopan sosiaalitutkimus (ESS 2020-22), Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely (Helsingin kaupunki 2021), Helsingin kuntalaisbarometriin (Helsingin kaupunki 2023), Nuorisobarometriin (Valtion nuorisoneuvosto 2022) ja Nuorten hyvinvointikyselyyn (Ensi- ja turvakotienliitto 2022). Tutustuimme 3X10D elämäntilannemittarin Perhe -versioon ja Täysi-ikäisen -versioon, joka jäsentää tyytyväisyyden ja tarpeen kautta hyvää elämäntilannetta (Kainulainen & Valkeinen, 2023).

Huomasimme kyselyistä, että samat hyvinvoinnin osa-alueet sekä kysymykset toistuvat useissa hyvinvointikyselyissä lähes saman sisältöisinä. Lapsiperhearkeen, vanhemmuuteen ja kotikasvatukseen liittyviä kysymyksiä löytyi kyselyistä vähemmän. Näitä aiheita käsiteltiin pääsääntöisesti Terveysten- ja hyvinvointilaitoksen FinLapset Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja terveys sekä 4-vuotiaan lapsen perheiden tutkimus huoltajille -kyselytutkimuksissa (THL, 2022).

Kyselymme suunnittelussa keskityimme erityisesti lapsiperheen arkeen, vanhemmuuteen ja parisuhteeseen liittyviin hyvinvoinnin teemoihin. Hyvinvointikyselymme lapsiperhearjen sisällön määrittelyssä tutustuimme Lasten ja lapsiperheiden tarpeen arviointimalliin, jonka kriteeristö antoi jäsennellyn kuvan lapsiperheen hyvinvoinnin tilanteesta (Helsingin kaupunki 2016). Sosiaalihuoltolain mukaisessa lapsiperheiden palvelutarpeenarviossa tehdään yhdessä perheen

kanssa yhteenveto perheen tilanteesta ja tuen tarpeesta. Arvioinnissa käsitellään lapsiperheen elämäntilannetta ja hyvinvoinnin edellyttämiä osa-alueita lapsen hyvinvoinnista sekä vanhempien voimavaroista. (THL, 2023b; L 677/2023 36. §, 37. §.)

Olemme huomioineet kysymysten sisällössä lapsen oikeudet ja vanhemman vastuut. YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa painotetaan, että lapset ovat oikeutettuja erityiseen huolenpitoon sekä lapsen tulee saada kasvaa perheessä, kannustavassa ilmapiirissä, varmistaen lapsen täysipainoisen kehityksen. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta huomioiden kasvatustyössä aina lapsen etu. Myös vanhemmilla on oikeus saada tarvittavaa apua hoidukseen kasvatusvelvollisuutensa. Sopimuksessa määritellään lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä asioita, kuten lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja hänen näkemyksensä on huomioitava häntä koskevissa asioissa. Sopimuksessa otetaan kantaa myös lapsen oikeudesta riittävään elintasoon sekä oikeuteen nauttia sosiaaliturvasta. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen vastuu turvata lapselle välttämättömät elinolosuhteet. Sopimuksessa edellytetään myös, että lapsella on oikeus saada opetusta sekä lapselle on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan. Lasta tulee myös suojella kaikenlaiselta väkivallalta ja huonolta kohtelulta ja sen sijaan lapsella on oikeus terveyteen ja tarvittaessa terveyshuollon palveluihin. (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989.)

Kysymysten suunnittelussa huomioimme myös, mitä sosiaalihuoltolaissa kirjoitetaan lapsiperheiden hyvinvointiin liittyen. Sosiaalihuoltolaki painottaa lapsen ja perheen tukemista, sosiaalipalvelujen on tuettava vanhempia lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Sosiaalihuoltolaki edellyttää, että sosiaalipalveluja on järjestettävä lapsiperheen tueksi. Nämä tuen tarpeet voivat olla jokapäiväisestä elämästä ja arjesta selviytymisen lisäksi esimerkiksi tukea asumiseen, taloudellista tukea tai tukea lapsen tasapainoisen kehitykseen ja hyvinvointiin. Kaikissa sosiaalihuollon toimissa on huomioitava ensisijaisesti lapsen etu. Lisäksi perheen saatavilla tulee olla sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. (L 1301/2014.)

Tutkimme hyvinvointikyselyä varten myös lastensuojelulakia, jonka tarkoituksena on turvata lapselle turvallinen kasvuympäristö, tasapainoinen kehitys sekä

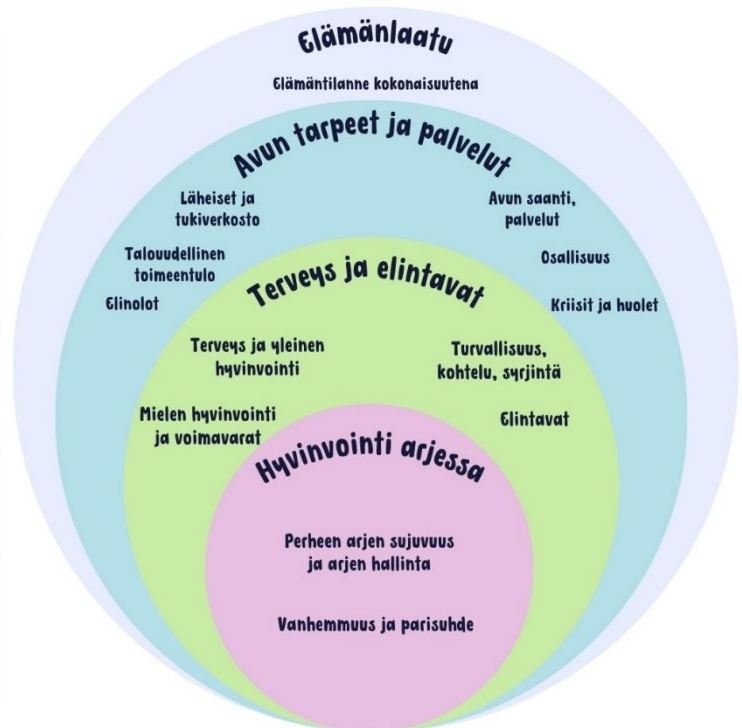
erityinen suojele. Lapsen huoltaja on ensisijaisesti vastuussa lapsen hyvinvoinnista, mutta viranomaisten on tuettava huoltajia kasvatustehtävässä ja tarjottava apua ajoissa. Huoltajia on ohjattava tarvittaessa lastensuojelun piiriin, jossa huoltajille järjestetään tukitoimia lapsen kasvatukseen. Sosiaali- ja terveystieteiden osasto kuuluu myös varhaiskasvatus ja neuvola sekä ehkäisevää lastensuojelua, joka on tukea ja erityistä tukea. (L 417/2007.)

Tutustuimme myös HYVÄ-malliin, jotta varmistimme, että käsitelimme kyselyssä kattavasti lapsiperheen hyvinvointia. HYVÄ-malli, hyvinvointia yhdessä eli CA-malli on australialaisen järjestön ARACY:n kehittämä huolen tunnistamisen malli. HYVÄ-malli on käytössä Helsingin kaupungilla. HYVÄ-mallissa lapsen hyvinvoinnin osa-alueet on jaettu kuuteen osa-alueeseen, tarjoten viitekehysten lapsen elämän kaikkien osa-alueiden huomioimiseen. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää toimivat suhteet perheeseen ja ystäviin. Lapsen tulee saada olla arvostettu, rakastettu ja turvassa. Perheen taloudellisella toimeentulolla on myös suuri merkitys, materiaaliset perustarpeet lapsen elämässä tulee olla tyydytetty. Koko perheen terveydellä, mielen hyvinvoinnilla ja elintavoilla on suuri merkitys lapsen kehitykseen ja terveyteen. Oppiminen ja lapsen oppimistarpeiden huomioiminen ja niiden tukeminen on tärkeää. Kokemus osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta on myös yksi osa lapsen hyvinvointia. Lapsen myönteistä kuvaa itsestä ja oman identiteetin ilmaisemista tulee tukea ja lapsella tulee olla luottamus siihen, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. (Hyvinvointia yhdessä, 2023, s. 16–17.)

Näiden määrittelyjen pohjata kyselylomakkeen rakenne muodostui osa-alueista (kategorioista): lapsiperheen terveys ja elintavat, lapsiperheen hyvinvointi arjessa, lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut ja lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena. Kyselymme kategoriat olemme kuvanneet kuviossa 7, jossa lapsiperheen hyvinvoinnin keskiössä on arjen sujuvuus, vanhemmuus ja parisuhde. Sen ympärillä on kuvattuna perheen hyvinvoinnin kokemukseen liittyvät terveys ja elintavat, sekä tuen tarve ja saamansa tuki. Taustalla vaikuttaa perheen elämäntilanne kokonaisuutena. Kategorioita käytimme myös tutkimustehtävän aineiston analyysin jäsentämisessä, jotta saimme vastauksen tutkimuskysymyksiin (Kuvio 8). Hahmottelimme määritellyn kokonaisuuden Excel -taulukon, jonka avulla rakensimme kyselylomakkeen.

Kyselylomakkeen rakenne:

1. Taustatiedot
- Lapsiperheen terveys ja elintavat
2. Terveys & yleinen hyvinvointi
3. Perheen elintavat
4. Mielen hyvinvointi ja voimavarat
5. Turvallisuus, kohtelu ja syrjintä
- Lapsiperheen hyvinvointi arjessa
6. Perheen arjen sujuvuus ja arjen hallinta
7. Vanhemmuus ja parisuhde
- Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut
8. Läheiset ja tukiverkosto
9. Osallisuus
10. Perheen taloudellinen toimeentulo
11. Elinolot
12. Vapaa-aika
13. Avun saanti, tuki ja palvelut
14. Kriisit ja huolen aiheet
- Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena
15. Elämänlaatu, kuinka tyytyväinen perheen elämään ja tulevaisuuden näkymät

Kuvio 7. Lapsiperheiden hyvinvointia kuvaavat ulottuvuudet kyselyn rakenteen pohjana

MITÄ LAPSIPERHEILLE KUULUU?					
Kysymys 1. Millainen on lapsiperheiden hyvinvoinnin tila?				Kysymys 2. Mitkä tekijät ovat yhteydessä vanhemman koettuun hyvinvointiin?	
Hyvinvoinnin tila				Hyvinvoinnin tekijät	
Terveys ja elintavat	Hyvinvointi arjessa	Avun tarpeet ja palvelut	Elämäntilanne kokonaisuutena	Hyvinvointia tukevat	Hyvinvoinnin vajeet
Terveys Elintavat Mielen hyvinvointi Turvallisuus, kohtelu, syrjintä	Perheen arki Arjen hallinta Vanhemmuus Parisuhde	Läheiset, tukiverkosto Osallisuus Talous, elinolot Avun saanti, palvelut Kriisit ja huolet	Tyytyväisyys elämään Tulevaisuus Onnellisuus	Tukevat perheen hyvinvointia tekemällä perhe-elämästä merkityksellistä ja onnellista	Heikentävät perheen hyvinvointia tuomalla vaikeuksia ja haasteita arkeen

Kuvio 8. Tutkimuskysymykset ja aineiston kategoriat

Kyselyn laadimme huolella palvelemaan järjestön hyvinvointikyselyn toteuttamista ja raportoinnin vertailtavuutta, koska kyselyn on palveltava työelämäkumppania myös tulevaisuudessa. Kysely jaoteltiin kategorioihin, ja sen alle toteutettiin tarvittavat kysymykset. Kysymys sisälsi vain yhden asiasisällön. Rakensimme

kyselyä vaiheittain varmistaen, että kysymykset kattoivat tutkimusongelman. (Vilkka, 2007, s. 71, 77.)

Kysymysten muodostamisen jälkeen seuraavana vaiheena oli kyselylomakkeen toteuttaminen Webropol -sovelluksella (Liite 6). Kyselylomakkeella käytimme suljettuja kysymyksiä, monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Strukturoidut kysymykset olivat monivalintakysymyksiä sekä asteikkoja hyödyntäviä kysymyksiä. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisesti, kun vastaukset saatiin lukuina ja valmiit vastausvaihtoehdot tuottivat tarkkoja vastauksia. Kyselyn kukin kategoria sisälsi myös kokoavat avoimet kysymykset. Avovastausten lähestyminen toteutettiin kvalitatiivisin menetelmin, kun kysymykset tuottivat yleisluontoisia vastauksia ilmiön ymmärtämiseen. (Kananen, 2015, s. 68–71.) Kvalitatiivinen pyrkii ymmärtämään ja antamaan teoreettisen tulkinnan ilmiölle. Tutkimusta tuki hyvä tuntemus asiakokonaisuuden käsitteistä. Kyselyssä tavoittelimme, että kysymykset antaisivat vastaukset siihen mitä tutkittiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 98.)

Kyselylomakkeelle tuli yhteensä 62 kysymystä. Pakollisia kysymyksiä kyselyssä oli 37 kysymystä. Kyselyssä käytimme myös THL:n valmista osallisuusindikaattoria, jolla mitattiin vastaajien osallisuuden kokemusta. Kaikki kysymykset eivät näkyneet kaikille vastaajille. Määrittelimme kyselylomakkeeseen sääntöjä, joiden avulla kyselyssä ohjattiin kysymyksiä vastaajille aikaisempien vastausten perusteella. Lisäkysymyksiä esitettiin eronneille vanhemmille sekä vanhemmille, jotka olivat kokeneet haasteita mielenhyvinvoinnissa, päihteiden käytössä tai kokeneet perheväkivaltaa. Kyselylomakkeella kysyimme vastaajilta myös arkaluonteisia asioita ja näiden kysymysten tueksi kirjoitimme infolaatikot, joista vastaaja löysi tiedon tuesta ja avusta kyseiseen haasteeseen. Infolaatikoiden osalta määrittelimme myös säännöt, kenelle vastaajista infolaatikko näkyy kyselyssä. Infolaatikoita kirjoitimme yhteensä seitsemästä aiheesta:

- Päihteiden käyttö lapsiperheessä
- Perheen mielenterveyden haasteet
- Perhe- ja lähisuhdeväkivalta
- Perheen epäasiallinen kohtelu, syrjintä ja nimittely
- Lapsi satuttaa itseään tai on itsetuhoinen

- Lapsen kurittaminen
- Vanhemmuustaidot haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa

6.4 Kyselylomakkeen testaaminen

Kyselylomaketta testattiin kohtaamispaikkatoiminnan kävijöiden kanssa. Testiin osallistuvilta kysyttiin etukäteen suostumus. Testiin pyydettiin mukaan perheitä eri perhetaustoista. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistujalla oli mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta missä vaiheessa vain tutkimusta. Testivastaajia rekrytoitiin 2-4 perhettä per testaussessio. Testivastaajille toinen opinnäytetyön tekijöistä lähetti kyselyn linkin liitteineen WhatsApp -viestinä, joka sisälsi myös testaajien saatteen ja tutkimustiedotteen. Käyttäjäkokemukset sekä kyselyn täyttämässä esille nousseet havainnot testaajilta kerättiin yksilöhaastattelulla. Opinnäytetyön tekijä kysyi testivastaajalta haastattelurungon (Liite 7) mukaiset kysymykset ja varmisti, että testaaja oli saanut haastattelun tietosuojalausekkeen (Liite 7). Haastattelun vastauksista haastattelija kirjasi muistiinpanot. Tietoa käsiteltiin luottamuksellisesti. Haastattelussa esille tulleista kyselylomakkeen kehittämis ehdotuksista kirjasimme opinnäytetyön raporttiin tiedot, jotka vaikuttivat kyselylomakkeen jatkokehittämiseen. Varmistimme, että raportoinnista ei tunnista yksittäistä haastateltavaa. Muistiinpanot säilytettiin ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. SOS-Lapsikylä tarjosi tarvittaessa keskusteluapua, jos vastaaja koki tarvitsevansa tukea kyselyn aiheuttamiin tunteisiin. Testauksessa annetut tiedot poistettiin testauksen päätyttyä. Niitä ei sisällytetty aineistoon, joka kerättiin myöhemmin varsinaisella kyselylomakkeella.

6.4.1 Kyselylomakkeen toteutettu esitestaus

Ensimmäiseen kyselylomakkeen testikierrokseen toukokuussa 2024 osallistui neljä perhettä. Aikaisemmat jo maaliskuussa sovitut kaksi perhettä, sekä kaksi uutta perhettä pyydettiin mukaan. Tavoitteena oli monipuolisempi ja kattavampi palaute sekä useampi testaaja auttaisi havaitsemaan todennäköisemmin

mahdolliset puutteet kyselylomakkeessa. Lisäksi testaaajissa huomioitiin erilaiset perhetaustat, ja sen kautta tavoitteena oli saada palautetta eri näkökulmista. Myös huomioitiin, että mitä enemmän testaaajia, sitä paremmin voitiin varmistaa, että lomakkeen kysymykset olivat selkeitä ja ymmärrettäviä kaikille vastaajille.

Testiperheille toinen opinnäytetyön tekijöistä toimitti suunnitelman mukaisesti linkin kyselylomakkeeseen WhatsApp -viestinä. Viesti sisälsi myös testivaiheeseen sopivaksi muokatun saattien (Liite 8) ja tutkimustiedotteen (Liite 9). Käyttäjäkemukset testaaajilta kerättiin yksilöhaastattelulla puhelimitse. Opinnäytetyöntekijä kysyi testivastaajalta haastattelurungon (Liite 7) mukaiset kysymykset ja sekä puhelun aikana varmisti, että haastateltava sai tiedon haastattelun tietosuojalausekkeesta (Liite 7). Haastattelun vastaukset dokumentoitiin ja dokumentoinnista ei voinut tunnistaa yksittäistä vastaajaa.

Haastattelusta syntynyt dokumentointi arvioitiin kyselylomakkeen kehittämistä varten. Haastattelussa selvisi, että testivastaajat pitivät kyselyä loogisena ja kysymyksiä selkeinä. Myöskään testivastaajat eivät kokeneet, että kyselystä olisi puuttunut jotain oleellista tai että se olisi sisältänyt turhia kysymyksiä. Testivastaajat eivät myöskään kokeneet arkaluonteisia ja henkilökohtaisia kysymyksiä vaikeina, tai että ne olisivat vaikuttaneet heidän vastaushalukkuuteensa. Yksi vastaajista nosti esille, että omien traumojen takia osa kysymyksistä aiheutti paha mieltä, mutta koki myös, että niistä asioista on hyvä kysyä ja keskustella. Vastaaja ei kokenut, että kysely olisi kuitenkaan aiheutunut niin voimakkaita tunteita, että olisi kaivannut keskusteluapua kyselyn jälkeen. Testivastaajilla kesti keskimäärin 30 minuuttia kyselyn vastaamiseen.

Testivastaajilta saatiin myös hyviä havaintoja ja kehitysehdotuksia kyselylomakkeeseen. Esille tulleista kyselylomakkeen kehittämissuhteuksista kirjattiin ylös seuraavat kohdat kyselylomakkeen kehittämistä varten. Kyselylomaketta tulee tiivistää sekä lisätä avoimia kysymyksiä, johon vastaaja voi tarkentaa omia ajatuksiaan. Kyselyssä huomioitava tarkemmin eri perhetaustat sekä lasten iät. Kyselyssä ohjataan kysymyksiä vastaajille huomioiden vastaajan perhetaustat sekä ohjata eri kysymysten pariin perustuen heidän aikaisempiin vastauksiinsa.

6.4.2 Kyselylomakkeen toteutettu toinen testaus

Kyselylomakkeen esitestauksen jälkeen tehtiin kyselylomakkeelle tarvittavat muutokset. Muutosten jälkeen tehtiin uusi testikierros varmistuen muutosten toimivuus ja kyselylomakkeen sujuvuus. Toinen kyselylomakkeen testikierros järjestettiin elokuussa 2024, johon osallistui kolme perhettä. Yksi perhe osallistui myös aikaisempaan testikierrokseen. Kaksi muuta perhettä olivat uusia. Myös tässä testikierroksessa vastaajien osalta huomioitiin erilaiset perhetaustat. Toinen opinnäytetyön tekijöistä toimitti testauslinkin kyselylomakkeeseen WhatsApp-viestinä testiperheille. Viesti sisälsi myös testivaiheeseen sopivaksi muokatun saatteen (Liite 8) ja tutkimustiedotteen (Liite 9).

Käyttäjäkokemukset yhdeltä perheeltä saatiin haastattelulla puhelimitse sekä toinen perhe laitto palautteen kirjallisena. Kolmannen perheen vanhempi ilmoitti, että ei pysty tekemään kyselyä loppuun, koska kysely tuntui vastaajasta liian pitkältä sekä vanhempi koki myös täyttämisen hankalana, koska omassa elämässä oli paljon korjattavia epäkohtia.

Testikierroksen vastaukset dokumentoitiin ja arvioitiin kyselylomakkeen kehittämistä varten. Vastauksista selvisi, että vastaajat pitivät kyselyä selkeänä sekä avoimet kysymykset tukivat vastaamista kyselylomakkeen eri osa-alueissa. Vastaajien mukaan kysymykset herättivät pohtimaan omaa elämän tilannetta, sekä kuinka vastaaja näki itsensä vanhempana. Kysely herätti myös ajatuksia omista epäonnistumisista, mutta vastaajat kokivat, että myös arkaluontoista asioista voi kysyä. Palautteen perusteella kyselyä vielä tiivistettiin sekä muutamiin yksittäisiin kysymyksiin liittyviä kehitysehdotuksia kirjattiin ylös ja kyselyä muokattiin niiden perusteella.

6.5 Aineistonkeruu

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheitä koskevaan tutkimukseen saatiin työelämäkumppanilta SOS-Lapsikylältä myönteinen tutkimuslupapäätös 25.4.2024. Tutkimuslupahakemukseen liitettiin opinnäytetyön

suunnitelma ja sen liitteet. Ennen aineiston keräämistä kyselylomake hyväksyttiin elokuussa 2024 opinnäytetyön ohjaajilla sekä työelämäkumppanilla.

Aineiston keräämisen toteutimme sähköisellä kyselyllä SOS-Lapsikylän Mummun ja vaarin tupien kohtaamispaikkojen lapsiperheiltä ajalla 22.8.-6.9.2024. Lapsiperheestä kyselyn kohderyhmänä oli lapsen vanhempi, joka vastaamalla kyselyyn edusti koko perheen lapsia ja aikuisia oman kokemuksen ja ajattelun pohjalta. Riittävän vastauspopulaation saamiseksi varmistimme aineiston keräämisen kokonaistutkimuksena kaikille Suomen SOS-Lapsikylän 18 Mummun ja vaarin tuvalle. Tutkimuksen otoksen koko riippuu perusjoukon yhtenäisyydestä, jolloin yhden yksikön pienikin otos riittäisi tulosten yleistämiseen (Kananen, 2015, s. 264). Päädyimme kokonaistutkimukseen, koska tutkimuksen perusjoukko oli pieni ja lapsiperheet eivät olleet homogeeninen ryhmä. Lapsiperheet ovat monimuotoisia perhetyypiltään ja kotioloiltaan, lapsiluku vaihtelee sekä ovat erilaisia kulttuuritaustoiltaan ja perheet sijoittuvat eri tuloluokkiin. Tavoitteenamme oli saada 20 prosentin vastaajapopulaatio.

Tutkimuksen perusjoukko vaihtelee tuvalla käyvien perheiden WhatsApp -ryhmässä olevien perheiden sen hetkisestä jäsenmäärästä. Kohtaamispaikkatoiminnalla ei ole kävijöistä asiakasrekisteriä, mutta halukkaat perheet voivat liittyä oman tuvan WA-ryhmään, jossa he ilmoittavat osallistumisestaan tupailtoihin. Perheet itse liittyvät ja poistuvat ryhmästä oman elämäntilanteen muuttuessa. SOS-Lapsikylä on antanut WA-ryhmään liittyville tietosuojalausekkeen, mihin henkilö tietää sitoutuvansa liittyessään ryhmään. Tämä mahdollistaa myös muiden SOS-Lapsikylän kyselyjen ja tiedotteiden toteuttamisen. Pääkaupunkiseudun ja muun Suomen tupien WA-ryhmissä oli kyselyn toteutuksen hetkellä 467 lapsiperhettä.

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnasta vastaava projektipäällikkö lähetti kohtaamispaikkatoiminnan kävijöiden eri tupien WhatsApp -ryhmiin kyselyn linkin ja saatetekstin (Liite 1) sekä tutkimustiedotteen (Liite 2) ja tietosuojaselosteen (Liite 3). Kyselyyn osallistuminen tapahtui anonymisti. Kyselyn linkki johti Webropol -kyselyyn, josta vastaajia ei pystytä tunnistamaan. Kyselyn vastauksista muodostui Webropoliin raportti, joka ei sisältänyt tunnistetietoa vastaajasta

eikä vastaajien puhelinnumero yhdistynyt vastauksiin. Viikkoa ennen kyselyn sulkeutumista WhatsApp -ryhmään lähetettiin muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta. Kyselyyn vastasi 83 perhettä eli noin 18 % kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheistä.

Lapsiperheille annettiin tutkimuksesta riittävät tiedot, jotta henkilö sai oikean ja todellisen kuvan tutkimuksesta. Tutkimustiedotteesta ja tietosuojaselosteesta vastaaja sai tiedon tutkimuksesta ja sen tavoitteesta sekä tiedon toimeksiantajasta ja kyselyn ajankohdasta. Tiedote sisälsi tietoa luottamuksellisuudesta, tietojen käsittelystä, säilyttämisestä ja tuhoamisesta. Tiedotteessa korostettiin, että kyselyyn vastataan anonymisti, ettei yksittäiset vastaajat ollut tunnistettavissa sekä vastaaminen oli vapaaehtoista. Lisäksi tiedotteessa oli tieto tutkimuslupapäätöksestä sekä tutkijoiden yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä varten. (Hirsjärvi ym., 2013, s. 25.)

Kyselyyn vastattiin anonymisti, joten kerätty aineisto ei sisältänyt vastaajien henkilötietoja. Aineistosta muodostettiin salasanasuojattu tiedosto, joka lähetettiin turvasähköpostilla opinnäytetyöntekijöille. Tiedosto tallennettiin ammattikorkeakoulujen suojatuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten. Aineiston käsittelyn ja opinnäytetyön julkaisun jälkeen aineisto hävitetään. Käsittelyn aikana tiedostopalvelimille muodostuneet varmuuskopiot tuhoetaan yhteistyössä ammattikorkeakoulujen IT-osastojen kanssa tässä työssä sovittujen määräaikojen mukaisesti.

6.6 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä hyödynsimme kvalitatiivisia eli laadullisia ja kvantitatiivisia eli määrällisiä analyysimenetelmiä. Kanasen (2015, s. 71) mukaan määrällisen tutkimusta voidaan täydentää laadullisella tutkimuksella. Menetelmät eivät ole toistensa vastakohtia. Luvuilla selittävän tuloksen rinnalla laadullisella kuvataan ilmiötä kokonaisvaltaisesti pyrkien ymmärtämään. (Hirsjärvi ym., 2013, s. 161, s. 224). Laadullinen tutkii yksikköä ja sen merkitystä syvällisesti, kun taas määrällisellä tehdään yleistyksiä (Kananen, 2017, s. 36).

Kyselyn avoimien kysymysten aineistoa analysoimme laadullisin menetelmin, eli vastausten analyysiin käytettiin laadullisen aineiston sisällönanalyysimenetelmää (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103). Laadullinen analyysi sisälsi aineiston pelkistämisen ja ratkaisun löytämisen (Alasuutari, 2007, s. 39). Aineiston ryhmittelyssä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysimallia, joka sisältää aineiston pelkistämisen ja ryhmittelyn jakaen aineiston pienempiin yksiköihin ja niiden käsitteistämisen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122). Määrällisellä menetelmällä analysoimme kyselyn strukturoitujen kysymysten numeerisen mittaamisen. Aineiston muutimme taulukkomuotoon ja käsittelimme tilastollisin menetelmin, kuten suorilla jakaumilla ja ristiintaulukoinnilla sekä tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. (Hirsjärvi ym., 2013, s. 140, s. 224).

6.6.1 Määrällisen aineiston analyysi

Kyselytutkimuksessa yleisimpiä analyysimenetelmiä ovat kuvailevat tilastolliset menetelmät, joiden tulokset ovat huolellisesti esitettyinä helposti ymmärrettävissä (Alastalo & Borg, 2021). Tässä aineistossa analyysimenetelminä käytimme frekvenssejä ja prosenttijakaumia kuvaamaan aineistoa. Lisäksi käytimme ristiintaulukointia, jolloin pystyimme tarkastelemaan eri muuttujien välisiä yhteyksiä. Vertailussa muuttujina käytimme luokitteluasteikollisia muuttujia, kuten asuinpaikka, perheen koko sekä perhemuoto. Näiden yhteyksien tutkimiseen soveltui ristiintaulukointi (Scheinin, 2020). SPSS-ohjelmistossa käytimme myös Khiin neliö - testiä ja tarkastelimme p-arvoa eli chi square -arvoa, joka kertoo, onko tulokset tilastollisesti merkitseviä. Rajana käytimme yleisesti käytettyä arvoa 0,05, jonka alle jäävät arvot ovat tilastollisesti merkitseviä (Lindholm, 2020). Käytimme Exact-ristiintaulukointia varmistamaan tulosten luotettavuus pienissä ja epänormaalisti jakautuneissa aineistoissa, kun frekvenssien määrä jäi pieneksi (Scheinin, 2020).

Kyselytutkimuksessa puuttuvan tiedon kohdalla puhutaan sekä vastaaja- että vastauskadosta. Vastaajakato viittaa henkilöihin, jotka eivät osallistuneet tutkimukseen. Tässä kyselytutkimuksessa kyselylomakkeella tavoittelimme 467 perhettä, joista vastasi 83 perhettä. Vastauskato taas viittaa vastaamattomiin

kysymyksiin, jotka tässä kyselyssä muutimme puuttuviksi arvoiksi. Puuttuviksi arvoksi muutimme yhteensä 69 arvoa, eikä niitä korvattu esimerkiksi muiden vastausten keskiarvolla. (Alastalo & Borg, 2021.)

Hyvinvointikyselyn vastaukset analysoimme kyselylomakkeen strukturoitujen kysymysten osalta SPSS-analyysiohjelmistoa sekä Excel-taulukkolaskentaohjelmaa hyödyntäen. Aineiston siirsimme Webropol-ohjelmasta sekä Excel-taulukkolaskentaohjelmaan että SPSS-ohjelmistoon, johon aineisto kirjautui suoraan havaintomatriisiksi. Ennen analyysin aloittamista SPSS-ohjelmistossa muokkasimme aineistoa käyttäjäystävällisempään muotoon sekä Variable View -näkylässä, jossa tehdään muuttujamäärittelyt sekä Data View -näkylässä, joka on havaintomatriisi datasta. Aineiston kysymysten nimet nimesimme uudestaan Variable View -näkylässä, joka helpottaa käyttäjää kysymysten käsittelyssä, sekä Name- että Label -sarakkeet määrittelimme uudelleen.

Aineistosta siirsimme pois avoimet kysymykset, jotka käsittelimme erikseen laadullisin menetelmin. Lisäksi poistimme osan kysymysten kohdalla muuttujia Value Labels -taulukosta ja merkitsimme niiden arvot puuttuviksi arvoiksi, jotta tunnuslukujen laskeminen ei vääristy, esimerkiksi arvon: Ei koske perhettäni. Variable View -näkylässä puuttuvan tiedon arvoksi määrittelimme -1. Aineistossa ryhmittelimme myös muuttujia uudelleen, jotta pystyimme varmistamaan riittävän määrän havaintoyksiköitä tiedon vertailuun. Riittävä määrä havaintoyksiköitä on noin 20–30 (Lindholm, 2020). Näitä muuttujia olivat perhemuoto, perheen koko sekä asuinalue.

Lopuksi aineiston osalta kävimme läpi vielä jokaisen kysymyksen ja varmistimme, että Variable View -välilehdellä jokaisen kysymyksen osalta kysymyksen Type-, Values- ja Measure -arvo oli määritetty oikein. Havaintomatriisin kävimme läpi jokaisen kysymyksen kohdalta ja varmistimme, ettei aineistossa ole virheellisiä arvoja. Vastaavat aineiston muokkaukset teimme myös Excel-taulukkolaskentaohjelmaan.

Kyselylomakkeessa käytimme myös THL:n valmista osallisuusindikaattoria, jossa on kymmenen kysymystä ja kysymykset tulee analysoida THL:n ohjeiden

mukaisesti. Osallisuusindikaattorissa ei sallita puuttuvia arvoja, joten kaikkien vastaajien kohdalta analysointia emme voineet tehdä. Poistimme taulukosta kahdeksan vastaajaan vastaukset. Osallisuusindikaattorin vastaukset käsitelimme ohjeistuksen mukaisesti ja pisteytimme osallisuusindikaattorin summapistemäärät asteikolla 0-100, jotka käsitelimme muiden tulosten kanssa. Osallisuusindikaattorin virallinen katkaisupiste on 50 pistettä. Osallisuusindikaattorilla alle 50 pistettä saaneiden osallisuuden kokemus on erittäin heikko. Keskimäärin Suomen aikuisväestöstä noin 10 prosenttia jää alle tämän rajan. Koko Suomen osallisuusindikaattorin keskiarvo on 75,2 pistettä. (Leemann, 2024; THL, 2024a.)

6.6.2 Laadullisen aineiston analyysi

Hyvinvointikyselyn aineiston avointen kysymysten analyysiin käytimme laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Analyysissä ensimmäisenä määrittelimme tutkimuskysymysten mukaiset analyysiyksiköt. Seuraavana vaiheena toteutimme analyysipohjan perehtyen huolellisesti aineistoon. (Kyngäs & Vanhanen, 1999, s. 5.) Kyngäksen (2008) analyysiprosessiin viitaten prosessin päävaiheina valmistautumisvaiheessa on analyysiyksikön valinta, analysointi vaiheessa aineiston pelkistäminen ja raportointivaiheessa tulosten kuvaaminen (Elo ym., 2022, s. 216, s. 219).

Aineistomme analyysiä ohjasi analyysirunko, ennalta valitut hyvinvoinnin kategoriat (terveys ja elintavat, hyvinvointi arjessa, avun tarpeet ja palvelut, elämäntilanne kokonaisuutena), joiden avulla etsittiin sisällöllisesti pätevää aineistoa. Analyysirungon sisällä toteutettiin induktiivista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä muodostaen yksityiskohtaisista havainnoista uusia yleisempiä kategorioita ja käsitteitä. Valmiista kategorioista on huomioitava, että ne voivat sisältää tutkijan tulkintaa (Kyngäs & Vanhanen, 1999, s.7, s.11). Analyysissä oli pyrittävä joustavuuteen ja väljyyteen muistaen koko analyysiprosessin ajan tutkittavien vastaukset ja tutkimustehtävä.

Kerätyn aineiston avoimien kysymysten vastaukset sijoitimme Webropolista Excel -taulukkoon. Taulukon ensimmäiseen sarakkeeseen siirsimme alkuperäiset

vastaukset, joita pelkistettiin erotellen useammaksi ilmaisuksi. Ryhmittelyssä ja oimme aineistoa kategorioiden mukaan. Aineiston laadullista analyysiprosessia on havainnollistettu liitteessä 11, jossa on kuvattuna pieni osa Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena kategorian analyysistä. Kaikkiaan avoimia vastauksia sisältävää aineistoa oli Excel -taulukossa 375 riviä, joita alkuperäisten ilmaisujen pilkkomisen jälkeen oli analysoitavana 606 riviä.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi eteni vaiheittain aineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi, teoreettisten käsitteiden muodostaminen eli abstrahointi (Liite 11). Analyysin ensimmäisenä vaiheena oli alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen eli kyselyn vastausten pelkistäminen yksittäisiksi ilmaisuiksi. Pelkistetyt ilmaisut yhdistimme samaan kategoriaan käsitteistäen nimeämällä. Samaa sisältöä olevat kategoriat liitimme toisiinsa ja muodostimme yläkategorioita ja annoimme niille kuvaavan nimen. Yläkategoriat yhdistimme, joista syntyi yhdistelemällä pääkategoria. Kategorioiden yhdistämisestä yhdistävän kategorian pitäisi vastata tutkimusongelmaan. (Kyngäs & Vanhanen, 1999, s. 6–7; Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 85–86, s. 91–94; Elo ym. 2022, s. 220–221.)

Laadullisen aineiston analyysissä kaikkea aineistoa ei ole tarve käsitellä, vaan tarkastellaan aineistoa päättäen, mikä sopii tutkimustehtävään ja -kysymyksiin. Aineistosta rajasimme pois vain muutaman aiheen, jotka eivät liittyneet tutkittaviin kategorioihin. Lopuksi yhdistimme määrälliset ja laadulliset tulokset, ja raportoimme tuloksista yhteenvedon kappaleessa 7.6 (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 78.)

7 TULOKSET

Kyselytutkimukseen vastasi SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan Mummun ja vaarin tuvan kävijöistä 83 perhettä eli noin 18 % kävijöistä. Kyselytutkimuksen tulokset on jaoteltu kyselyn kategorioiden mukaan: taustatiedot, terveys ja elintavat, hyvinvointi arjessa, avun tarpeet ja palvelut sekä elämäntilanne kokonaisuutena. Tuloksissa on esitelty ensin määrällisen analyysin ja sen jälkeen laadullisen analyysin tulokset. Määrällisen analyysin tuloksia on havainnollistettu

taulukoiden avulla, jossa ovat esillä sekä frekvenssit että prosenttijakaumat. Lisäksi määrällisen analyysin tuloksista on tehty ristiintaulukointeja vertailua varten sekä nostettu esiin Khiin neliö -testissä nousseita tilastollisesti merkitseviä eroja. Laadullisen tuloksia on esitelty analyysin yhdistettyjen kategorioiden mukaisesti, ja vastausten kappalemäärät on merkitty sulkuihin, kuinka monessa avovastauksessa aihe on esiintynyt. Lisäksi tuloksia on todennettu vastaajien alkuperäisilmaisuilla, ja sulkuihin on merkitty vastaajan numero. Tulokset -osion lopussa on yhteenveto määrällisen ja laadullisen tuloksista kuvaten vanhempien kokemaa hyvinvoinnin tilaa ja tekijät.

7.1 Taustatiedot

Kyselyn alussa kartoitimme vastaajien taustatietoja. Taustatietojen avulla saimme kuvan, kuinka edustava joukko vanhempia oli vastannut kyselyyn. Näitä muuttujia hyödynsimme tulosten analysointiin. Taustatiedoissa kysyimme vanhemmilta määritteleviä tietoja, kuten ikää, asuinalue, koulutusta, työtilannetta, perhemuotoa sekä lasten lukumäärää. Taustatiedoista tiedon vertailuun ja analysointiin käytettiin ristiintaulukoinnissa muuttujia: asuinalue, perheen koko lapsilukumäärän mukaan sekä oliko perheessä yksi vanhempi vai kaksi vanhempaa eli perhemuotoa.

Suurin osa kyselyyn vastanneista vanhemmista oli äitejä (90 %), mikä vastaa myös kohtaamispaikan kävijöissä vanhempien jakoa. Kyselyyn vastanneista hie- man yli puolet kuului ikäryhmään 26–35 vuotta. Seuraavaksi suurin ryhmä oli 36–45-vuotiaat. Alle 25-vuotiaiden ja 46–55-vuotiaiden vastaajien osuus oli pieni. Yli 56-vuotiaita vastaajia ei ollut lainkaan. Ikäjakauma painottui 26–45-vuotiaisiin (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vanhempi ja vastaajien ikäjakauma

Vastaaja (n=83)	n	%
Äiti	75	90
Isä	8	10
Yhteensä	83	100
Vastaajan ikä (n=83)	n	%
Alle 25 vuotta	5	6

26-35 vuotta	43	52
36-45 vuotta	30	36
46-55 vuotta	5	6
Yli 56 vuotta	0	0
Yhteensä	83	100

Kyselyyn osallistuneet jakautuivat eri puolille Suomea (Taulukko 2). Hieman yli 60 % vastaajista asui pääkaupunkiseudulla, mutta vastauksia saatiin myös tasaisesti muilta alueilta. Vertailua varten asuinalueesta muodostettiin kaksi ryhmää: Pääkaupunkiseutu sekä Muu Suomi. Kyselyyn vastanneista suurin osa asui ydinperheessä (Taulukko 2). Yksinhuoltajaperheiden osuus oli noin viidennes ja vain kymmenesosa vastaajista kuului uusperheeseen. Vertailua varten perheistä muodostettiin kaksi ryhmää: yhden vanhemman perheet sekä kahden vanhemman perheet.

Taulukko 2. Vastaajien alueellinen jakautuminen ja perhemuoto

Alue (n=83)	n	%
Pääkaupunkiseutu	52	63
Länsi-Suomi	13	16
Pohjois-Suomi	7	8
Itä-Suomi	7	8
Keski-Suomi	4	5
Yhteensä	83	100
Perhemuoto (n=83)	n	%
Ydinperhe	54	65
Yksinhuoltaja	21	25
Uusperhe	8	10
Yhteensä	83	100

Perheistä valtaosassa oli 1–2 lasta. Sen sijaan noin kolmannes vastaajista ilmoitti, että perheessä oli kolme lasta tai enemmän (Taulukko 3). Perheiden lasten ikäjakauma oli laaja (Taulukko 3). Valtaosa lapsista kuului alle kouluikäisten ja alakouluikäisten ryhmiin, joka vastaa myös kohtaamispaikkatoiminnan kävijöissä lasten ikäjakaumaa. Perheiden lasten arkipäivien hoitojärjestelyjen osalta suurin osa lapsista oli varhaiskasvatuksessa. Kouluikäisten lasten osuus oli reilu kolmannes, ja alle viidesosa lapsista oli arkipäivisin kotona (Taulukko 3).

Taulukko 3. Lasten lukumäärä, ikä ja arkipäivien hoitojärjestelyt

Lasten lukumäärä perheessä (n=83)	n	%
1-2 lasta	59	71
3 lasta tai enemmän	24	29
Yhteensä	83	100
Lasten iät (n=83)	n	%
Alle 1-v	11	6
1-3-v	58	33
4-6-v	38	22
7-12-v	47	27
Yli 13-v	22	13
Yhteensä	176	100
Lapset arkipäivisin (n=83)	n	%
Varhaiskasvatus	64	47
Koulu	49	36
Kotona	23	17
Yhteensä	136	100

Suurin osa perheiden vanhemmista oli suorittanut ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon (Taulukko 4). Valtaosa perheiden vanhemmista oli työelämässä, joko kokopäivätoissä tai osa-aikatöissä. Työttömänä tai lomautettuna oli noin kymmenesosa vanhemmista. Perhevapaalla oli noin viidesosa, kuten myös opiskelijoina (Taulukko 4).

Taulukko 4. Vanhempien koulutustaso ja työtilanne

Vanhempien koulutustaso (n=83)	n	%
Ei koulutusta	4	4
Peruskoulu	11	10
Ammatillinen tutkinto	40	36
Ylioppilastutkinto	17	15
Korkeakoulututkinto	39	35
Muu	1	1
Yhteensä	112	100
Vanhempien työtilanne (n=83)	n	%
Kokopäivätoissä	51	40
Osa-aikatöissä	14	11
Työtön tai lomautettu	14	11
Työkyvyttömyyseläkkeellä tai ammatillinen kuntoutus	1	1
Perhevapaalla, kotiäiti tai -isä	21	17
Opiskelija	23	18
Muu	2	2
Yhteensä	126	100

7.2 Lapsiperheen terveys ja elintavat

Lapsiperheen terveys ja elintavat osuudessa selvitimme perheen terveyteen, elintapoihin ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä liittyen vanhempiin itseensä, heidän lapsiinsa sekä perheeseen yleisesti. Kysyimme yleisiä terveyteen ja elintapoihin liittyviä kysymyksiä sekä selvitimme myös perheen voimavaroja sekä mielen hyvinvointia. Pyysimme vanhempia myös arvioimaan, miten nämä asiat ovat vaikuttaneet perheen hyvinvointiin. Lopuksi kysyimme perheen kokemuksia turvallisuudesta, kohtelusta sekä syrjinnästä.

Vanhempien terveydentilan ja elintapojen osalta suurin osa vanhemmista (n=81) koki terveydentilansa hyväksi tai melko hyväksi (82 %). Unensaanti oli huolestuttavampi vanhempien hyvinvoinnin kannalta. Vanhemmista vain 26 % koki saavansa riittävästi unta, ja jopa 17 % koki ongelmia unen saannissa. Ristiintaulukoinnissa nousi esille, että yhden vanhemman perheistä 15 % ilmoitti nukkuvansa huonosti, kun kahden vanhemman perheissä osuus oli 0 %. Khiin neliö -testi osoitti, että unen riittävydessä oli tilastollisesti merkitsevä ero yhden ja kahden vanhemman perheiden välillä [$X^2(4) = 13,32, p=,009$]. Vapaa-ajan liikuntaan osallistui aktiivisesti yli puolet vanhemmista, mutta kuitenkin 20 % vanhemmista kertoi liikkuvansa vähän. Ristiintaulukoinnissa huomasimme, että pääkaupunkiseudulla 69 % vanhemmista arvioi liikkuvansa hyvin tai melko hyvin, kun taas muualla Suomessa tämä osuus oli vain 37 %. Khiin neliö -testi osoitti, että asuinalueella oli vaikutus siihen, kuinka aktiivisesti vanhemmat liikkuvat vapaa-ajallaan [$X^2(4) = 12,68, p=,008$]. Vanhemmista (n=81) enemmistö kertoi perheen syövän terveellisesti (85 %) sekä koki perheen ruoan saannin tilanteen riittäväksi (87 %). Ristiintaulukoinnissa kahden vanhemman perheistä 67 % ilmoitti saavansa riittävästi ruokaa, kun yhden vanhemman perheissä osuus oli vain 30 %. Khiin neliö -testissä ruuan riittävydessä perheiden välillä ilmeni tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(3) = 14,95, p=,002$].

Lasten hyvinvoinnin ja terveyden osalta vanhempien arviot näkyvät taulukossa 5. Suurin osa vanhemmista koki kaikkien lastensa voivan hyvin sekä nukkuvan hyvin ja riittävästi. Liikunnan osalta myös enemmistö vanhemmista koki lastensa liikkuvan riittävästi päivittäin. Ristiintaulukoinnissa nousi esille, että pienemmissä

perheissä 86 % vanhemmista ilmoitti kaikkien lastensa nukkuvan hyvin ja riittävästi, kun suurperheissä vastaava osuus oli 67 %. Vanhempien mukaan 91 % pienempien perheiden lapsista liikkui riittävästi, kun suurperheissä tämä osuus oli 67 %. Khiin neliö -testissä nousi esille, että lasten unen laadussa ja määrässä [$X^2(2) = 6,71, p=,038$] sekä päivittäisessä liikunnassa [$X^2(2) = 6,71, p=,038$] oli tilastollisesti merkitseviä eroja perheen koon mukaan.

Taulukko 5. Lasten terveys, uni ja liikunta

Arvio kaikkien perheen lasten yleisestä terveydentilasta (n=83)	n	%
Kaikki lapseni voivat hyvin	73	88
Osa lapsistani voi hyvin, osa huonosti	9	11
Kaikki lapseni voivat huonosti	0	0
En osaa sanoa	1	1
Yhteensä	83	100
Arvio kaikkien perheen lasten unen määrästä ja laadusta (n=81)	n	%
Kaikki lapseni nukkuvat hyvin ja riittävästi	65	80
Osa lapsistani nukkuu hyvin ja riittävästi, osa ei	14	17
Kaikki lapseni nukkuvat huonosti, eivätkä nuku riittävästi	2	3
En osaa sanoa	0	0
Yhteensä	81	100
Arvio kaikkien perheen lasten liikunnan määrä (n=81)	n	%
Kaikki lapseni liikkuvat riittävästi	67	83
Osa lapsistani liikkuu riittävästi, osa ei	12	15
Kaikki lapseni eivät liiku riittävästi	1	1
En osaa sanoa	1	1
Yhteensä	81	100

Päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö ei ollut yleistä perheissä. Vanhemmista 98 % (n=82) ilmoitti, ettei hänellä ole ollut päihdeongelmia ja 95 % ilmoitti, ettei myöskään puolisoilla ole ollut päihdeongelmia. Kuitenkin osa vanhemmista kertoi, että päihteiden käytöstä on aiheutunut haittaa perheelle jossain määrin (Taulukko 6). Myös tupakkatuotteiden käyttö oli vähäistä, ja vain 6 % ilmoitti käytöstä lasten läsnä ollessa.

Taulukko 6. Haitallinen päihteiden käyttö perheessä

Päihteiden käytöstä aiheutunut haittaa perheelle tai lapsille (n=82)	n	%
Erittäin paljon	1	1
Melko paljon	4	5
Jonkin verran	5	6

Hyvin vähän	3	4
Ei lainkaan	69	84
Yhteensä	82	100

Mielen hyvinvoinnin osalta taulukossa 7 näkyy, että vanhemmista yli puolet kokivat jonkin verran, melko tai erittäin paljon stressiä, ahdistusta tai uupumusta arjessa. Vanhemmista jopa 20 % kertoi mielenterveyden haasteiden alentavan toimintakykyään arjessa. Lasten mielenterveyden haasteita perheissä koettiin vähemmän. Vanhemmista (n=80) 84 % koki, ettei lapsilla ollut arkea hankaloittavia stressiä, ahdistusta, väsymystä tai uupumusta lainkaan tai hyvin vähän, mutta kuitenkin 16 % vanhemmista koki haasteita arjessa olevan. Ristiintaulukoinnissa mielenterveyden haasteita kokeneiden osuus oli yhden vanhemman perheissä korkeampi (25 %) verrattuna kahden vanhemman perheisiin (5 %). Khiin neliö - testi osoitti, että vanhempien mielenterveyden haasteiden, jotka alentavat toimintakykyä, määrä poikkesi yhden ja kahden vanhemman perheiden välillä [$\chi^2(4) = 10,88, p=,027$].

Taulukko 7. Vanhempien kokema stressi

Vanhempien arjessa kokema stressi, ahdistus tai uupumus (n=80)	n	%
Erittäin paljon	7	9
Melko paljon	11	14
Jonkin verran	26	32
Hyvin vähän	23	29
En lainkaan	13	16
Yhteensä	80	100

Vanhemmista (n=80) 77 % kertoi, ettei heidän perheensä ole kokenut mitään väkivaltaa, uhkailuun, syrjintään tai epäasialliseen kohteluun liittyvää koskaan. Perheväkivallan osalta enemmistö vanhemmista kertoi, ettei heidän perheessään ole koskaan esiintynyt lähisuhdeväkivaltaa. Vanhemmista enemmistö kertoi, ettei myöskään perheen lapsiin ole koskaan kohdistunut väkivaltaa tai kaltoinkohtelua. Kuitenkin lähisuhdeväkivaltaa oli esiintynyt perheissä sekä myös lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa tai kaltoinkohtelua (Taulukko 8). Vanhemmista (n=17) 18 % koki, että ei ole saanut tilanteisiin apua, vaikka olisi tarvinnut, heikentäen perheiden hyvinvointia.

Taulukko 8. Perheväkivalta

Perheessä esiintynyt lähisuhdeväkivaltaa (n=80)	n	%
Hyvin usein	1	1
Usein	1	1
Joskus	9	11
Hyvin harvoin	7	9
Ei koskaan	62	78
Yhteensä	80	100
Lapsiin kohdistunut kaltoinkohtelu (n=80)	n	%
Hyvin usein	0	0
Usein	1	1
Joskus	0	0
Hyvin harvoin	9	11
Ei koskaan	70	88
Yhteensä	80	100

Vanhemmat (n=80) kertoivat perheen kokeneen epäasiallista kohtelua (30 %), uhkailua ja väkivaltaa (21 %) sekä syrjintää ja rasismia (30 %) pääsääntöisesti harvoin tai joskus. Ristiintaulukoinnissa yhden vanhemman perheistä 15 % ilmoitti kokeneensa syrjintää usein, kun kahden vanhemman perheissä vastaava osuus oli 0 %. Khiin neliö -testissä syrjinnän ja rasismin kokemuksissa havaittiin yhden ja kahden vanhemman perheiden välillä tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(3) = 10,41, p=,016$]. Ristiintaulukoinnissa pienemmissä perheissä 79 % ei ollut kokenut syrjintää ja suurperheissä vastaava osuus oli vain 48 %. Perheen koon ja koetun syrjinnän välillä khiin neliö -testissä oli myös eroa [$X^2(3) = 8,05, p=,045$]. Pienemmissä perheissä 86 % ei ollut koskaan kokenut uhkailua tai väkivaltaa ulkopuolisilta, kun suurperheissä vastaava osuus oli 61 %. Ulkopuolisen uhkailun tai väkivallan kokemuksissa oli myös tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(3) = 8,62, p=,022$] perhekokojen välillä.

Kokonaisuutena vanhempien tyytyväisyys perheen terveydentilaan oli hyvä, 82 % vanhemmista (n=83) oli erittäin tai melko tyytyväisiä perheensä yleiseen terveydentilaan. Kuitenkin noin kolmannes vanhemmista koki, että oma tai perheenjäsenen terveydentila on vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi (Taulukko 9). Noin puolet vanhemmista koki saaneensa tukea ja apua perheen terveydellisiin haasteisiin, mutta reilu viidennes vanhemmista koki, että ei ole saanut apua riittävästi (Taulukko 9).

Taulukko 9. Perheenjäsenen terveydentilan koettu vaikutus perheen hyvinvointiin ja perheen saama riittävä tuki ja apu

Perheenjäsenen terveydentilan koettu vaikutus perheen hyvinvointiin (n=83)	n	%
Ei ole vaikuttanut heikentävästi	37	45
Ei ole juurikaan vaikuttanut	14	17
En osaa sanoa	6	7
On vaikuttanut jonkin verran	17	20
On vaikuttanut merkittävästi	9	11
Yhteensä	77	100
Riittävä tuki ja apu perheen terveydellisiin haasteisiin (n=83)	n	%
Kyllä, olen saanut riittävästi tukea	18	22
Kyllä, jonkin verran	22	26
En ole tarvinnut apua	26	31
Kyllä, mutta en riittävästi	9	11
En, mutta olisin tarvinnut apua	8	10
Yhteensä	83	100

Vanhempien tyytyväisyys perheen yleiseen terveydentilaan oli pääosin hyvä (Taulukko 10). Ristiintaulukoinnissa verrattaessa asuinalueita, pääkaupunkiseudulla tyytyväisyys oli korkeampi, vajaa puolet vanhemmista oli erittäin tyytyväisiä, kun taas muualla Suomessa vain vajaa kuudesosa. Khiin neliö -testissä tilastollisesti merkitsevää eroa asuinalueiden välillä ei kuitenkaan ollut [$X^2(3) = 7,71$, $p=,050$].

Tyytyväisyydessä perheiden terveydentilaan ei havaittu tilastollisesti merkittäviä eroja [$X^2(3) = 2,29$, $p=,525$] yhden tai kahden vanhemman perheiden välillä (Taulukko 10). Reilu puolet yksinhuoltajaperheissä oli melko tyytyväisiä ja kahden vanhemman perheissä vajaa puolet. Perheen koko ei vaikuttanut myöskään merkittävästi [$X^2(3) = 1,96$, $p=,633$] tyytyväisyyteen perheen terveydentilasta (Taulukko 10). Pienemmissä perheissä (1–2 lasta) erittäin tyytyväisiä oli kolmannes, kun suurperheissä (3 lasta tai enemmän) vastaava luku oli melkein puolet. Suurperheissä myös tyytymättömyys oli yleisempää kuin pienemmissä perheissä.

Taulukko 10. Tyytyväisyys terveyden tilaan

Tyytyväisyys perheen yleiseen terveyden tilaan (n=83)							
	Kaikki	Asuin- alue	Perheeni asu- minen		Perheen koko		
		PK- seutu	Muu Suomi	Kaksi van- hempaa	Yksi van- hempi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Erittäin tyytyväinen	33	42	16	34	29	29	42
Melko tyytyväinen	49	40	64	47	57	52	42
Ei tyytyvä., ei tyytymätön	12	14	10	11	14	14	8
Melko tyytymätön	6	4	10	8	0	5	8
Erittäin tyytymätön	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Aineiston laadullisessa analyysissä Lapsiperheen terveys ja elintavat -osiossa kysyttiin vanhempien ajatuksia ja kokemuksia perheen terveydestä, elintavoista ja turvallisuuden tunteesta, millainen vaikutus niillä on perheen hyvinvointiin. Kysymyksessä 22. kysyttiin: ”Perheenjäsenten terveys, hyvät elintavat ja turvallisuus luovat pohjan perheen hyvinvoinnille. Kerro vanhempana kokemuksestasi, millainen vaikutus näillä asioilla on perheesi hyvinvointiin?” Kysymykseen vastasi 44 kyselyn 83 vastaajasta. Analyysissä käsiteltiin 40 vastausta. Poistettavia vastauksia oli neljä, jotka olivat aihealueeseen kuulumattomia vastauksia.

Kysymyksen 22. vastaajista 4 perhettä koki, että terveydentilan heikkeneminen on vaikuttanut koko perheen hyvinvointiin, tekemiseen ja turvallisuuden tunteeseen. Huonot elintavat vaikuttivat heikentävästi jaksamiseen. Osa vanhemmista oli saanut tukea tai tehnyt ratkaisuja hyvinvoinnin eteen. Toimivana ratkaisuna mainittiin 4 vastauksessa hyvät arjen rutiinit, jotka loivat turvallisuuden tunnetta ja auttoivat sujuvaan arkeen. Pikkulapsiperhe toi esille haasteen vanhempien univajeesta. Erityislasten kasvatukselliset haasteet 4 vastaaja koki uuvuttavan vanhempana.

...Kyllä vanhemman vakava sairastuminen vaikuttaa aina koko perheen hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteeseen. Hyvät arjen rutiinit kuitenkin kantoivat yli vaikean ajan... (vastaus 21)

Yks lapsi Nepsy ja se on välillä haastavaa ja uuvuttavaa niin äidille kuin sisarukselle (vastaus 72)

Rutiinit pitää olla kunnossa ilman rutiinia pakka hajoaa ja lapset alkaa oireilla ja aikuiset vasy (vastaus 52)

Vastaajista kaksi kertoi, että vähävaraisuus estää terveellisen ruuan hankinnan ja sen myötä vaikuttaa heikentävästi perheen terveyden tilaan.

...Jos meillä olisi taloudellisesti tasapainoisempi tilanne, olisi rahaa käyttää enemmän ravintorikkaaseen ruokaan ja sitä kautta panostaa koko perheen terveyteen enemmän... (vastaus 9)

Perheen turvallisuudesta kaksi vastaajaa esitti, että vanhemman tehtävänä on rakentaa lapsille turvallinen koti ja elinolot. Vanhemman sairastuessa kaksi vanhempaa koki yhteiskunnan terveystalouden saannin vaikeana tai palvelujärjestelmän ymmärtämisen haastavana. Vanhempi mainitsi, että vanhemman sairastuessa työssäkäyvä ydinperhe ei saanut yhteiskunnalta mitään tukea.

En saanut mitään apua lasten kanssa hoitojen aikana, koska olimme ns. "ydinperhe". Ydinperheen pitää vaan kiltisti maksaa verot ja maksut, mutta palveluita ei yhteiskunnalta heru. ajatuksena on kai että työssäkäyvillä on varaa ostaa palvelut, mutta kun toinen putoaa sairauspäivärahalle, ja on asuntolaina maksettavana, niin ei siinä ole rahaa laittaa lastenhoitopalveluihin...(vastaus 21)

Yksittäisissä vastauksissa tuotiin esille hyvinvointiin vaikuttavista asioista turvalliset elinolot ja -ympäristön. Kerrottiin lapsiin kohdistetusta väkivallasta, mutta nykyisessä suhteessa lapset olivat turvassa.

Tarkennan että vanhemmat lapseni ovat kärsineet siitä että ex mieheni oli väkivaltainen. Nykyinen mieheni jonka kanssa minulla on nuorin lapsi ei ole väkivaltainen. (vastaus 59)

Perheenjäsenten terveydellä, elintavoilla ja turvallisuudella koettiin olevan merkittävä vaikutus perheen hyvinvointiin 13 vastauksessa. Perheen terveyden koettiin olevan hyvä ja perusasioiden olevan kunnossa 8 vastauksessa. Perheiden pyrkimyksenä oli panostaa terveelliseen ruokavalioon ja hyviin elintapoihin, joilla vaikuttaa perheen hyvinvointiin ja jaksamiseen oli kuvattu 15 vastauksessa. Hyvinvoinnille tärkeänä mainittiin kahdessa vastauksessa säännöllinen päivärytmi.

Mielestäni turvallisella ja tasapainoisella elinympäristöllä ja tavoilla on hyvin iso vaikutus lapsen ja minun hyvinvointiin. Olen tehnyt paljon töitä, jotta meillä olisi asiat hyvin. (vastaus 32)

Kun nämä ovat kunnossa, niin perheen peruspilarit ovat kasassa ja silloin perhe kestää paremmin kuormitusta ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. (vastaus 44)

Kun perheenjäsenet voivat hyvin ja huolehtivat terveydestään sekä noudattavat terveellisiä elintapoja, se luo positiivisen ilmapiirin ja vahvistaa perheen yhteenkuuluvuutta. (vastaus 60)

Kysymyksessä 23. pyydettiin kertomaan, ”Kerro ajatuksistasi perheesi terveydestä, elintavoista ja turvallisuudesta.” Kysymykseen vastasi 44 kyselyn 83 vastaajasta. Analyysissä käsiteltiin 43 vastausta, kun yksi poistettava vastaus, ”Kyllä”. Perheet toivat 5 vastauksessa esiin ajatuksia liittyen hyvinvoinnin vajeeisiin, vanhempien liikkumisen vähäisyyttä tai huonoja elintapoja, joihin oli syynä ajan, motivaation tai voimavarojen puute. Toisaalta 3 vastaajaa esitti pyrkimyksenä parantaa ruuan terveellisyyttä lisäämällä enemmän kasviksia ja panostaa ruokailun säännöllisyyteen.

...Aikuiset voisivat enemmän liikkua mutta pienten lasten kanssa aika tai voimavarat/motivaatio lähteä liikkumaan ovat usein rajalliset... (vastaus 3)

Perheemme elintavat ovat kohtalaiset: liikuntaa pitäisi harrastaa enemmän, mutta arjen pyörittäminen ja vaativa työ vie voimat ...Elämme hyvin perusarkea...(vastaus 21)

Lapset syövät säännöllisesti, mutta me vanhemmat emme syö itse yhtä säännöllisesti. (vastaus 9)

Vanhemman vähäiset voimavarat ja stressi nostettiin esiin 3 vastauksessa. Esille tuli myös vanhemman ja lasten vähäinen uni ja nukahtamishaasteet. Kahdessa perheen vastauksessa oli huolta ja kuormitusta lapsen erityisyydestä. Perheenjäsenen sairastuminen kuormitti ja stressasi perheen arkea, joka nostettiin esille 5 vastauksessa.

Stressi ja useat psyykkisesti raskaat asiat kuormittavat mieltä vaikuttaen yleisesti ottaen hyvinvointiin ja elämästä nauttimiseen...(vastaus 47)

Jos joku sairastuu, niin stressaan aika paljon. (vastaus 33)

Lapsen nepsyhaasteet ja oma masennus ovat isoja haasteita arjessa... (vastaus 62)

Vanhempien ajatuksissa terveydestä, elintavoista ja turvallisuudesta 4 vastauksessa esitettiin, että vähävaraisella perheellä ei ole varaa ostaa terveellistä ruokaa, niin perheen ruokavalio on ravintoköyhää. Perheitä ylipäänsä stressasi taloudellinen turvattomuus, jonka totesi kaksi vastaajaa.

Pyrimme aina tervelistä elintapa, mutta joskus taloudellisen syystä ei onnistuu (vastaus 9)

Perheiden turvattomuudesta yksittäisissä vastauksissa nousi esille, että maahanmuuttaja koki Suomen enenevässä määrin turvattommaksi paikaksi elää. Lapsen kiusaaminen kuormitti perheen arkea kotona ja koulussa. Lisäksi turvattomuutta koettiin parisuhteessa.

Koen että Suomi on kokoajan turvattomampi. Pelkään perheeni puolesta koska näänme kadulla väkivaltaa ja päihteiden käyttöä. Mietin maasta pois muuttamista. (vastaus 39)

...Lasta kiusattu koulussa useamman vuoden, niin henkisesti kuin fyysisestikin, kuormittaa niin koulussa kuin kotonakin. (vastaus 47)

...Olemme työstämässä parisuhteemme turvallisuutta, meillä ei ole lähisuhdeväkivaltaa...emme kuitenkaan ehkä koe niin paljon turvaa suhteessamme kuin toivoisimme... Välillä itse kiinnitän huomiota siihen että meidän vanhempien kireät välit (joskus) luovat ei niin mukavaa ilmapiiriä kotiin... (vastaus 9)

Perheistä kolme koki julkisten palvelujen riittämättömyyden perheen tarpeisiin.

Meillä olisi kaikki hyvin jos sairauttani hoidettaisiin terveysasemalla kun yksityiselle ei enään ole varaa mennä... (vastaus 53)

Hyvinvoinnin positiivisia ajatuksia esitti 23 perhettä, jotka olivat tyytyväisiä perheen terveyteen, elintapoihin ja turvallisuuteen sekä kokivat elävänsä terveellisesti. Perheet panostivat hyviin elintapoihin, joka mainittiin 12 vastauksessa. Vastauksissa 6 perhettä kertoi, että heillä on turvallinen elämä sekä turvallisuutta luovia rutiineja

Olen tyytyväinen perheen terveydestä elintavoista ja turvallisuudesta...(vastaus 3)

...Pidän siitä miten me vanhemmat jaksamme pitää huolta lapsistamme, vaikka nukumme huonosti ja lapset heräilevät paljon... (vastaus 28)

...Meille perusrutiinit ovat tärkeitä ja pidän niistä kiinni...(vastaus 32)

7.3 Lapsiperheen hyvinvointi arjessa

Lapsiperheen hyvinvointi arjessa osuudessa selvitimme perheen arjen sujumista. Kysyimme vanhemmalta perheen arjesta ja arjen hallinnasta sekä perheen vuorovaikutuksesta, yhteisestä ajasta sekä kodin säännöistä. Kysyimme vanhemmilta lapsen arjesta, kuten varhaiskasvatuksesta, koulusta, kavereista ja pelaamisesta. Selvitimme myös lapsen tunne-elämää sekä lapsen mahdollista haastavaa käyttäytymistä. Lopuksi kysyimme vanhemmilta vanhemmuudesta sekä parisuhteesta ja kuinka tyytyväisiä he ovat näihin elämän osa-alueisiin arjessa.

Suurin osa perheistä koki arkielämänsä sujuvan tavallisesti hyvin tai useimmiten hyvin. Mutta kuitenkin osa vanhemmista kertoi arkielämässä olevan jotain ongelmia tai melko paljon ongelmia, joten yli neljäsosa perheistä koki arjessa haasteita (Taulukko 11). Vakavista ongelmista ei kuitenkaan yksikään vastaaja kertonut. Myöskään verratessa eri muuttujia, kuten asuinalueetta [$X^2(3) = 1,62, p=,774$], perheen kokoa [$X^2(3) = 2,56, p=,475$] ja perhemuotoa [$X^2(3) = 5,84, p=,120$], ei tilastollisesti merkitseviä eroja esiintynyt arjen sujuvuudessa.

Taulukko 11. Arjen sujuvuus

Arjen sujuvuus (n=83)	n	%
Arkielämä sujuu hyvin	35	42
Arkielämä sujuu useimmiten hyvin	26	31
Arjessa on jotain ongelmia, mutta selviän niistä melko hyvin	13	16
Arjessa on melko paljon ongelmia, arki voisi sujua paremmin	9	11
Arkielämässä on paljon vakavia ongelmia, ja olen välillä keinoton	0	0
Yhteensä	83	100

Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutussuhde oli yleisesti hyvä. Enemmistö vanhemmista kertoi, että heillä on hyvä suhde lapsiinsa. Vain muutama vanhemmista kertoi ongelmista vuorovaikutuksessa (Taulukko 12). Vanhempien (n=81) vastausten mukaan 80 % perheistä vietti aikaa yhdessä lähes päivittäin, 82 % söi

yhdessä säännöllisesti ja 92 % vanhemmista kävi päivittäin keskustelua lastensa kanssa päivän kuulumisia. Myös leikkillisyyttä, hassuttelua ja huumoria oli perheissä lähes päivittäin vanhempien (80 %) mukaan. Ristiintaulukoinnissa nousi esille, että pienemmät perheet kertoivat useammin tekevänsä jotain yhdessä lastensa kanssa, lähes päivittäin (79 %) kuin suurperheissä vastaava luku oli 48 %. Khiin neliö -testi osoitti, että perheen koko oli tilastollisesti merkitsevästi [$\chi^2(2) = 11,74, p=,002$] yhteydessä siihen, kuinka usein vanhemmat viettivät yhteistä aikaa lasten kanssa.

Perheen vuorovaikutuksessa haasteet liittyvät erityisesti riitoihin, rutiineihin ja sääntöjen noudattamiseen, esimerkiksi vanhemmista 18 % kertoi riitelyn olevan päivittäistä. Kodin rajojen ja sääntöjen noudattaminen koettiin haastavana, vain 39 % vanhemmista kokivat rajojen ja sääntöjen noudattamisen sujuvan perheessä hyvin. Myös nukkumaanmeno ja puhelimen käyttö haastoi arjessa, tässäkin vain 39 % vanhemmista kokivat asioiden sujuvan hyvin.

Taulukko 12. Vuorovaikutussuhde

Vanhempien ja lasten vuorovaikutus (n=83)	n	%
Minulla on hyvä suhde lapsiini	69	83
Minulla on melko hyvä suhde lapsiini	12	14
Ei hyvä, eikä huono suhde lapsiini	0	0
Jonkin verran vuorovaikutusongelmia ja ristiriitoja lasteni kanssa	2	2
Erittäin paljon vuorovaikutusongelmia, ja lapseni tuovat paljon murhetta	0	0
Hyvä suhde osaan lapsiini, ja ongelmia suhteessani osaan lapsiini	1	1
Yhteensä	83	100

Vanhempien (n=80) mukaan lasten varhaiskasvatus (86 %) ja koulunkäynti (56 %) sujuivat pääosin hyvin, kuten myös yhteistyö varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa. Vanhemmista 86 % kertoi lapsillaan olevan kavereita, ja 72 % vanhemmista koki, että lapset hallitsevat kaveritaidot hyvin. Mutta kuitenkin 23 % vanhemmista kertoi, että lapsi ei osaa tai vanhempi ei osaa sanoa, hallitseeko oma lapsi kaveritaitoja. Vanhemmista 18 % kertoi lapsensa kokevan yksinäisyyttä, sekä jopa 23 % vanhemmista kertoi, ettei osaa sanoa, kokeeko oma lapsi yksinäisyyttä (Taulukko 13). Vanhemmista 20 % ilmoitti lapsensa kokeneen kiusaamista, ja 9 % kertoi lapsensa itse kiusanneen muita (Taulukko 13). Vanhemmista 5 % kertoi lapsensa satuttaneen tai vahingoittaneensa itseään tarkoituksella.

Vanhemmista 13 % ilmoitti lapsellaan olevan ongelmallista pelaamista tai puhelimen käyttöä. Lisäksi 18 % vanhemmista kertoi, että pelaaminen tai puhelimen käyttö on vaikuttanut vahingollisesti perheen arkeen. Verratessa eri muuttujia (Taulukko 13), kuten asuinalue, perheen kokoa ja perhemuotoa, huomattiin, että lasten yksinäisyyttä ja kiusaamista oli enemmän pääkaupunkiseudulla, yhden vanhemman perheissä sekä suurperheissä, mutta Khiin neliö -testissä ei tilastollisesti merkitseviä eroja esiintynyt lasten yksinäisyyden ja kiusaamisen osalta.

Taulukko 13: Yksinäisyys ja kiusaaminen

Lapsen yksinäisyys (n=80)							
	Asuinalue			Perheeni asuminen		Perheen koko	
	Kaikki	PK-seutu	Muu Suomi	Kaksi vanhempaa	Yksi vanhempi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Kyllä	20	22	14	19	20	14	30
Ei	57	59	54	59	50	57	57
En osaa sanoa	23	19	32	22	30	29	13
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Lapsen kiusaaminen (n=80)							
	Asuinalue			Perheeni asuminen		Perheen koko	
	Kaikki	PK-seutu	Muu Suomi	Kaksi vanhempaa	Yksi vanhempi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Kyllä	23	24	19	18	35	21	26
Ei	63	60	69	69	47	67	57
En osaa sanoa	14	16	12	13	18	12	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Vanhempien (n=80) mukaan lasten haastavaa käyttäytymistä esiintyi perheissä jonkin verran. Haastava käyttäytyminen näkyi perheiden arjessa usein lasten hermostumisena ja kärsimättömyytenä (20 %) sekä raivo- tai kiukkukohtauksina (15 %). Myös uhmakkuus ja sääntöjen vastustaminen olivat vanhempien mukaan melko yleisiä. Uhmakkuutta perheissä koettiin melko usein tai hyvin usein (23 %) sekä sääntöjen vastustamista melko usein tai hyvin usein (21 %). 8 % vanhemmista kertoi lapsen tönivän, lyövän tai potkivan. Valtaosa vanhemmista (n=79) selviytyi haastavista tilanteista hyvin, 60 % vanhemmista koki tilanteiden sujuvan joko ongelmitta tai useimmiten hyvin. 29 % vanhemmista kertoi, että haastavat

tilanteet aiheuttavat jonkin verran ongelmia, mutta he selviävät niistä. 5 % vanhemmista koki, että tilanteet aiheuttavat ristiriitoja ja kiukkutilanteita heidän ja lapsensa välille sekä kaksi vanhemmista tunsivat olevansa keinottomia, kun lapsi rai-voaa. Suurin osa vanhemmista (n=83) ei hyväksynyt lapsen fyysistä kurittamista (87 %), mutta kuitenkin 11 % vanhemmista hyväksyi sen. 2 % vanhemmista kertoi, että toinen vanhempi hyväksyi fyysisen kurittamisen. Verratessa eri muuttujia (Taulukko 14), kuten asuinaluea, perheen kokoa ja perhemuotoa, huomattiin, että lapsen fyysistä kurittamista oli enemmän pääkaupunkiseudulla, kahden vanhemman perheissä sekä suurperheissä. Khiin neliö -testissä ei tilastollisesti merkitseviä eroja esiintynyt lapsen fyysisen kurittamisen osalta.

Taulukko 14: Lapsen fyysinen kurittaminen

	Lapsen fyysinen kurittaminen (n=80)						
	Kaikki	Asuinalue		Perheeni asuminen		Perheen koko	
			PK-seutu	Muu Suomi	Kaksi vanhempaa	Yksi vanhempi	1-2 lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Kyllä	11	11	10	13	5	10	13
Ei	87	85	90	85	90	88	83
Toinen vanh. hyväksy.	2	4	0	2	5	2	4
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Ristiintaulukoinnissa nousi esille myös, että lasten haastavaa käyttäytymistä, kuten lapsi hermostuu helposti, on kärsimätön ja äkkipikainen, esiintyi enemmän muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudulla hyvin usein hermostuvien lasten osuus oli 4 %, kun muualla Suomessa luku oli 17 %. Khiin neliö -testissä havaittiin, että lasten haastava käyttäytyminen oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä asuinalueeseen [$\chi^2(4) = 10,35, p=,031$]. Vastaavasti pääkaupunkiseudulla lasten osuus, joilla ei esiintynyt haastavaa käyttäytymistä, kuten tönimistä, lyömistä tai potkimista, oli 50 %, kun muualla Suomessa luku oli 24 %. Myös tämä haastava käyttäytyminen oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä asuinalueeseen khiin neliö -testissä [$\chi^2(4) = 11,20, p=,017$].

Ristiintaulukointi osoitti myös, että asuinalueella oli merkitystä, miten vanhemmat kokivat toimivansa lapsen kiukkutilanteessa. Pääkaupunkiseudun vanhemmat pystyivät rauhoittamaan itsensä hyvin tai melko hyvin (92 %), kun muualla

Suomessa luku oli 65 %. Khiin neliö -testi osoitti, että vanhempien kyky rauhoittaa lapsen kiukkutilanteessa oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä asuinalueeseen [$X^2(4) = 15,54, p=,001$].

Vanhemmat (n=83) kokivat pääosin selviytyvänsä arjen tehtävistä ja vanhemmuudesta hyvin tai melko hyvin. Vanhemmista 78 % kertoi, että heillä on riittävästi voimavaroja ja toimintakykyä selviytyä päivittäisistä tehtävistään, kuitenkin 20 % vanhemmista koki haasteita voimavarojen riittävyudessa. Suurin osa vanhemmista tunsu kykenevänsä huolehtimaan lastensa perushoidosta (97 %) ja tarjoamaan rakkautta ja henkistä tukea (98 %). Arjessa vanhempien oma aika oli rajallista, ainoastaan 45 % vanhemmista koki, että heillä on mahdollisuus omaan aikaan ja jopa 32 % vanhemmista koki, että heillä on vähän omaa aikaa. Yleisesti vanhemmat (n=83) olivat tyytyväisiä vanhemmuuteen, valtaosa vastaajista oli erittäin tyytyväisiä (49 %) tai melko tyytyväisiä (42 %) vanhemmuuteensa. Vain 3 % vanhemmista kertoi olevansa melko tyytymättömiä vanhemmuuteen. Vanhemmuudessa vanhempia (n=80) haastoivat etenkin tasapuolinen työnjako lasten hoidossa (13 %) sekä vanhempien työnjako kotitöissä (18 %). Eroperheissä vanhemmista (n=13) 33 % nosti esille, että vuorovaikutus ja asioista sopiminen epäpuolison kanssa toimi huonosti tai melko huonosti.

Vanhempien tyytyväisyys vanhemmuuteen oli pääosin hyvä ja ristiintaulukoinnissa nousi esille seuraavia huomioita (Taulukko 15). Tyytyväisyys vanhemmuuteen asuinalueen perusteella oli hieman korkeampi pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa. Tilastollisesti erot eivät kuitenkaan olleet merkitseviä [$X^2(3) = 5,01, p=,172$]. Tyytyväisyydessä vanhemmuuteen ei havaittu merkittäviä eroja [$X^2(3) = 2,14, p=,565$] yhden vanhemman ja kahden vanhemman perheissä. Tyytyväisyys vanhemmuuteen perheen koon perusteella oli melko samalla tasolla perheen koosta riippumatta. Tilastollisesti erot eivät kuitenkaan olleet merkitseviä [$X^2(3) = 0,82, p=,968$].

Taulukko 15. Tyytyväisyys vanhemmuuteen

Tyytyväisyys vanhemmuuteen (n=83)							
	Kaikki	Asuin- -alue	Perhemuoto			Perheen koko	
		PK- seutu	Muu Suomi	Kaksi van- hempaa	Yksi van- hempi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Erittäin tyytyväinen	49	54	42	53	38	51	46
Melko tyytyväinen	42	38	48	40	48	40	46
Ei tyytyväinen, ei tyytymätön	6	8	3	5	9	7	4
Melko tyytymätön	3	0	7	2	5	2	4
Erittäin tyytymätön	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Enemmistö vanhemmista (n=67) oli erittäin tai melko tyytyväisiä myös parisuhteeseen (80 %), kuitenkin 17 % vanhemmista kertoi haasteista parisuhteessaan. Vanhemmista 18 % ei elä tällä hetkellä parisuhteessa. 58 % vanhemmista (n=83) ei koe, että vanhemmuuden tai parisuhteen haasteet olisivat vaikuttaneet perheen hyvinvointiin heikentävästi, mutta 24 % vanhemmista kertoi, että haasteet ovat vaikuttaneet perheen hyvinvointiin jonkin verran tai merkittävästi.

Kun ristiintaulukoinnissa vertailtiin tyytyväisyyttä parisuhteessa, käytettiin muuttujina vain asuinalueita ja perheen kokoa (Taulukko 16). Asuinalueita vertailtaessa erittäin tyytyväisiä parisuhteeseensa oli enemmän pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa, mutta tyytymättömien osuus oli myös suurempi pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa. Tilastollisesti erot eivät olleet merkitseviä [$X^2(4) = 6,71, p=,141$]. Tyytyväisyys parisuhteeseen perheen koon mukaan; pienemmät perheet (1–2 lasta) olivat hieman vähemmän tyytyväisiä verrattuna suurperheisiin (Taulukko 16). Tyytymättömien osuus oli melkein sama molemmissa ryhmissä. Perhekoon vaikutus tyytyväisyyteen ei ollut tilastollisesti merkitsevä [$X^2(4) = 2,62, p=,641$].

Taulukko 16. Tyytyväisyys parisuhteeseen

Tyytyväisyys parisuhteeseen (n=67)

	Kaikki	Asuinalue		Perheen koko	
		PK-seutu	Muu Suomi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%
Erittäin tyytyväinen	40	47	27,5	36	50
Melko tyytyväinen	40	31	59	43	35
Ei tyytyväinen, ei tyytymätön	3	2	4,5	4	0
Melko tyytymätön	14	18	4,5	13	15
Erittäin tyytymätön	3	2	4,5	4	0
Yhteensä	100	100	100	100	100

Yleisesti vanhemmat kertoivat parisuhteen tai vanhemmuuden haasteilla olevan jonkin verran vaikutusta perheen hyvinvointiin (Taulukko 17). Verratessa asuinalueen mukaan pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa vanhemmat kokivat saman verran, etteivät haasteet ole vaikuttaneet hyvinvointiin. Vanhemmuuden ja parisuhteen haasteet vaikuttivat jonkin verran useammin muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla. Khiin neliö -testissä merkitsevää eroa ei kuitenkaan havaittu [$X^2(4) = 1,74, p=,786$].

Kahden vanhemman perheistä hieman useampi koki, että parisuhteen tai vanhemmuuden haasteet eivät ole vaikuttaneet heikentävästi arjessa verrattuna yhden vanhemman perheisiin (Taulukko 17). Sekä myös jonkin verran vähemmän haasteiden vaikutuksia koki kahden vanhemman perheet verrattuna yhden vanhemman perheisiin. Kun taas pieni osa kahden vanhemman perheistä koki haasteiden vaikuttaneen merkittävästi, kun taas yksikään yhden vanhemman perhe ei vastannut näin. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkittäviä [$X^2(4) = 1,68, p=,846$].

Suurperheistä reilu puolet kertoi, että vanhemmuuden ja parisuhteen haasteet eivät ole vaikuttaneet heikentävästi heidän perheensä hyvinvointiin, kun pienissä perheissä osuus oli reilusti alle puolet (Taulukko 17). Suurperheistä noin neljäsosa kertoi, että haasteiden vaikutuksia perheen hyvinvointiin oli jonkin verran, pienistä perheistä näin kertoi alle viidesosa. Merkittäviä vaikutuksia kertoi pieni

osa pienistä perheistä, kun taas yksikään suurperhe ei kokenut näin. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä [$\chi^2(4) = 3,66, p=,484$].

Taulukko 17. Vanhemmuuden ja parisuhteen haasteet

	Vanhemmuuden ja parisuhteen haasteiden koettu vaikutus hyvinvointiin (n=81)						
	Kaikki	Asuin- alue		Perheeni asumi- nen		Perheen koko	
		PK- seutu	Muu Suomi	Kaksi vanhem- paa	Yksi van- hempi	1-2 lasta	3- lasta
	%	%	%	%	%	%	%
Ei ole vaikuttanut	43	44	45	45	42	41	52
Ei ole juurikaan vaik.	15	16	14	15	16	17	9
En osaa sanoa	16	19	10	15	21	17	13
On vaik. jonkin verran	19	17	24	19	21	17	26
On vaik. merkittävästi	5	4	7	6	0	7	0
Muu tilanne	2	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100

Aineiston laadullisessa analyysissä Lapsiperheen hyvinvointi arjessa -osiossa kysyttiin vanhempien ajatuksia ja kokemuksia perheen arjen sujuvuudesta, vanhemmuuden ja parisuhteen toimivuudesta, millainen vaikutus niillä on hyvinvointiin. Kysymyksessä 41. kysyttiin: ”Perheen arjen sujuvuus sekä vanhemmuuden ja parisuhteen toimivuus on hyvinvointia lisäävä tekijä. Kerro perheesi arjesta, kuinka se sujuu ja miten se vaikuttaa perheesi hyvinvointiin?” Kysymykseen vastasi 39 kyselyn 83 vastaajasta. Analyysissä käsiteltiin 39 vastausta, ei poistettavia vastauksia.

Kysymyksen 41. vastaajista 5 perhettä koki, että perheen arki ei suju, ja hyvinvointiin kuormittavasti vaikuttaa eriarvoinen vanhemmuus, kun lapsiperhearkei vain toisen vanhemman vastuulla. Parisuhteen vanhemmuuden haasteista vastaajat toivat esille, että kotitöistä syntyy riitoja. Tilanteita kuvattiin, että toinen vanhemmista on mukana arjessa, mutta ei tee kotiaskareita oma-aloitteisesti. Puoliso tekee paljon töitä, niin lapsi ja koti jäävät yhden vanhemman vastuulle. Puolison sairastelun vuoksi toinen vanhemmista joutuu huolehtimaan enemmän lapsiarjen toimivuudesta. Koettiin, että tämä vaikuttaa arjen sujuvuuteen ja parisuhteeseen, sekä koko perheeseen. Erovanhempi koki myös eriarvoista vanhemmuutta, jossa vanhemmuus on vain toisen vanhemman vastuulla, joka aiheutti

jaksamisen haasteita. Vastaajista 3 koki arjen sujumisen haasteena parisuhdehaasteet, jotka heijastuvat koko perheen hyvinvointiin. Tilanteeseen oli haettu pariterapiaa. Vastauksissa pohdittiin, millainen vaikutus parisuhdehaasteiden ilmapiiirillä on perheen lapsiin.

Vanhempien parisuhteen toimivuus heikentää ajoittain perheen hyvinvointia. Joskus mietityttää millaisen kuvan lapset saavat parisuhdesta ja millä tavalla ilmapiiiri vaikuttaa lapsiin... (vastaus 52)

Perheen arjen pyörittäminen on pääasiassa äidin vastuulla, Isä on kyllä arjessa mukana, mutta hän vaan ikäänkuin "hengaa". Ei tee oma-aloitteisesti mitään kotitöitä. Tämä tottakai vaikuttaa arjen sujuvuuteen ja parisuhteeseen, sekä koko perheeseen kun toinen vanhemmista on ylityöllistetty ja toinen viettää "hyvää aikaa kavereiden kanssa, tai kännykällä. (vastaus 21)

Mies tekee paljon töitä, minä olen pääasiallisena vastuussa lapsesta ja kodista. Toivoisin tasapuolisempaa osallistumista. (vastaus 67)

Perheen arjen sujumisen kuormituksesta 5 vastaajaa esitteli, että arki sujuu, mutta levon tarpeessa olisi tarve tuelle. Arki sujuu omalla painolla, mutta vanhemmalla ei omaa aikaa. Arjen koettiin olevan perusarkea, joka vaatisi jaksamista muuttaa sitä paremmaksi. Yksinhuoltajana koettiin työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteita. Erovanhemman vastauksissa mainittiin, että sujuva arki vaatisi toimivan ja terveen ydinperheen. Vastaajista 3 ilmoitti, ettei ole parisuhhteessa, ja vastaaja toi puolestaan esille hyvän pärjäävyyden yksinhuoltajana.

Toimivassa tai terveessä ydinperheessä elävät ihmiset ovat onnekaassa asemassa. Tai hyvän verkoston omaavat. (vastaus 47)

Olen todellakin vahva nainen, ja minä varma, että hoidan vauvani upeasti koska olen yksinhuoltaja. (vastaus 30)

Ei oikein arjessa jaksaa ite huolehtia itestä ja se harmittaa ja näkyy ulospäin. Arki on sitä perusharmaata. Jotain pitäisi jaksaa tehdä, että joku muuttuisi parempaa. (vastaus 33)

Yksittäisissä vastauksissa esitettiin arjen sujuvuuteen kuormittavana vaikuttavan vanhemmuuden tilanteet, kun lasten kasvatuksesta aiheutuu vanhempien

välille ristiriitaa. Vanhemmuudessa erityislapsen palveluverkoston liittyvät useat palaverit kuormittivat arkea.

Puoliso korottaa herkästi ääntään ja on kärsimätön. Lapset eivät pidä tästä, joten turvautuvat minuun kiukku- ja itkutilanteissa. Tämä aiheuttaa eniten kitkaa, mutta ei viikoittain kuitenkaan. Omaa jaksamista se vähentää, kun tuntuu ettei minulla ole toista aikuista siinä tukena. (vastaus 62)

Perheistä 12 vastasi lyhyesti tarkentamatta vastauksiaan, että perheen arki sujuu hyvin. Vastauksissa mainittiin, että sujuva arki vaatii vanhemmalta paljon jaksamista ja hyvää terveyttä. Perheen arjen sujumista tuki 6 vastaajan mielestä hyvät arjen rutiinit ja päivärytmi.

Perheemme arki sujuu hyvin. Välillä on ristiriitoja kotitöiden jakamisesta...mutta nämä kuuluvat elämään. (vastaus 41).

Arki sujuu hyvin. Hyvät rutiinit auttaa. (vastaus 1)

Meidän arki sujuu mutkattomasti. On päivärytmi. (vastaus 2)

Perheen parisuhteen ja vanhemmuuden hyvin sujuvan arjen vaikutuksista 11 vastauksessa esiteltiin toimivaa parisuhdetta. Parisuhteessa puolisoilla keskenään oli mukavaa ja kohtelivat toisiaan kunnioittavasti. Arki sujui, kun oli yhteinen vanhemmuus, jossa toinen auttoi arjessa ja oli tasapuolinen kotitöiden jakaminen. Vastauksissa korostettiin vanhemmuuden yhteistyötä, yhteisymmärrystä, kommunikointia ja vastuun jakoa. Arki sujui ja auttoi jaksamaan, kun vanhemmilla oli omaa aikaa. Positiivisesti koko perheen hyvinvointiin vaikutti, kun vanhemmuus hitsautunut tiimiksi. Osa mainitsi tuntevansa puolisonsa läpikotaisin.

Perhearkemme sujuu oikein hyvin ja useimmiten mutkattomasti. Olemme vuosien varrella hioutuneet hyväksi tiimiksi vanhempina. Uskon että tämä vaikuttaa positiivisesti koko perheen hyvinvointiin. (vastaus 30)

Kysymyksessä 42. pyysimme kertomaan, ”Kerro ajatuksia vanhemmuudesta ja parisuhteesta.” Kysymykseen vastasi 36 kyselyn 83 vastaajasta. Analyysissä käsiteltiin 35 vastausta, kun yksi poistettava vastaus ”En osaa sanoa”. Perheet toivat vastauksissa esiin ajatuksia toimimattomasta vanhemmuudesta ja kuormittavasta arjesta. Vastaajista 6 esitti kuormittavana arjen, jossa parisuhteessa

vanhemmuuden vastuu on vain toisen vanhemman vastuulla. Toivottiin vanhemmuudelta tasapuolista lastenhoidon jakautumista. Vastaaja toi esille, että lapsiperheeksi oli ollut ennako-odotuksia kuormittavampaa. Työn ja vanhemmuuden yhdistäminen haastoi, ja vastaaja pohti, miten voisi tehdä vähemmän töitä, että voisi olla lapsen kanssa enemmän.

Mielestäni ihanteellista olisi jos lapsenhoito ja oma aika jakaantuisi 50/50. Hieman on ärsyttänyt ettei sitä omaa aikaa ole vielä ollut ollenkaan... (vastaus 53)

Parisuhdehaasteita kuvasi 8 vastaajaa, että parisuhdeongelmat kuormittavat ja tasapainoisemmassa parisuhteessa jaksaisi olla parempi vanhempi. Vastauksista korostui tarve vanhemman omaan aikaan sekä kahdenkeskiseen aikaan puolison kanssa. Vastauksissa mainittiin, että parisuhteessa on vain vähän mahdollisuutta yhteiseen aikaan ja kiire sekä lapsiperhevaihe kuluttaa parisuhdetta. Vastaaja koki, että lapsiperhe arjessa on tunne, että olisi vain vanhemmuus ilman parisuhdetta. Koettiin myös tunne puolisoiden etäännyttämisestä, vaikka viettävät paljon aikaa yhdessä perheenä. Vanhemmilla oli huoli, että lapsi näkee arjessa parisuhteen haasteet. Koettiin myös, että vanhemmuus vie aikaa parisuhteelta ja on heikentänyt parin yhteistä vuorovaikutusta.

...Meillä on vain vähän mahdollisuutta kahdenkeskiseen aikaan mieheni kanssa. Kiire ja lapsiperhevaihe kuluttaa parisuhdetta... (vastaus 63)

Itse koen, että jos parisuhde olisi paremmin tasapainossa jaksaisin olla parempi äiti. Parisuhde kuormittaa minua tällä hetkellä paljon. (vastaus 9)

Ku parisuhde haastaa, niin se näkyy meil kyllä arjessa ja lapsikin sen huomaa, ei niitä riitoja pysty täysin piilottaa. (vastaus 33)

Erovanhemmuudesta esitettiin ajatuksia 7 vastauksessa. Erovanhemmista 3 vastaajaa toi esille, että toivoivat uutta parisuhdetta, mutta uutta kumppania vaikea löytää, kun arki oli kiireinen ja ei ole omaa aikaa tutustua uuteen ihmiseen. Vanhempana kokivat kantavansa yksin vastuun lapsiarjesta ja asioiden sopimisesta. Mainittiin myös, että yksinhuoltajuuden kanssa on pitänyt opetella elämään.

...Parisuhde on asia, jota toivon mutta tällä hetkellä sitä on vaikea löytää kun omaa aikaa ei juurikaan ole. (vastaus 32)

Yhden vanhemman perheenä olo on toisinaan suorastaan epätoivoinen. Elämää, arkea ja vastuuta on jaksettava kantaa tauotta. Uuvuttavaa. (vastaus 47)

Äitiys on parasta mitä tiedän. Antaa voimaa ja hyvää oloa, iloa, yhteisiä hetkiä. Mutta silti yksinhuoltajuus on asia mikä pitänyt opetella hyväksymään, ja opetella elämään sen kanssa. (vastaus 82)

Toimivasta vanhemmuudesta 16 vastaaja esitti ajatuksiaan, että toimiva arki vaatii vanhemmilta etukäteen asioista sopimista ja keskustelua. Vanhemmuus koettiin tärkeänä ja se oli kasvattanut myös vanhempaa. Vastauksissa vanhempi halusi olla lapselle esimerkkinä. Todettiin myös, että vaikka perheessä on ongelmia, niin silti perheessä vallitsee tasapaino. Koettiin myös tyytyväisyyttä vanhemmuuteen, vaikka arki kuormitti. Vanhemmuudessa koettiin vanhempien välinen yhteispeli tärkeänä. Toimiva vanhemmuus tarvitsi vanhemman oma aikaa, ja erään vastaajan perheessä oli merkitty säännöllinen oma aika kalenteriin. Vastaajista 4 nosti esille arvostavan lapsiperhearkea ja kehui lasten olevan tärkeitä, vanhemmuuden ja lapsiperhe-elämän olevan parasta elämässä.

...Kuitenkin koen, että realistiset odotukset ja puolison kanssa etukäteen keskusteltu jo monet asiat ja saatu arjesda sujumaan ja sopimaan tosi hyvin... Kuitenkin parasta elämää tähän mennessä, enkä päivääkään vaihtaisi. (vastaus 26)

Äitiys on parasta mitä tiedän. Antaa voimaa ja hyvää oloa, iloa, yhteisiä hetkiä... (vastaus 82)

Toimivasta parisuhteesta ajatuksia esitti 6 vastaajaa. Vanhemmuus on parantanut parisuhdetta ja elämänlaatua. Vanhemmuuden onnellisuus tuotiin esille vastauksissa. Tärkeänä koettiin parisuhteessa kommunikointi ja toisen tukeminen. Jo aikaisemmissakin vastauksissa esille tuotu oma-aika ja parin kahdenkeskinen aika koettiin tärkeänä.

Vanhemmuus on parantanut parisuhdettamme ja elämänlaatuamme. Olen hyvin onnellinen ja iloinen että saan olla vanhempi. (vastaus 41)

Parisuhde on tärkeä. Pitää olla hauskaa yhdessä, tai muuten ei tuis mistään mitään. (vastaus 76)

Hyvä parisuhde on pohja hyvä vanhemmuudelle. (vastaus 34)

7.4 Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut

Lapsiperheiden avun tarpeet ja palvelut osuudessa selvitimme perheen tukiverkosta. Lisäksi selvitimme, mitkä asiat vanhempia huolestuttavat arjessa ja mihin asioihin perhe on tarvinnut apua viimeisen vuoden aikana sekä mitä lapsiperheille tarkoitettuja palvelua perheet ovat käyttäneet. Selvitimme myös perheen asumistilannetta sekä taloudellista tilannetta.

Tukiverkostojen osalta suurin osa vanhemmista (n=83) kertoi saavan tukea puolisoilta (77 %), ystäviltä (47 %) tai vanhemmilta (37 %). Osa vanhemmista (33 %) mainitsi myös lapsensa osaksi tukiverkostaan. Pieni osuus (6 %) vanhemmista ilmoitti, ettei heillä ole lainkaan tukiverkosta. Yhden vanhemman perheet olivat pääsääntöisesti hieman tyytymättömämpiä kuin kahden vanhemman perheet. Taulukon 18 mukaisesti vanhemmista yli puolet oli tyytyväisiä tukiverkostoonsa, mutta kuitenkin perheistä viidesosa oli tyytymättömiä tukiverkostoonsa.

Taulukko 18. Tyytyväisyys tukiverkostoon

Tyytyväisyys tukiverkoston tukeen (n=83)	n	%
Erittäin tyytyväinen	28	34
Melko tyytyväinen	27	32
En ole tyytyväinen enkä tyytymätön	13	16
Melko tyytymätön	10	12
Erittäin tyytymätön	5	6
Yhteensä	83	100

Taulukon 19 mukaisesti yleisimmät vanhempia huolettavat asiat perheen arjessa olivat vanhempien oma jaksaminen ja taloudellinen tilanne. Parisuhdehuolet ja huoli tulevaisuudesta olivat myös yleisiä huolenaiheita vanhempien vastauksissa. Vastauksissa nousi esille myös lasten hyvinvointiin liittyviä huolia, kuten yleinen huoli lapsista, lasten kaverisuhteet, lasten koulunkäynti ja puhelimen käyttö. Lisäksi vanhempien vastauksissa nousi esille vanhemmuuden haasteet, yksinäisyys ja ystävien puute sekä tukiverkoston puute, jotka huolettavat vanhempia arjessa. Vanhempien vastauksissa nousi esille myös laajempia yhteiskunnallisia huolia, kuten maailman tilanne.

Taulukko 19. Yleisimmin perheen vanhempia huolettavat asiat

Yleisimmät vanhempaa huolettavat asiat (n = 83)	n	%
Oma jaksaminen	36	43
Taloudellinen tilanne, rahanpuute	28	34
Parisuhde	25	30
Tulevaisuus	25	30
Maailman tilanne	25	30
Huoli lapsista	23	28
Lasten kaverisuhteet	23	28
Tukiverkoston puute	23	28
Yksinäisyys, ystävien puute	20	24
Aikataulut, kiire ja yhteisen ajan puute	20	24
Jatkuva stressi	20	24
Vanhemmuuden haasteet	19	23
Lasten puhelimen käyttö	18	22
Lasten koulunkäynti	17	21
Elintavat, liikunta ja ravitseminen	16	19

Vanhempien mukaan perheen avuntarpeen osalta suurin osa perheistä oli tarvinnut apua ainakin jollain elämän osa-alueella viimeisen vuoden aikana. Vain 29 % vanhemmista ilmoitti, ettei ole tarvinnut apua. Taulukon 20 mukaisesti lapsen kasvu ja kehitys, oppiminen tai koulunkäynti sekä haastava käyttäytyminen korostuivat avuntarpeissa. Vanhempien oma jaksaminen ja vanhemmuuden taidot nousivat myös esille. Taloudelliset vaikeudet ja työttömyys haastoivat osaa vanhempia myös arjessa. Myös terveysongelmat oli merkittävä avuntarpeen alue.

Taulukko 20. Yleisimmät avun tarpeet

Yleisimmät asiat, joihin perhe on tarvinnut apua (n = 83)	n	%
Lapsen kasvu ja kehitys	19	23
Vanhempien jaksaminen	18	22
Lapsen oppiminen tai koulunkäynti	16	19
Lapsen haastava käyttäytyminen	16	19
Taloudelliset vaikeudet	16	19
Terveysongelmat	14	17
Työttömyys	12	15
Vanhemmuuden taidot	10	12
Parisuhdeongelmat	8	10
Asuntoasiat	8	10
Mielenterveysongelmat	8	10

Taulukon 21 mukaisesti vanhempien vastausten perusteella lapsiperheille tarkoitettut palvelut olivat laajasti käytössä perheissä. Varhaiskasvatus- ja esiopetuspalvelut ja hammashuolto olivat yleisimmin käytettyjä palveluita, seuraavaksi tulivat äitiys- ja lastenneuvola sekä terveydenhuolto. Vanhempien vastausten perusteella myös lasten kerhot, puistot ja kohtaamispaikat olivat suosittuja. Valtaosa vanhemmista (n=83) oli tyytyväisiä lapsiperheille suunnattuihin palveluihin (82 %), mutta pieni osa (6 %) perheistä koki tyytymättömyyttä.

Taulukko 21. Yleisimmin käytetyt perheiden palvelut

Yleisimmät perheissä käytetyt palvelut (n = 83)	n	%
Varhaiskasvatus- ja esiopetuspalvelut	61	74
Hammashuolto	53	64
Terveydenhuolto	49	59
Lasten kerhot, puistot, kohtaamispaikat	48	58
Äitiys- ja lastenneuvola	47	57
Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	38	46
Kelan tuet ja etuudet lapsiperheille	31	37
Koululaisten aamu- ja/tai iltapäivätoiminta	21	25
Koulun oppilashuolto	20	24
Kelan perustoimeentulotuki	17	21
Yhdistykset ja järjestöt	16	19
Terapiat (toiminta-, puhe-, ravinto- ja/tai fysioterapia)	15	18
Kotiin tarjottavat lasten ja perheiden palvelut	14	17
TE-toimistot, työttömyyskassat	14	17
Perheneuvola	13	16

Hyvinvointikyselyssä oli mukana THL:n osallisuusindikaattori, jolla kartoitettiin perheiden osallisuuden kokemusta. Vastauksista poistettiin kahdeksan vanhemman vastaus, koska yhtään tyhjää kenttää ei voinut olla mukana laskennassa. 75 vastauksen osalta laskimme osallisuusindikaattorin. Osallisuusindikaattorin virallinen katkaisupiste on 50 pistettä kertoen heikosta osallisuuden kokemuksesta, perheistä (n=75) 8 % jäi alle tämän rajan (Taulukko 22). Kyselyssä osallisuusindikaattorin keskiarvo oli 79,1. Perheistä 47 % jäi keskiarvon alapuolelle.

Taulukko 22:

Osallisuusindikaattori (n=75)	n	%
Alle 50 pistettä	6	8
Yli 50 pistettä	69	92
Yhteensä	75	100

Perheistä 66 % koki taloudellisen tilanteensa kattavan arjen tarpeet, mutta 22 % ilmoitti, ettei se riitä tarpeisiin sekä lähes puolet (48 %) kertoi perheen kokeneen taloudellisia vaikeuksia. Perheistä 42 % ei pystynyt säästämään rahaa tulevia tarpeita ja yllätyksiä varten. Vanhemmista puolet kertoi rahatilanteen aiheuttaneen ahdistusta ja riitoja parisuhteessa. Perheistä 35 % oli saanut toimeentulotukea, ja 49 % oli saanut asumistukea viimeisen vuoden aikana, lisäksi kolmannes perheistä oli saanut ruoka-apua. Yhden vanhemman perheistä 57 % oli saanut toimeentulotukea ja 95 % asumistukea. Taulukossa 23 näkyy, että vanhemmista viidesosa kertoi taloudelliseen tilanteen vaikuttaneen jonkin verran perheen hyvinvointiin heikentävästi ja viisi vanhempaa koki vaikutuksen olleen merkittävä.

Taulukko 23. Taloudellisen tilanteen koettu vaikutus

Taloudellisen tilanteen koettu vaikutus perheen hyvinvointiin (n=83)	n	%
Ei ole vaikuttanut heikentävästi	35	42
Ei ole juurikaan vaikuttanut	11	13
En osaa sanoa	15	18
On vaikuttanut jonkin verran	17	21
On vaikuttanut merkittävästi	5	6
Yhteensä	83	100

Ristiintaulukoinnissa nousi esille, että kahden vanhemman perheet kokivat pärjäävänsä arjessa taloudellisesti paremmin kuin yhden vanhemman perheet. Kahden vanhemman perheistä 77 % koki taloudellisen tilanteen kattavan arjen tarpeet, kun vastaava osuus yksinhuoltajaperheissä oli vain 33 %. Khiin neliö -testi osoitti, että tilastollisesti merkitsevän eron [$X^2(2) = 13,64, p=,001$]. Ristiintaulukoinnissa nousi myös esille, että säästäminen oli haaste yhden vanhemman perheille. Vain 14 % yhden vanhemman perheistä pystyi säästämään rahaa, kun kahden vanhemman perheissä 61 % kertoi pystyvänsä säästämään. Khiin neliö -testissä tämä ero oli myös tilastollisesti merkitsevä [$X^2(2) = 17,49, p<,001$]. 95 % yhden vanhemman perheistä oli saanut asumistukea, kun kahden vanhemman perheistä vain 36 %. Tämä ero oli tilastollisesti merkitsevä [$X^2(2) = 21,52, p<,001$].

Verrattaessa pienemmillä perheillä (1–2 lasta) taloudellinen tilanne ei ollut vanhempien mielestä vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi yhtä usein kuin suurperheillä. Suurperheissä taloudellinen tilanne oli vaikuttanut heikentävästi

jonkin verran enemmän (33 %) kuin pienemmissä perheissä (24 %). Tilastollisesti merkitsevää yhteyttä ei havaittu perheen koon ja taloudellisen tilanteen vaikutuksen välillä [$X^2(4) = 2,22, p=,723$]. Yksinhuoltajaperheissä taloudellisen tilanteen koettiin vaikuttaneen ainakin jonkin verran (48 %) hyvinvointiin heikentävästi, joka oli selvästi useammin kuin kahden vanhemman perheissä (19 %). Khiin neliö -testissä oli tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(4) = 11,64, p=,018$].

Aineiston laadullisessa analyysissä Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut -osiossa kysyttiin vanhempien ajatuksia ja kokemuksia, millainen vaikutus tukiverkostolla, palvelujen saannilla ja taloudellisella tilanteella on perheen hyvinvoinnille. Kysymyksessä 53. kysyttiin: ”Perheen tukiverkosto, riittävät palvelut ja hyvä taloudellinen tilanne, jolla kattaa perheen perustarpeet ovat tärkeitä hyvinvoinnin tekijöitä. Kerro millainen vaikutus näillä asioilla on perheesi hyvinvointiin?” Kysymykseen vastasi 32 vastaajaa kyselyn 83 vastaajasta. Analyysissä käsiteltiin 31 vastausta, koska vastauksista poistettiin yksi vastaus: ”Kyllä”.

Kysymyksen 53. vastaajista 7 koki, että heillä ei ole riittävää tukiverkostoa. Tukiverkoston vaikutuksesta hyvinvoinnille vastaajat esittelivät tarpeen laajemmasta tukiverkostosta sekä toivoivat isovanhempien tukea. Perheissä huolta aiheutti liittyen tukiverkoston puuttumiseen, oman ajan puute, jaksamisen haasteet ja ystävien puute. Vastaajista 5, koki että heillä on riittävä tukiverkosto, ja kokivat sen vaikutuksen perheen hyvinvoinnille suurena erityisesti vaikeina aikoina. Vanhemmat esittivät ajatuksia tukiverkostosta, että saavat tukea lapsenhoitoon, kun vanhempi tarvitsee omaa aikaa, ja ilman tukiverkostoa vanhemman voimavarat olisivat vähissä.

Tukiverkosto ja sosiaaliset suhteet ovat elintärkeitä. Ilman niitä ovat voimavarat todella tiukassa... (vastaus 47)

Tukiverkosto ja ystävät olisivat tärkeitä oman jaksamisen kannalta. (vastaus 74)

Taloudellisen tilanteen vaikutukset perheen hyvinvoinnille heikentävästi mainitsi 9 vastaajaa. Huono taloudellinen tilanne vaikutti perheiden mielestä terveydellisten palvelujen saantiin ja ruuan laatuun. Perheet kokivat taloudellisen tilanteen

vaikuttavan negatiivisesti vanhemmuuteen, kun rahasta on stressiä ja turvattomuutta. Rahattomuus vaikuttaa mielialaan aiheuttaen ärtymystä ja ahdistusta. Perheen hyvän taloudellisen tilanteen vaikutuksista kertoi 7 vastaajaa kokien, että silloin voi ostaa terveellistä ruokaa ja harrastaa sekä se mahdollistaa lääkäripalvelujen saannin sairaskuluvakuutuksella. Raha toi vapautta, ja antoi liikkumavaraa.

Taloudellinen tilanne stressaa ja aiheuttaa ärtymystä ja ahdistusta. Hoidan kuitenkin kaikki lapsen vaatteet ja ruuat ensin... (vastaus 53)

...Taloudellinen tilanne on tärkeä että voi ostaa terveellistä ruokaa ja harrastaa on tärkeä. (vastus 3)

Palvelujen saamisen vaikutuksesta hyvinvointiin 9 vastauksessa esiteltiin, että itsessään tieto palveluista vähentää perheiden kuormittavuutta. Vastauksissa mainittiin, että hyvin toimeentulevan perheen on vaikea saada kunnallista palvelua. Lapsi on saanut palvelua, mutta vanhemmat eivät. Lisäksi riittävä palvelujen saaminen koettiin, että sekin vaatii rahaa.

...Hyvin tai edes kohtalaisesti toimeentulevalle ydinperheelle ei juuri anneta kunnallisia palveluita...ainoa palvelu mitä on saatu, on lasten päivähoito kunnallisessa päiväkodissa ja neuvolapalvelut. (vastaus 21)

Jo tieto siitä että voi tarvittaessa saada apua arkeen vähentää arjen kuormitusta. (vastaus 44)

...Kattavatkaan palvelut eivät pysty paikkaamaan oman lähipiirin puuttumista... (vastaus 47)

Kysymykseen 54. tuli 34 vastausta, jossa kysyttiin, että "Kerro ajatuksiasi perheesi tukiverkostosta, palvelujen saannista ja taloudellisesta tilanteesta". Vastajista 5 perhettä koki, että heillä on riittävä tukiverkosto. Puuttuvan tukiverkoston ajatuksia esitti 14 vastaajaa, jotka kertoivat läheisten asuvan kaukana tai heidän arkensa olevan kiireinen auttamiselle sekä toivoivat myös isovanhemmilta aktiivista tuen tarjoamista. Ilman tukiverkostoa perheet yrittivät pärjätä itse ja kokivat yksinäisyyttä.

...Perheemme kokee paljon yksinäisyyttä, eikä yksi lapsistamme ole saanut ystäviä. Tämä vaikuttaa negatiivisesti elämäämme... (vastaus 28)

Toivoisin isovanhempien olevan enemmän läsnä arjessa ja tarjoavan apua oma-alotteisesti. (vastaus 35)

Huonosta taloudellisesta tilanteesta tai huolista kertoi ajatuksiaan 6 vastaajaa, että rahatilanne oli tiukka ja rahan käyttöä oli budjetoitava. Mainittiin, että tulot olivat pienet verrattuna menoihin sekä rahaa oli niukasti käytettävissä, vaikka oli työssäkäyvä ja hyvätuloinen. Huolta herätti asuntolainan korot ja opiskelijan tulot. Hyvästä taloudellisesta tilanteesta kertoi 7 vastaajaa ja esittivät ajatukset, että heillä on hyvä taloudellinen tilanne arjen tarpeisiin nähden. Osalla rahaa oli säästössä pahan päivän varalle, ja osa koki taloudellisen tilanteen vakaaksi, vaikka rahaa ei jäänyt säästöön.

Toivoisin, että pääsisin joskus tilanteeseen jossa ei tarvitsisi koko ajan laskea jokaista roposta elämään. (vastaus 31)

Perheen palvelujen saannista perheet kertoivat ajatuksiaan yhteensä 19 vastauksessa. Perheet toivat esille kokemuksiaan, että kunnallisten palvelujen saanti on haastavaa, erityisesti, jos molemmat vanhemmat käyvät töissä. Joihinkin palveluihin on ollut vaikea päästä. Lapsiperheiden palveluista olisi toivottu enemmän tietoa. Vastauksissa mainittiin myös kielihaasteet, kun pääsääntöisesti palvelujärjestelmä on suomen kielellä, ja se vaikeuttaa erityisesti maahanmuuttajien palveluasiointia.

No paljon on pitänyt tehdä töitä, että on saanut apua ja tukea... (vastaus 9)

...Koen saavani hyvin vähän tukea yhteiskunnasta, vaikka tarve on erityisten lasten kohdalla suuri... (vastaus 28)

Osalla perheistä oli ollut tarve vain peruspalveluille, ja kokivat saaneensa hyvin tukea erityisesti vauva-aikana. Lapsiperheiden palveluilla koettiin olevan iso merkitys hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. Vastauksissa mainittiin Suomen hyvä sosiaalinen järjestelmä, jossa palveluja olisi tarjolla, jos jaksaisi niissä käydä.

...Palveluistakin ollaan saatu jonkin verran apua, mutta joihinkin palveluihin on ollut vaikea päästä... (vastaus 32)

Vastauksissa oltiin tyytyväisiä järjestöjen perhekahviloihin ja kohtaamispaikkatoiminnan Mummun ja vaarin tupien toimintaan.

...Seudulla on paljon perhekahviloita monen eri toimijan järjestämänä, mikä tekee meidän arjesta tosi monipuolista ja mukavaa. (vastaus 26)

Palvelun esim. Mummu ja pappa kerho ollut maailman parasta. Paljon saatu apua. Mahtavasti toimii kaikki... (vastaus 39)

Vastauksissa perheiden tukiverkosto, palvelujen saanti ja hyvä taloudellinen tilanne koettiin tärkeänä, ja sillä olevan suuri vaikutus perheiden hyvinvointiin:

Iso vaikutus, pystymme keskittymään perhe-elämän positiivisiin puoliin ja jaksaminen on parempaa kuin monella lähipiirissä. (vastaus 26)

Nämä kaikki osa-alueet ovat meillä hyvällä mallilla ja vaikuttavat varmasti positiivisesti perheen hyvinvointiin poistamalla ylimääräistä stressiä ja mahdollistamalla terveet, toimivat ja turvalliset elinolosuhteet. (vastaus 30)

7.5 Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena

Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena osuudessa selvitimme perheen elämänlaatua, kuinka tyytyväisiä vanhemmat ovat elämäänsä ja millainen merkitys perheellä on vanhemmalle. Lisäksi kysyimme perheen onnellisuudesta, sopeutumisesta muutokseen ja vastoinkäymisiin sekä suhtautumisesta tulevaisuuteen.

Taulukossa 24 on kuvattu lukuja vanhempien näkemyksistä elämäntilanteestaan. Vanhemmista melkein kaikki kokivat, että perhe on erittäin tärkeä ja sillä on suuri merkitys heidän hyvinvoinnilleen sekä, että heidän elämällään perheessä on tarkoitus. Vanhemmat olivat myös melko tyytyväisiä elämäänsä kokonaisuutena. Suurin osa vanhemmista kokivat myös usein onnellisuutta perhe-elämässään,

vain kaksi vanhemmista arvioivat, että tuntevat onnellisuutta perheenä hyvin vähän.

Taulukko 24. Elämän tilanne

Perheen merkitys vanhemman elämässä (n=83)	n	%
Perhe on erittäin tärkeä, ja sillä on suuri merkitys hyvinvoinnille	80	96
Perheen merkitys on melko tärkeä	2	3
Perheen merkitys ei ole merkittävä, mutta ei vähäinkään	1	1
Perheen merkitys on melko vähäinen	0	0
Ei ole tärkeä, eikä sillä ole merkitystä, ei vaikuta hyvinvointiini	0	0
Yhteensä	83	100
Tyytyväisyys elämään kokonaisuutena (n=83)	n	%
Erittäin tyytyväinen	23	28
Melko tyytyväinen	45	54
En ole tyytyväinen enkä tyytymätön	12	14
Melko tyytymätön	3	4
Erittäin tyytymätön	0	0
Yhteensä	83	100
Onnellisuuden kokemus perheenä (n=83)	n	%
Erittäin usein	31	37
Usein	37	45
Joskus	13	16
Harvoin	1	1
Erittäin harvoin	1	1
Yhteensä	83	100

Suurin osa vanhemmista suhtautui perheen tulevaisuuteen myös positiivisesti. Vanhemmista (n=83) 75 % suhtautui tulevaisuuteen joko erittäin myönteisesti ja luottavaisesti (43 %) tai hieman myönteisesti ja luottavaisesti (31 %). Vain 6 % vanhemmista oli huolissaan perheen tulevaisuudesta. Perheistä 86 % arvioi sopeutuvansa muutokseen tai vastoinkäymisiin joko hyvin (29 %) tai melko hyvin (57 %). Osa perheistä koki haasteita sopeutumiskyvyn kanssa, 5 % perheistä arvioi sopeutuvan muutokseen ja vastoinkäymisiin melko huonoksi. Ristiintaulukoinnissa verratessa muuttujia vanhempien tyytyväisyyteen elämään kokonaisuutena, niin kahden vanhemman perheistä 87 % oli tyytyväisiä elämäänsä, kun taas yksinhuoltajaperheissä vastaava osuus oli vain 67 %. Suurperheistä 92 % olivat tyytyväisiä elämäänsä, kun taas pienten perheissä vastaava osuus oli vain 78 %. Khiin neliö -testissä tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(4) = 9,49, p=,030$] nousi ver-
ratessa perheen koon mukaan perheen onnellisuutta perhe-elämässä. Toinen

tilastollisesti merkitsevä ero [$X^2(4) = 10,96, p=,020$] nousi verratessa yhden ja kahden vanhemman perheiden suhtautumista tulevaisuuteen.

Aineiston laadullisessa analyysissä Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena -teeman alla oli pääluokat Lapsiperheen hyvinvointia heikentävät tekijät ja hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavat tekijät. Kysymyksessä 61. kysyttiin hyvinvointia heikentäviä tekijöitä: ”Mikä on merkittävin asia, joka heikentää perheen hyvinvointia? Entä mitkä asiat tuovat haasteita ja vaikeuksia arkeenne?” Kysymykseen vastaaminen oli pakollinen, niin siihen oli vastannut 83 vastaajaa. Vastauksista poistettiin 11 vastausta: ”En tiedä” tai eri merkeillä olevat tyhjät vastaukset. Kaikkiaan analyysissä käsiteltiin 72 vastausta. Hyvinvoinnin positiivisia tekijöitä kysyttiin kysymyksessä 62. ”Minkä koet tärkeimmäksi asiaksi perheesi hyvinvoinnille? Mitkä asiat tekevät perhe-elämästä merkitsevästi ja onnellista?” Kysymys oli pakollinen, niin siihen tuli 83 vastausta, joista poistettiin 7 vastausta. Kysymyksestä analyysissä käsiteltiin 76 vastausta.

Merkittävimmät tekijät, jotka perheiden kokemuksen mukaan heikentävät perheen hyvinvointia tuomalla arkeen haasteita ja vaikeuksia olivat heikko taloudellinen tilanne, joka ilmeni 28 vastauksesta. Työttömyyden ja työn epäsuvaruuden toivat esille 6 vastaajaa, terveysongelmia pohti 14 vastaajaa. Univaikeuksia koettiin 4 vastaajan perheessä. Vanhemman päihdeongelma 4 vastauksessa sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan kokemuksen toi esille yksi vastaaja.

Eniten heikentää varmaan raha-asiat vaikka ne ovatkin ihan ok tasolla. Raha vaikuttaa niin moneen osa-alueeseen niin se vaikuttaa näihinkin pohjimmiltaan ehkä eniten. (vastaus 67)

Taloudellinen tilanne ja epävarmuus työn saamisesta... (vastaus 32)

...Haasteita tuovat oma sairastuminen. Kuka hoitaa lapset kun äiti on sairaana? (vastaus 44)

Toisen vanhemman päihdeongelma. (vastaus 21)

Lähisuhdeväkivalta ja taloudellinen ahdinko. (vastaus 38)

Heikentävänä tekijänä nousi esille 10 vastaajan osalta parisuhdeongelmat, ja 9 vastaajaa kuvasi vanhemman voimavarat ja toimintakyvyn haasteet. Perheistä 4

vastausta esitti arjen vaikeutena kotitöiden ja työn kuormittavuuden. Erovanhemmuuteen liittyvät haasteet olivat esillä 3 vastauksessa. Vanhemmat toivat esille 7 vastauksessa kuormittavana tekijänä arjessa lapsen neuropsykiatriset kasvatushaasteet ja lapsen haastavan käytöksen sekä 5 vastauksessa vanhemmuuden kasvatushaasteet.

...Jaksaminen on alati koetuksella, mutta muita vaihtoehtoja ei ole. Yksinäisyyden tunne on hallitseva. Välillä lamaantunut olo oravanpyörässä... (vastaus 47)

Vastuun jakautuminen epätasaisesti (lapset, kodinhoito, metatyöt)... (vastaus 42)

...Ex-puolison kanssa välillä haasteita, ne kuormittavat myös... (vastaus 61)

...Erityislapsen käytöshäiriöt myös rasittavat arkea ja sisarusuhteita, vaikuttavat jaksamiseen myös. (vastaus 61)

Erilainen kasvatustote teiniin. Äänen korottaminen vs. halu ymmärtää toiminnan takana olevia syitä. (vastaus 56)

Lapsiperheen hyvinvointia heikentävänä tekijänä perheet kokivat ajan puutteen ja hallinnan 6 vastaajan osalta sekä arjen kiireen ja stressin 6 vastaajalta. Ystävien ja tukiverkoston puuttuminen nousi esille 8 vastauksessa. Asunnon ja asuinalueen haasteet mainittiin 4 vastauksessa. Turvattomuus maailman tilanteesta oli kuvattu 2 vastauksessa. Yksittäisissä vastauksissa tuli esille heikentävänä tekijänä kriisit ja elämänmuutokset, lapsen koulukiusaaminen, tyytymättömyys lastensuojelun tukeen sekä vanhemman suomen kielen haasteet.

...Välillä vaikea aikatauluttaa arkea niin että aika riittää. (vastaus 41)

Perheemme hyvinvointia eniten heikentävä asia on ollut viime aikoina aikataulujen ja kiireen aiheuttama stressi. (vastaus 60)

...Ystävien ja tukiverkoston puute. (vastaus 69)

Lapsiperheet kokivat perheen hyvinvoinnille tärkeimmiksi tekijöiksi, mitkä tekevät perhe-elämästä merkityksellistä ja onnellista olivat perheen yhteinen aika, yhdessä oleminen ja tekeminen, joka tuli esille 31 vastauksessa. Näiden lisäksi 11 vastauksessa korostui myös perheen yhteiset elämykset ja kokemukset

viettäessä yhdessä aikaa ja luoden muistoja. Tärkeimmiksi asioiksi koettiin 11 vastauksessa perheen syvä yhteys ihmisten välillä, jota kuvattiin rakkautena ja läheisyytenä. Merkityksellisenä koettiin perheen hyvät perhesuhteet, yhteisymmärrys ja yhteinen keskusteleminen, jota pohti 10 vastaajaa.

Yhteinen tekeminen ja arki yhdessä... (vastaaja 47)

...Yhteiset kivat muistot ja tekemiset tekevät elämästä onnellista... (vastaus 30)

Perheen välinen rakkaus ja läheisyys. (vastaus 59)

Perhe ja lapset sekä vanhemmuuden koettiin tuovan merkityksellisyyttä ja onnellisuutta elämään 9 vastauksessa. Perheen sujuva arki korostui 5 vastauksessa. Perheen yhtenäisyys ja toisten tukeminen koettiin hyvinvoinnille tärkeäksi tekijäksi 4 vastauksessa sekä perheen elämän vakaus ja tyytyväisyys 6 vastauksessa. Perheen huumori ja leikkisyys 4 vastauksessa.

Koen, että tällä hetkellä lapset tuovat minulle eniten onnea... (vastaus 9)

Hyvin sujuva arki... (vastaus 26)

Yhteen hiileen puhaltaminen, yhteinen perheaika ja me-henki... (vastaus 30)

...lasten hyvin vointi, se että lapsilla kaikki hyvin ja ovat onnellisia... (vastaus 39)

...huumorintaju ja hupsuttelu. (vastaus 31)

Vanhemmat toivat esille tarpeen vanhemman omasta ajasta ja arjessa palautumisesta 6 vastauksessa. Ystävät, vertaistuki ja tukiverkosto koettiin merkityksellisenä perheen hyvinvoinnille 6 vastauksessa, ja perheen yhteiskunnan ja yhteisöjen palvelut ja tuki 6 vastauksessa.

...vanhempien oma aika... (vastaus 42)

Tukiverkosto... (vastaus 70)

...Olemme kiitollisia ja onnellisia terveyden huollosta ja kaikesta avusta mitä olemme saaneet... (vastaus 39)

Perheen hyvinvoinnille merkityksellisenä koettiin hyvä taloudellinen tilanne ja vakaus 3 vastaajan osalta sekä työn- ja opiskelupaikan tärkeys 5 vastauksessa. Perheen hyvinvoinnille merkityksellisenä tekijänä terveys ja terveelliset elämäntavat tuotiin esille 11 vastauksessa. Turvallisuuden ja luottamuksen tulevaisuuteen nosti esille 3 vastaajaa. Yhden vastaajan osalta merkityksellisyyttä elämään toi uskonto.

Vanhempien työt, ja sen mukana tuoma palkka... (vastaus 21)

...Omasta/ Lapseni terveydestä huolehtiminen terveelliset elämäntavat... (vastaus 15)

7.6 Yhteenveto lapsiperheen hyvinvoinnin tilasta ja tekijöistä

Tutkimuksemme keskiössä oli vanhempien koettu hyvinvointi lapsiperheen arjen sujuvuudesta, vanhemmuudesta ja parisuhteesta. Lapsiperheen hyvinvointiin vaikuttivat vanhemman kokemus perheen terveydestä ja elintavoista sekä perheen kokemasta avun tarpeesta ja tuen saannista. Lisäksi selvitimme lapsiperheen elämäntilannetta kokonaisuutena. Tässä osiossa olemme yhdistäneet määrällisen ja laadullisen tulokset sekä esitämme yhteenvedon lapsiperheen kokemasta hyvinvoinnin tilasta sekä mitkä tekijät vanhemmat kokivat vaikuttaneen eniten perheen hyvinvointiin. Yhteenvedon tueksi on laadittu kuviot, joista ilmenee perheiden kokema hyvinvointi kuin sen haasteetkin

Vanhempien kokemukset perheen arjen sujuvuuden, vanhemmuuden ja parisuhteen vaikutuksesta hyvinvointiin olivat erittäin myönteisiä. Kuviossa 9 on kuvattuna tämän osa-alueen lapsiperheen hyvinvoinnin tila vanhemman kokemana. Lapsiperheiden arki sujui useimmissa perheissä hyvin, mutta myös haasteita löytyi, kuten sääntöjen ja rutiinien noudattamisessa sekä vanhempien jaksamisessa. Perheen arkeen vahingollisesti vaikuttivat erityisesti riitely, nukkumaanmenon haasteet, ongelmallinen pelaaminen ja puhelimen käyttö.

Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä vanhemmuuteen ja parisuhteeseen, mutta vanhemmuuden ja parisuhteen haasteet olivat vaikuttaneet perheiden

hyvinvointiin heikentävästi. Parisuhteen haasteena koettiin epätasa-arvoinen vanhemmuus, joka ylikuormitti arkea ja aiheutti ristiriitatilanteita. Vanhemmat kokivat kahdenkeskinen ajan vähäiseksi, ja tarvitsivat myös omaa aikaa. Eroperheissä jaksamista haastoi erovanhemmuus, kun kuormitus vanhempien välillä oli epätasaista ja vanhemmista vain toisella päävastuu arjesta.

Lasten haastavaa käyttäytymistä esiintyi jonkin verran perheiden arjessa. Suurin osa vanhemmista koki selviytyvänsä haastavasti käyttäytyvän lapsen tilanteista. Osalla vanhemmista oli kuitenkin vaikeuksia ja kuormitusta selvitä erityislusten haastavista kasvatustilanteista. Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutussuhde koettiin kuitenkin hyvänä ja suurin osa vanhemmista koki suhteensa lapsiinsa myönteisenä. Hyvät rutiinit ja säännöllisen päivärytmin koettiin tukevan ja auttavan arjen sujumiseen. Tuloksissa lasten kokema yksinäisyys ja kiusaaminen oli huolestuttavaa.

Lapsiperheen kokemukset perheen arjesta olivat erittäin myönteisiä, vaikka samanaikaisesti perheet kertoivat hyvinvointiin vaikuttavista huolista ja haasteista. Myönteiseen kokemukseen ei heijastunut arjen vaikeudet, vaan hyvään arkeen ja ylipäänsä hyvään elämään koettiin kuuluvan vaikeudet.

Perheen arjen hyvinvointi	Perheen arjen hyvinvoinnin haasteita
<p>Perheen arki</p> <p>Lapsiperheiden arki sujui useimmissa perheissä (73 %) hyvin.</p>	<p>Vanhempien jaksamisen haasteissa vanhemmilla oli vähän omaa aikaa sekä haasteita työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.</p>
<p>Hyvät rutiinit ja säännöllisen päivärytmin koettiin tukevan ja auttavan arjen sujumiseen.</p>	<p>Haasteita perheen arjessa oli sääntöjen ja rutiinien noudattamisessa. Vahingollista vaikutusta perheen arkeen toivat riitely, lapsen nukkumaanmenon haasteet, ongelmallinen pelaaminen ja puhelimen käyttö.</p>
<p>Perheet viettivät paljon aikaa yhdessä.</p> <p>Vanhemmuus ja parisuhde</p>	<p>Suurperheissä perheen yhteisen ajan vietto oli vähäisempää verrattuna pienempiin perheisiin.</p>
<p>Yleisesti vanhemmat (91 %) olivat tyytyväisiä vanhemmuuteen. Suurin osa vanhemmista (78 %) koki selviytyvänsä arjen tehtävistä ja vanhemmuudesta hyvin, oman riittävästi voimavaroja.</p> <p>Vanhemmuuteen tyytyväiset arvostivat vanhemmuutta ja perhettä, ja kokivat lapsiperhe-elämän tärkeänä elämässään.</p>	<p>Haasteita voimavarojen riittävydessä koki noin viidennes vanhemmista (20 %).</p> <p>Vanhempien tasapuolinen työnjako kotitöissä ja lastenhoidossa koettiin ajoittain haastavaksi. Eriarvoisen vanhemmuuden tilanteet koettiin ylikuormittavan arkea ja se aiheutti ristiriitatilanteita.</p>
<p>Vanhemmuuden koettiin vahvistaneen parisuhdetta ja elämänlaatua. Hyvä parisuhde koettiin olevan pohja vanhemmuudelle.</p> <p>Enemmistö vanhemmista (80 %) oli parisuhteeseen pääosin tyytyväisiä. Hyvä parisuhde sisälsi positiivisen asenteen, toisen tukemisen, avointa kommunikointia, vanhemmuuden yhteistyön, tasapuolisen vastuun jaon, vanhemman oman ajan, yhteistä aikaa ja kivaa yhdessä oloa.</p>	<p>Osalla vanhemmista (17 %) oli parisuhdehaasteita, ja vanhemmista neljäsosa (24 %) kertoi vanhemmuuden tai parisuhteen haasteiden vaikuttaneen koko perheen hyvinvointiin heikentävästi. Parisuhdehaasteet heikensivät vuorovaikutusta ja näyttäytyivät riitoina.</p> <p>Parisuhteessa kahdenkeskinen aika koettiin vähäiseksi. Vanhemmuuden koettiin vievän aikaa parisuhteelta, ja oli tunne puolisoista etäännyttämisestä.</p>
<p>Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutussuhde oli hyvä ja suurin osa vanhemmista (97 %) koki suhteensa lapsiin myönteisenä.</p> <p>Suurin osa vanhemmista (60 %) koki selviytyvänsä haastavasti käyttäytyvän lapsen tilanteista. Pääkaupunkiseudun vanhemmat kokivat paremmin hallitsevansa tilanteita kiukkukohtausten yhteydessä kuin muualla Suomessa.</p>	<p>Lasten haastavaa käyttäytymistä esiintyi jonkin verran perheiden (29 %) arjessa. Noin viidesosassa perheistä (20 %) lasten hermostuneisuus, kiukunpuuskat ja uhmakkuus olivat yleisiä. Osalla vanhemmista oli vaikeuksia ja kuormitusta selvitä erityislasten haastavista kasvatus tilanteista. Lasten haastava käyttäytyminen oli yleisempää muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla.</p> <p>Vanhemmista osa (5 %) kertoi lapsensa satuttaneen tai vahingoittaneensa itseään tarkoituksella kuten viiltelemällä.</p>
<p>Valtaosa vanhemmista (87 %) ei hyväksynyt lapsen fyysistä kurittamista.</p>	<p>Osa vanhemmista (11 %) hyväksyi fyysisen lapsen kurittamisen.</p>
<p>Suurin osa lapsista (72 %) hallitsi kaveritaidot ja vanhemmat kertoivat lapsilla olevan kavereita.</p>	<p>Lasten yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemukset vaikuttivat lasten hyvinvointiin heikentävästi. Vanhemmista 18 % kertoi lapsensa kokevan yksinäisyyttä sekä 20 % ilmoitti lapsensa kokeneen kiusaamista.</p>

Kuvio 9. Lapsiperheen arjen hyvinvoinnin tila vanhemman koettuna hyvinvointina.

Lapsiperheiden terveyden ja elintapojen osalta tulokset osoittivat perheiden kokeman hyvinvoinnin tilan olevan monilta osin hyvällä tasolla. Toisaalta erityisesti mielen hyvinvoinnin haasteet sekä osaltaan myös avun saannin riittämättömyys heikensivät perheiden hyvinvointia. Kuviossa 10 on kuvattuna lapsiperheen terveyden ja elintapojen hyvinvoinnin tila vanhemman kokemana.

Vanhempien tyytyväisyys perheen yleiseen terveydentilaan oli pääosin hyvä. Terveydellä koettiin olevan merkittävä vaikutus perheen hyvinvointiin. Vanhempien hyvinvointiin vaikutti mielenterveyden haasteet, sillä yli puolet vanhemmista koki arjessaan stressiä, ahdistusta tai uupumusta. Vanhemmat kertoivat mielenterveyden haasteiden alentavan toimintakykyään ja eivät olleet saaneet riittävästi apua terveydellisiin haasteisiin. Yhden vanhemman perheissä mielenterveyden haasteet, olivat yleisempiä kuin kahden vanhemman perheissä.

Perheistä iso osa kertoi huonojen elintapojen vaikuttavan heikentävästi hyvinvointiin ja jaksamiseen. Vanhempien omissa elintavoissa nousi esille hyvinvointia heikentävänä erityisesti unen ja liikunnan puute. Arjessa koettiin myös vanhemman ja lasten univajetta ja nukahtamishaasteita. Yksinhuoltajavanhemmilla uniongelmat olivat yleisempiä kuin kahden vanhemman perheissä. Hyvät elintavat koettiin olevan kaiken perusta, kun elintavat olivat kunnossa, niin perhe kesti paremmin kuormitusta ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Vähävaraisuuden koettiin estävän terveellisen ruuan hankinnan, ja sen myötä vaikuttavan heikentävästi perheen terveydentilaan. Vanhemmista pieni osa kertoi, että päihteiden käytöstä oli aiheutunut haittaa perheelle.

Enemmistö koki turvallisuutta arjessa, jolla oli merkittävä vaikutus perheen hyvinvointiin. Osa perheistä oli kokenut perheväkivaltaa, uhkailua, syrjintää tai epäasiallista kohtelua. Noin viidennes näistä vanhemmista koki, että he eivät olleet saaneet tarvittavaa apua tilanteisiin. Vaikeina aikoina arjen rutiinien tai tukiverkoston koettiin kantavan vaikeiden aikojen yli.

Perheen terveys ja elintavat	Perheen terveyden ja elintapojen haasteet
<p>Terveys</p> <p>Vanhempien tyytyväisyys perheen yleiseen terveydentilaan oli pääosin hyvä. Suurin osa vanhemmista (82 %) koki perheen ja oman terveydentilan hyväksi. Lasten terveys oli vanhempien mukaan hyvä (88 %).</p>	<p>Kolmannes vanhemmista (31 %) arvioi, että perheenjäsenen terveydentila on vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi, ja reilu viidennes (21 %) koki, ettei ole saanut riittävästi apua terveydellisiin haasteisiin. Perheenjäsenen sairastuminen kuormitti ja aiheutti stressiä koko perheen arkeen.</p>
<p>Mielenterveys</p> <p>Lapsilla oli vähän kuormittavaa stressiä ja mielenterveyden haasteita. Suurin osa vanhemmista koki, että heidän lapsillaan ei ole merkittäviä mielenterveyden haasteita (88 %).</p>	<p>Erityisesti mielen hyvinvoinnin haasteet sekä osaltaan myös avun saannin riittämättömyys heikensivät perheiden hyvinvointia. Vanhemman vähäiset voimavarat ja stressi vaikutti heikentävästi perheen hyvinvointiin ja elämästä nauttimiseen.</p> <p>Vanhempien hyvinvointiin vaikutti mielenterveyden haasteet, sillä yli puolet vanhemmista (55 %) koki arjessaan stressiä, ahdistusta tai uupumusta, ja jopa viidennes (20 %) kertoi mielenterveyden haasteiden alentavan toimintakykyään. Yhden vanhemman perheissä mielenterveyden haasteet olivat yleisempiä kuin kahden vanhemman perheissä.</p>
<p>Elintavat</p> <p>Liikunnan osalta yli puolet vanhemmista (57 %) liikkui aktiivisesti vapaa-ajallaan, mutta asuinalueella oli vaikutusta liikunnan määrään. Pääkaupunkiseudulla vanhemmat liikkuvat selvästi enemmän kuin muualla Suomessa.</p> <p>Vanhemmista enemmistö koki lastensa nukkuvan (80 %) ja liikkuvan riittävästi (83 %). Pienemmissä perheissä lapset nukkuivat ja liikkuvat enemmän kuin suurperheissä.</p>	<p>Perheistä iso osa kertoi huonojen elintapojen vaikuttavan heikentävästi hyvinvointiin ja jaksamiseen. Vanhempien omista elintavoista nousi esille hyvinvointia heikentävänä erityisesti unen ja liikunnan puute. Arjessa koettiin myös vanhemman ja lasten univajetta ja nukahtamishaasteita. Vain noin neljännes vanhemmista (26 %) koki saavansa riittävästi unta, ja lähes viidesosa (17 %) ilmoitti uniongelmaista. Yksinhuoltajavanhemmillä uniongelmat olivat yleisempiä kuin kahden vanhemman perheissä.</p> <p>Perheiden pyrkimyksenä oli panostaa terveelliseen ruokavalioon ja hyviin elintapoihin lisäämällä enemmän kasviksia ja ruokailemalla säännöllisemmin. Hyvät elintavat koettiin olevan kaiken perusta, kun elintavat oli kunnossa, niin perhe kesti paremmin kuormitusta ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä.</p> <p>Vanhempien huonojen elintapojen syynä kerrottiin motivaation tai voimavarojen puute. Väsymykseen ja kuormituksen tunteeseen syötiin huonoja vaihtoehtoja, ja uupuneena ei jaksanut liikkua, vaikka sen tiedettiin tuovan energiaa arkeen.</p> <p>Vähävaraisuuden koettiin estävän terveellisen ruuan hankinnan, kun ei ollut vara ostaa terveellistä ruokaa, ja sen myötä se vaikutti heikentävästi perheen terveyden tilaan.</p>
<p>Päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö oli perheissä harvinaista.</p>	<p>Osa vanhemmista (12 %) kertoi, että päihteiden käytöstä oli aiheutunut haittaa perheelle.</p>
<p>Turvallisuus, syrjintä, kohtelu</p> <p>Suurin osa vanhemmista (77 %) kertoi, ettei heidän perheensä ole kokenut väkivaltaa, uhkailua, syrjintää tai epäasiallista kohtelua. Enemmistö koki turvallisuutta arjessa, jolla oli merkittävä vaikutus perheen hyvinvointiin.</p>	<p>Perheistä lähisuhdeväkivaltaa oli esiintynyt 13 % perheistä. Lisäksi vajaa kolmas osa perheistä (27 %) oli kokenut epäasiallista kohtelua, uhkailua tai väkivaltaa arjessa. Syrjinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemukset olivat yleisempiä yhden vanhemman perheissä ja suurperheissä verrattuna muihin perheisiin. Noin viidennes vanhemmista (17 %) koki, että he eivät ole saaneet tarvittavaa apua tilanteisiin.</p>

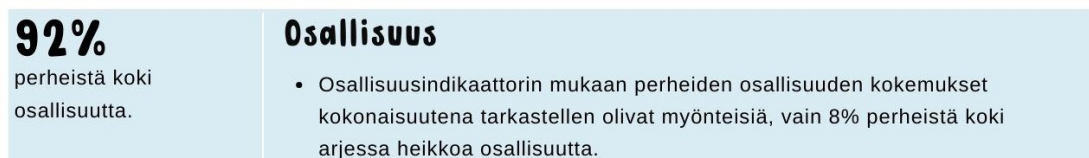
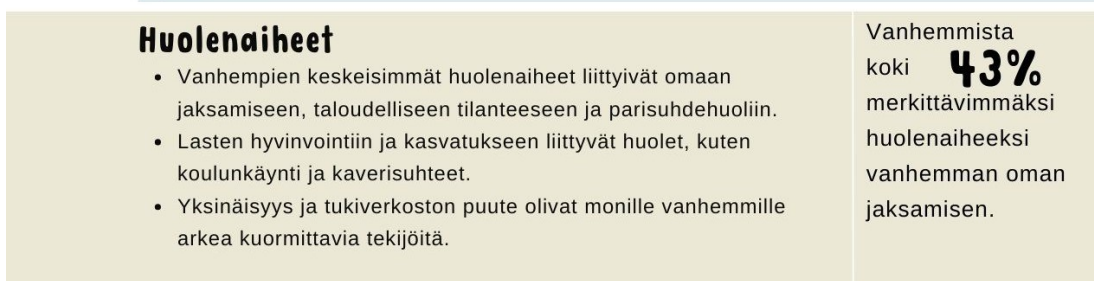
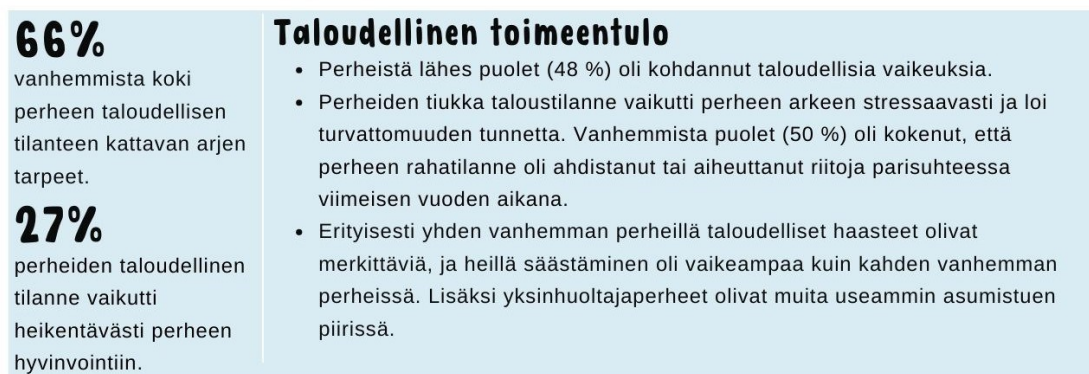
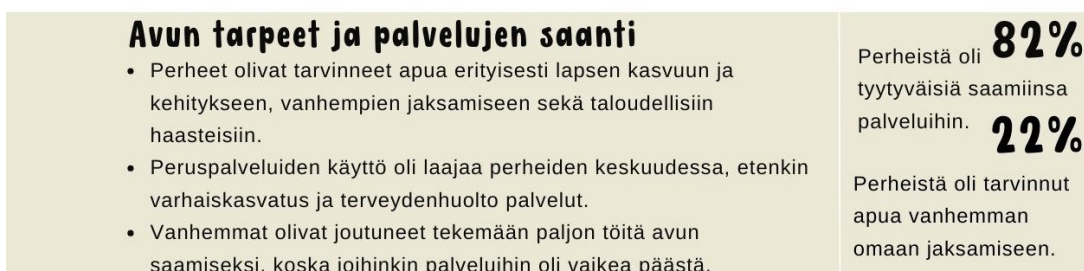
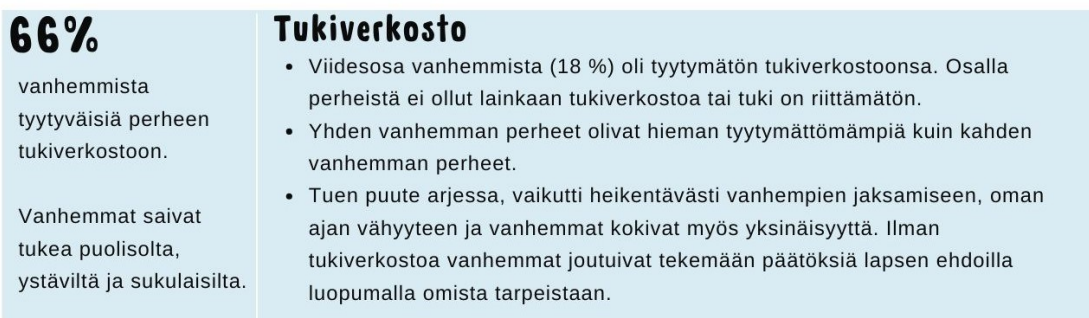
Kuvio 10. Lapsiperheen terveys ja elintavat hyvinvoinnin tila vanhemman koet-
tuna hyvinvointina

Enemmistö lapsiperheistä oli tyytyväisiä tukiverkostoonsa, mutta viidesosa oli tyytymättömiä. Lapsiperheiden tyytyväisyys tukiverkoston jäi alhaisemmaksi kuin tyytyväisyys kysytyihin muihin elämän osa-alueisiin. Perheet olivat tyytyväisiä käytettyihin palveluihin. Palvelujen saannista perheet kertoivat myönteisiä ajatuksia, mutta palvelujen tuen vaikutuksesta perheen hyvinvoinnille esitettiin enemmän kielteisiä ajatuksia. Perheiden osallisuuden kokemukset kokonaisuutena tarkastellen olivat myönteisiä. Osallisuusindikaattorin mukaan vain pieni osa perheistä koki arjessaan heikkoa osallisuutta. Kuviossa 11 on kuvattuna vanhempien kokemana lapsiperheen avun tarpeiden ja palvelujen osalta hyvinvoinnin tila.

Perheet arvottivat tukiverkoston tärkeäksi hyvinvoinnilleen. Tuen puute arjessa vaikutti heikentävästi vanhempien jaksamiseen, oman ajan vähyyteen ja vanhemman kokemaan yksinäisyyteen. Perheet olivat tarvinneet apua viimeisen vuoden aikana erityisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen, vanhempien jaksamiseen sekä taloudellisiin haasteisiin liittyen. Peruspalveluiden käyttö oli laajaa perheiden keskuudessa etenkin varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon palveluissa.

Perheistä enemmistö koki perheen taloudellisen tilanteen kattavan arjen tarpeet. Osa koki tulevansa toimeen, mutta ei ollut ylimääräistä käyttövaraa, eikä varaa odottamattomiin menoihin. Perheistä lähes puolet oli kohdannut taloudellisia vaikeuksia. Vajaa kolmasosa perheistä koki perheen taloudellisen tilanteen vaikuttaneen perheen hyvinvointiin heikentävästi. Perheistä puolet oli saanut asumistukea ja kolmannes toimeentulotukea. Myös ruoka-apua oli hyödynnetty osassa perheistä. Etenkin yhden vanhemman perheissä taloudellinen tilanne haastoi arkea.

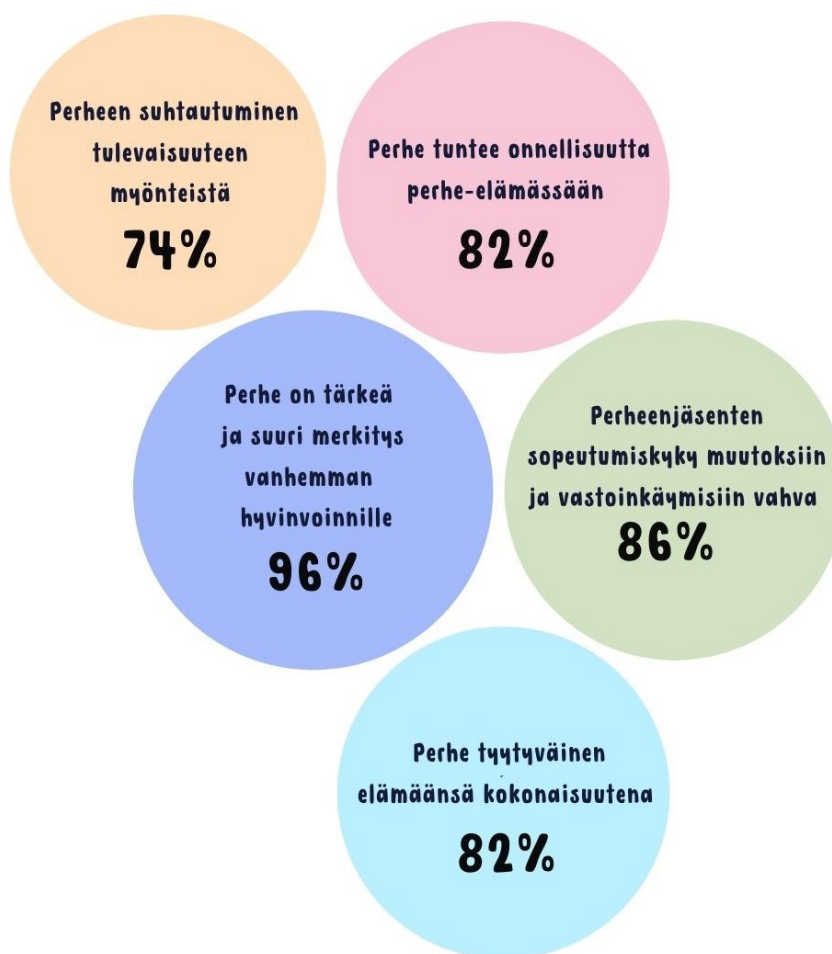
Vanhempien keskeisimmät huolenaiheet liittyivät omaan jaksamiseen, taloudelliseen tilanteeseen ja parisuhdehuoliin. Myös lasten hyvinvointiin ja kasvatukseen liittyvät huolet, kuten koulunkäynti ja kaverisuhteet, olivat merkittäviä. Lisäksi yksinäisyys ja tukiverkoston puute olivat monille vanhemmille arkea kuormittavia tekijöitä.

Kuvio 11. Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut hyvinvoinnin tila vanhemman koettuna hyvinvointina

Lapsiperheiden oma kokemus omasta elämänlaadusta ja tyytyväisyydestä perhe-elämään oli erittäin myönteistä. Perhe koettiin tärkeänä sekä erittäin tärkeänä hyvinvoinnille. Perheet kokivat tyytyväisyyttä perheen elämään

kokonaisuutena. Puolestaan yksinhuoltajaperheissä elämään tyytyväisiä vanhempia oli vähemmän kuin kahden vanhemman perheissä. Perheet tunsivat onnellisuutta perhe-elämässään. Suhtautuminen perheen tulevaisuuteen oli myös myönteistä. Muutosta vaativissa tilanteissa tai kriiseissä vanhemmat arvioivat perheen sopeutumiskyvyn olevan vahva. Pienemmät perheet kokivat haasteita sopeutumisessa muutoksiin ja vastoinkäymisiin verrattuna suurperheisiin. Kuviossa 12 on kuvattuna lapsiperheen elämänlaadun hyvinvoinnin tila vanhemman kokemana.

Kuvio 12. Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena vanhemman koettuna hyvinvointina

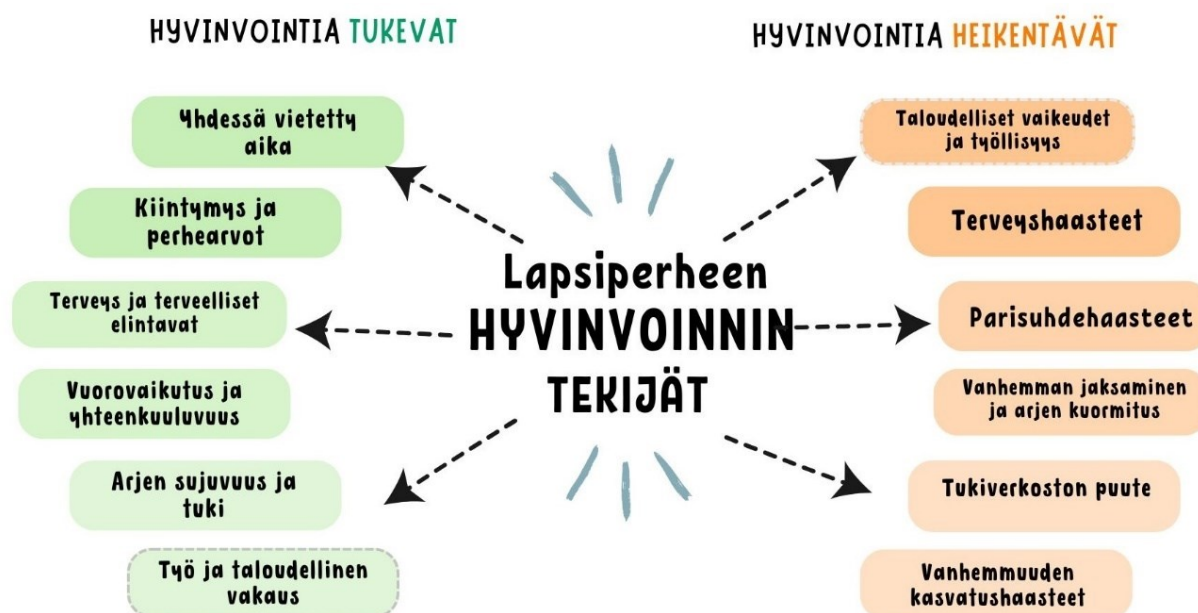
Tutkimuksessamme vanhemmat nimesivät tärkeimmän asian perheen hyvinvoinnille, mikä tekee heidän perhe-elämästään merkityksellistä ja onnellista. Vanhemmat nimesivät myös perheen hyvinvointia heikentävät tekijät, jotka tuovat arkeen haasteita ja vaikeuksia. Kuviossa 13 on kuvattuna vanhemman kokemana

lapsiperheen hyvinvoinnin tekijät, jotka tukevat perhe-elämän hyvinvointia tai heikentävät sitä. Kuviossa on esitetty eniten esille tulleet aiheet tärkeysjärjestyksessä ylhäältä alas, jossa ylin tekijä edustaa enemmistö vastauksia.

Vanhemmista enemmistö koki perheen hyvinvointia heikentävänä tekijänä lapsiperheen taloudelliset vaikeudet. Taloudelliseen tilanteeseen vaikutti myös perheiden kokema epävarmuus työpaikasta tai työn epäsäännöllisyydestä. Perheen arkeen vaikutti merkittävästi terveyshaasteet, kuten vanhemman oma tai perheenjäsenten sairastuminen tai mielenterveysongelmat sekä univaikeudet.

Perheiden arkeen vaikeuksia toi parisuhdehaasteet. Arkea kuormitti erityisesti kotityöt ja niiden vastuun jakautuminen epätasaisesti. Puolisoiden väliset vuorovaikutushaasteet sekä myös parisuhteen kahdenkeskisen ajan vähyyt. Hyvinvointia heikentävänä tekijänä vanhemmat kokivat arjen kuormituksen ja jaksamattomuuden. Tukiverkoston puuttuminen aiheutti vanhemman oman ajan puutteen ja riittämättömän palautumisen arjessa. Yksin olo ja yksinäisyys korostui yksihuoltajien vastauksissa. Osalla yksihuoltajien arkea kuormitti erovanhemmuuden haasteet ex-puolison kanssa. Viimeisenä kokonaisuutena hyvinvointia heikentävänä tekijänä oli haastavasti käyttäytyvien ja erityislasten kasvatushaasteet.

Vanhemmista enemmistö koki perheen hyvinvointia tukevana tekijänä perheen yhdessä vietetyn ajan. Yhdessä tekeminen ja oleminen koettiin merkitykselliseksi perheen hyvinvoinnille. Lapsiperheiden elämän tärkeimpinä tekijöinä korostui perheen kiintymys ja perhearvot. Merkityksellisenä koettiin syvä yhteys ihmisten välillä, kuten rakkaus ja läheisyys. Perhe ja vanhemmuus toivat elämään merkityksellisyyttä. Yksi hyvinvoinnin tekijöistä oli perheen vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuus. Perheen hyvinvointia tuki hyvä yhteisymmärrys ja avoimuus perheenjäsenten välillä. Hyvinvoinnin yhtenä tärkeänä tekijänä oli perheenjäsenten terveys ja hyvät elintavat. Perheille oli tärkeää arjen sujuminen. Lapsiperheelle erityisen tärkeänä arjessa pidettiin riittävää tukiverkostoa. Perheen hyvinvointia tukevaksi tekijäksi, joka vanhemman kokemana toi onnellisuutta ja merkitystä elämään oli viimeisenä tekijänä taloudellinen toimeentulon vakaus. Työn tai opiskelun tärkeys nostettiin esille myös muutamassa perheessä.

Kuvio 13. Lapsiperheiden nimeämät hyvinvoinnin tekijät vanhemman koettuna hyvinvointina

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön tekijänä meitä ohjaavat eettiset ja moraaliset velvoitteet. Laadukas opinnäytetyö edellyttää, että tutkija sitoutuu noudattamaan tutkimuseettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkijaa velvoittaa myös Suomen lainsäädäntö. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaiseman ohjeistuksen (2021) mukaan ihmistutkimuksen eettisiä periaatteita ovat ihmisarvon, itsemääräämisoikeuden, monimuotoisuuden kunnioittaminen ja vahingoittamisen välttäminen. Hyvässä tieteellisessä käytännössä painotetaan tutkimusprosessin avoimuutta, rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Tärkeää on myös kunnioittaa toisten tutkimustyötä ja tuoda näiden merkitys selkeästi esille omassa työssään. Tutkimus on toteutettava tieteelliselle tiedolle määriteltyjen vaatimusten mukaisesti. (Kuula, 2006, s. 124, s. 136; Mäkinen, 2006, s. 25–26.) Olemme perehtyneet ohjeistukseen ja sitouduimme noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä, jota eettisesti hyvä tutkimus edellyttää

8.1 Eettisyys

Sosiaalialan opinnäytetyömme kohdistui ihmisiin. Ihmistutkimuksessa käytettävää laadullisen tutkimuksen eettisiä pohdintoja määrittelee tutkimuksen aihe, käsitteleekö se erityisiä henkilöstöryhmiä, aiheuttaako tutkittavalle haittaa tai trauma, joka vaatii erityistä sensitiivistä reflektointia (Piispa, 2006, s. 141, s. 144). Tutkimuksessa oli tärkeää huomioida ihmisarvoa kunnioittava lähestymistapa ja vähemmistöryhmien arkaluontoiset eettiset näkökohdat ja erityistarpeet.

Eettisyyden huomioimme tutkimuksemme kaikissa vaiheissa. Suunnitteluvaiheessa pohdimme tutkimuksen eettisiä riskejä. Oli huomioitava tutkittavien tilanteen edistämisen pohdinta, jotta tutkimuksesta ei aiheudu heille haittaa. Tutkimustulosten julkaisuvaiheessa pohdimme luottamuksellisuutta ja eettisiä seuraamuksia tutkittaville. (Kohonen, 2020, s. 276–277; Piispa, 2006, s. 141–142.)

Opinnäytetyötä tehtäessä tärkeimpänä tutkimuseettisenä tekijänä oli ihmisen yksityisyyden kunnioittaminen, josta huolehdimme koko tutkimusprosessin ajan. Yksityisyyden kunnioittamisessa oli turvattava tutkimukseen osallistuvien ihmisarvon ja oikeuksien kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, anonymiteetti sekä tietojen luottamuksellisuus. Eettisesti keskeistä oli vapaaehtoisuus ja tietoinen suostumus tutkimukseen, jotta tutkittava ymmärtää, mihin suostuu ja miten heidän henkilötietojansa käsitellään. (Kuula, 2006, s. 124; Kohonen, 2020, s. 276–277.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkimus kehittyi prosessin aikana, niin se vaatii tilanteeseen varautumista. Osallistujilla oli myös mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta kokonaan. Tutkimusaineistoa käsitelimme, säilytimme ja myöhemmin hävitämme asianmukaisesti. (Morina, 2021, s. 1561; Kuula, 2006, s. 126, s. 129, s. 136; Mäkinen, 2006, s. 116–117; Piispa, 2006, s. 146.)

Opinnäytetyösuunnitelman liitteeksi laadimme aineistohallintasuunnitelman (Liite 4). Aineistohallintasuunnitelmassa on kuvattu, miten opinnäytetyön aineistoa käsitelimme sekä sen käsittelyyn liittyviä tietosuoja- ja tietoturva-asioita. Aineistohallintasuunnitelmassa otettiin kantaa myös opinnäytetyön aineiston

käyttöoikeuksiin liittyviin asioihin sekä tutkimustulosten jatkokäytön mahdollisuuksiin. Aineistonhallintasuunnitelman tekeminen opinnäytetyösuunnitelman yhteydessä kuuluu hyvään tieteelliseen käytäntöön. (Arene, i.a., s. 3.)

Flewiit (2005) Josselson (2005) mukaan osallistujat tulisi pyrkiä saamaan enemmän mukaan tutkimusprosessin aikana ja sen loppuvaiheen päätöksiin. Tutkimuksen tulisi olla sitoutunutta ja demokraattista, eikä etäistä. (Morina, 2021, s. 1562.) Tutkimuksessamme otimme kyselyn vastaajat mukaan jo suunnitteluvaiheessa, kun testasimme kyselyä loppukäyttäjillä. Testausvaiheessa kysyimme heiltä palautetta haastattelemalla. Palautteita hyödynsimme kyselylomakkeen suunnittelussa. Testikyselyssä annetut vastaukset hävitimme testauksen jälkeen.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti pyysimme Pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta opinnäytetyöllemme ennakkoarviointia liittyen ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiin periaatteisiin. Ennakkoarvioinnin hakeminen on suositeltavaa, joka on tarkoitettu tutkijan tueksi ja tutkittavan ihmisen suojaksi. Tutkijan on kunnioitettava henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkija ei saa aiheuttaa tutkittavalle ihmiselle haittaa, riskejä tai vahinkoa. Eettinen ennakkoarviointi tehdään ennen aineistonkeruuta. Arvioinnista riippumatta tutkija kuitenkin vastaa tutkimuksen eettisyydestä. (TENK, 2021, s. 7–8.) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisen ennakkoarvioinnin tarkoituksena on, että toimikunta arvioi suunnitteilla olevaa tutkimusta ja ennakoi tutkimuksesta mahdollista tutkittavalle aiheutuvaa haittaa verraten tutkimuksesta saatavaan tietoarvoon (TENK, 2021, s. 14).

Haimme eettiseltä toimikunnalta ennakkoarviointilausuntoa 3.3.2024. Hakemuksessa kuvasimme erityisesti opinnäytetyömme aineiston keräämistä ja tutkittavien henkilötietojen käsittelyä. Hakemuksella annoimme oman näkemyksemme tutkimukseen liittyvistä eettisistä kysymyksistä ja niiden ratkaisemisesta. Toimikunta antoi aluksi myönteisen lausunnon kyselylomakkeen esitestaukseen, mutta ei varsinaiseen aineistonkeruuseen. Useamman uusintakäsittelyn ja täydennysten jälkeen toimikunta antoi 19.6.2024 myöntävän ehdollisen lausunnon (Liite 10), mikäli yksilöityjä tietoja säilytetään vain niin kauan kuin on tarpeen opinnäytetyön tekemistä varten. Lausunnossa puheenjohtaja totesi, että SOS-

Lapsikylän osuus tutkimuksessa on opinnäytetyöhön kuulumatonta toimintaa, jolle toimikunta ei tästä syytä voi antaa myönteistä lausuntoa (ei myöskään aineiston säilytystä 5 vuoden ajan).

Hakuperusteet, joilla haimme ennakoarviointia opinnäytetyön tutkimukseemme sisältyvät seuraaviin alla esiteltyihin eettisiin kysymyksiin. Pohdimme eettistä kysymystä, että kohdistuuko tutkimuksemme välillisesti alle 15 vuotiaisiin lapsiin. Kyselyn kohderyhmänä oli lapsiperhe ja vastaajana ei ollut lapsi, vaan perheen vanhempi. Toisena näkökulma oli, että lapsi on osallisena kyselyssä, niin pitäisikö vanhemman kysyä lapseltaan lupa osallistumiseen, koska vastaa kyselyyn lapsen puolesta. Kävimme läpi joukon erilaisia hyvinvointikyselyjä, joissa vanhempi on vastaajana lapsen puolesta, niin niissä ei pyydetty lapsen suostumusta vanhemman osallistumisesta kyselyyn.

Pyysimme toimikunnalta ennakoarviointia liittyen eettiseen kysymykseen, että esitämmekö tutkittavalle poikkeuksellisen voimakkaita ärsykeitä, joilla olisi riski aiheuttaa tutkittavalle normaaliin arkielämän rajat ylittävää henkistä haittaa. Kysyimme kyselylomakkeella myös hyvinvointiin liittyviä arkaluontoisia asioita, kuten tietoja sosiaalipalveluiden käytöstä, koetusta väkivallasta ja päihteiden käytöstä. Nämä ovat henkilökohtaisia asioita, mutta sosiaalialan ammattilaisina myös koemme velvollisuutta puheeksi ottamiseen, ja ovat merkittäviä tekijöitä yksilön ja koko perheen hyvinvoinnille. Vastaajille oli annettu tieto suostumuksesta, jolloin hänellä oli myös oikeus olla vastaamatta kysymyksiin. Vahingollisen seuraamuksen minimoimiseksi ja tutkittavan suojaksi SOS-Lapsikylä tarjosi vastaajille keskusteluapua, jos he halusivat keskustella kyselyn aiheuttamista ajatuksista ja tunteista. Arkaluontoisten kysymysten osalta kyselylomakkeella oli infolaatikot vastaajille, joissa kerrottiin, mistä sai aiheeseen liittyvää tukea ja apua. Tuen avulla oli tarkoituksena minimoida riskiä aiheuttamatta haittaa tutkittavalle ja toteuttaa tutkimus eettisesti.

Keräsimme perheiltä kyselyn taustatiedoissa seuraavia henkilötietoja: sukupuoli, asuminen, kunta/kaupunki, parisuhde, kotitaloudessa asuvat henkilöt, koulustausta sekä työtiedot. Henkilötietojen käsittelyssä on aina noudatettava tietosuojaperiaatteita. Pyysimme vastaajilta suostumuksen tutkimukseen

osallistumisesta. Tutkimustiedotteessa kerroimme tutkimuksessa kerättävistä henkilötiedoista sekä kuvasimme tutkimuksen henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietoja on käsiteltävä aina lainmukaisesti, asianmukaisesti, luottamuksellisesti ja turvallisesti sekä henkilötietoja on kerättävä vain tarpeellinen määrä, vain tiettyä laillista tarkoitusta varten (Tietosuojavaltuutetun toimisto, i.a.). Tutkimuksen lopullisena henkilötietorekisterin pitäjänä toimii opinnäytetyön toimeksiantaja, SOS-Lapsikylä. Henkilötietorekisteristä on laadittu tietosuojaseloste (Liite 3). Opinnäytetyön tutkimuksen ajan, rekisterinpitäjänä toimivat toimeksiantajan lisäksi opinnäytetyöntekijät. Tutkimuksen rekisterinpitäjänä voi toimia useampi taho, jolloin on tehty yhteisrekisterinpitäjyyssojimus (Liite 5). Yhteisrekisterinpitäjyyssojimuksessa on sovittu kunkin rekisterinpitäjän velvollisuudet ja vastuut.

Tutkittavien informoinnista ja suostumuksesta kävimme myös eettistä pohdintaa eettisen toimikunnan hakemuksessa, miten rekrytoimme tutkittavat. Kyselyn linkin lähetimme SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnassa käyvien perheiden WhatsApp -ryhmään, joka sisälsi tutkimushetkellä 467 lapsiperhettä. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Viestissä oli tarvittavat tiedot ja liitteet tutkimuksesta (saate, tutkimustiedote sekä tietosuojaseloste). Kohtaamispaikkatoiminnalla ei ole kävijöistä asiakasrekisteriä, mutta halukkaat perheet voivat liittyä oman tuvan WA-ryhmään. SOS-Lapsikylä on antanut WA-ryhmään liittyville perheille tietosuojalausekkeen, niin henkilö tietää, mihin sitoutuu liittyessään ryhmään. Tämä mahdollistaa myös muiden SOS-Lapsikylän kyselyjen ja tiedotteiden toteuttamisen. Kyselyyn osallistuminen on anonyyminä. WhatsAppista vastaajan puhelinnumero ei siirry kyselyn linkin kautta Webropoliiin, niin vastaajaa ja kyselylomakkeen tuloksia ei voida yhdistää.

Opinnäytetyön tutkimuksen on toimittava myös ajassa ja uudenlaiset sovellukset ja tutkimusaineistot kuten sosiaalinen media ovat ongelmallisia ja vaativat eettistä pohdintaa datan rajapinnoista. Haimme myös tähän asiaan eettiseltä toimikunnalta lausuntoa. WhatsApp on tässä ajassa yleisesti käytetty viestintäkanava yhteisöille ja ryhmille. SOS-Lapsikylän tuparyhmään on helppo liittyä, ja siihen liittyminen on vapaaehtoista. Tutkimuksessamme WhatsApp:sta ei kerätty viestidataa, eikä ryhmäläisten henkilötietoja. Varsinaista kyselyä ei toteutettu kyselyalustalla. Koimme tutkimuksessamme WhatsAppin turvallisiksi ja eettisesti

toimivaksi ratkaisuksi. WhatsApp:iin lähettävän kyselylinkin tilalle olisi vaihtoehtona ollut tuvalla kävijöiden haastattelu tai paperikysely. Koimme vaihtoehdon huonoksi, koska siinä olisi ollut suurempi riski tunnistaa osallistujat verrattuna WhatsApp:iin. Tupailat ovat usein rauhattomia, jolloin ympäristö ei olisi mahdollistanut parasta olosuhdetta kyselyyn vastaamiseen ja olisi saattanut vähentää vastaamisinnostusta.

Eettisesti nostimme esiin eettisen toimikunnan lausuntopyynnössä myös riippuvuussuhteen tutkittaviin, koska toinen tutkielman tekijöistä on töissä SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnassa. Kohtaamispaikkatoiminnan perheille painotimme saatekirjeessä, että vastaaminen on vapaaehtoista ja vastaamatta jättämisestä ei koidu heille mitään harmia. Vastaaminen kyselyyn tapahtui sähköisesti verkossa perheiden omalla ajalla, vastaaminen ei ollut sidottu kohtaamispaikkoihin tai niiden työntekijöihin. Vastaaminen tapahtui anonymisti, joten työntekijä ei tunnistanut vastauksista vastaajia, eikä tiennyt kyselyyn osallistuneita. Oli kuitenkin tärkeää, että opinnäytetyöntekijä säilytti myös objektiivisuuden ja riippumattomuuden opinnäytetyössä, jotta voitiin taata opinnäytetyön eettisyys. Opinnäytetyön aihe ei asettanut eturistiriitaa työntekijän ja opinnäytetyön aiheen välille. Kyselyssä selvitettiin yleisesti perheiden hyvinvointia ja kyselyyn ei liitetty kysymyksiä kohtaamispaikkatoiminnasta tai sen tarjoamista toiminnoista.

8.2 Luotettavuus

Opinnäytetyössä arvioimme tutkimusten luotettavuutta, ja arvioimme tutkimukseen tarvittavaa vastauspopulaatiota. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tutkimusaineiston otos sekä vastausprosentti ovat riittävän suuria ja kyselyn kysymykset mittaavat oikeita asioita, jotta ne kattavat koko tutkimusongelman (Heikkilä, 2014, s. 11). Toteutimme kyselyn kokonaistutkimuksena, jotta varmistimme riittävän määrän vastauksia.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan käsitteillä validius ja reliabelius. Reliabelius kuvaa tulosten toistettavuutta, kuinka tutkimus antaa luotettavia muuttumattomia tuloksia. Validius kuvaa tulosten pätevyyttä, että tarkasteleeko tutkimus

tutkimuksessa tarvittavia asioita. Tilastollisia menettelytapoja käytetään kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan menetelmien ja tulkintojen yhteensopivuuden perusteella. (Hirsjärvi ym., 2013, s. 231–233.)

Kyselyn tulosten osalta oli riskinä, että kohtaamispaikkatoiminnan kyselyyn osallistuvat vain hyväosaisimmat lapsiperheet. Ne perheet, joilla on hyvinvoinnin vaijeita, niin perheen aikuisella ei ole välttämättä voimavaroja tai halukkuutta osallistua kyselyyn. Kyselyn tulosten perusteella voimme kuitenkin päätellä, että kyselyyn osallistui myös perheet, joilla arjessa on haasteita. Vastaajista noin kolmannes oli saanut toimeentulotukea viimeisen vuoden aikana. Opinnäytetyön osalta kyselyn tekeminen oli kriittinen vaihe, jonka suunnittelimme ja testasimme hyvin, jotta varmistuttiin kyselyn toimivuudesta ja välttyttiin virhetulkinnoilta. Kyselyn osallistumisen motivointiin ja houkuttelevuuteen pyrimme kiinnittämään erityistä huomiota, joka auttoi osaltaan saavuttamaan riittävän määrän vastauksia. Onnistuneella kyselyllä varmistimme osaltaan tutkimustuloksen luotettavuuden.

Opinnäytetyön tekijöiltä edellytetään lähdekriittisyyttä. Lähdekriitikillä on merkittävä rooli tutkimuksessa, koska lähteiden laatu vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimuksessa on tärkeä huomioida tiedon tuottaja, julkaisija sekä lähteen julkaisuajankohta. (Vilkka, 2007, s. 34, s. 175.) Lähdeaineistoa valitessamme kiinnitimme erityistä huomiota lähdekriittisyyteen. Käytimme oppilaitosten suosittelamia hakupalveluja. Valitsimme luotettavien julkaisijoiden ja organisaatioiden tuottamia lähteitä, kuten tieteellisiä artikkeleita sekä raportteja. Olemme huomioineet myös julkaisuajankohdan ja pyrkineet käyttämään vain ajankohtaista tietoa tutkimuksessamme, mutta joidenkin lähteiden kohdalla olemme palanneet alkuperäiseen teokseen, jolloin julkaisu on vanhempi, esimerkiksi Erik Allardtin, Ed Dienerin ja Katherine Ryanin kirjoitukset. Vertaisarvioituja lähteitä olisimme toivoneet löytävämme enemmän.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Mitä lapsiperheille kuuluu?

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin: Millainen on SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila? Minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin? Tavoitteena oli erityisesti selvittää hyvinvointikyselyn avulla kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila, nostoen esiin mahdolliset hyvinvoinnin vajeet sekä mitkä tekijät ovat yhteydessä vanhempien kokemaan hyvinvointiin. Lapsiperheille toteutetun hyvinvointikyselyn sekä tietoperustan avulla saimme vastauksia tutkimuskysymyksiin.

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden hyvinvoinnin tila vanhempien kokemana oli pääosin hyvä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä etenkin perheen yleiseen terveyden tilaan, perheen arkeen, vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. He olivat tyytyväisiä myös saamiinsa lapsiperheille suunnattuihin palveluihin sekä elämäntilanteeseen kokonaisuutena, myös osallisuutta ja onnellisuutta koettiin perheissä. Tyytyväisyys perheen tukiverkoston ja taloudelliseen tilanteeseen jäi alhaisemmaksi. Vanhemmat kokivat seuraavien tekijöiden tukevan perheen hyvinvointia: terveys ja terveelliset elintavat, arjen sujuvuus ja tuki, kiintymys ja perhearvot, yhdessä vietetty aika, vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuus sekä työ ja taloudellinen vakaus. Vanhemmat kokivat etenkin seuraavien tekijöiden heikentävän perheen hyvinvointia: taloudelliset vaikeudet, terveys- haasteet ja huonot elintavat, parisuhdehaasteet, vanhemman jaksaminen arjessa, erityislasten kasvatushaasteet ja tukiverkoston puute. Yhden vanhemman perheet sekä suurperheet kohtasivat enemmän haasteita arjessa.

9.2 Lapsiperheen terveys ja elintavat

Tutkimustulosten mukaan vanhempien tyytyväisyys perheen yleiseen terveyden- tilaan oli pääosin hyvä. Suurin osa vanhemmista (82 %) koki perheen

terveydentilan hyväksi. Kuitenkin noin kolmannes vanhemmista arvioi, että perheenjäsenen terveydentila on vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi, ja reilu viidennes koki, ettei ole saanut riittävästi apua terveydellisiin haasteisiin.

Vanhemmista 82 % arvioi oman terveytensä vähintään hyväksi. Tulos on hyvin positiivinen ja sitä voi verrata THL:n vuoden 2024 FinLapset-kyselytutkimukseen, jossa esikouluikäisten lasten vanhemmista hieman pienempi osuus (74 %) koki terveytensä positiiviseksi (THL, 2025). Vanhempien omassa terveydentilassa ja elintavoissa nousi esille hyvinvointia heikentävänä tekijänä erityisesti unen ja liikunnan puute. Vain noin neljännes vanhemmista koki saavansa riittävästi unta, ja lähes viidesosa ilmoitti uniongelmista. Tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin yhden ja kahden vanhemman perheiden välillä, sillä yksinhuoltajavanhemmilla uniongelmat olivat yleisempiä. Liikunnan osalta yli puolet vanhemmista liikkui aktiivisesti vapaa-ajallaan, mutta asuinalueella oli vaikutusta liikunnan määrään. Pääkaupunkiseudulla vanhemmat liikkuivat selvästi enemmän kuin muualla Suomessa. Päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö oli perheissä harvinaista, mutta osa vanhemmista kertoi, että päihteiden käytöstä oli aiheutunut haittaa perheelle. THL:n FinLapset -kyselytutkimuksessa itseistä 22 % oli käyttänyt alkoholia humalahakuisesti viimeisen vuoden aikana. Erityisesti kahden vanhemman perheissä lapsista 15 % oli altistunut vanhemman humalanhakuiselle juomiselle. (THL, 2025.)

Avovastauksissa perheistä enemmistö oli tyytyväisiä perheenjäsenten terveyteen ja elintapoihin. Näillä koettiin olevan merkittävä vaikutus perheen hyvinvointiin. Perheet toivat myös esille vajeita, että perheenjäsenen terveydelliset haasteet vaikuttivat koko perheen hyvinvointiin heikentäen yhdessä tekemistä ja turvallisuuden tunnetta. Sairastuminen kuormitti perheen arkea ja aiheutti stressiä. Vaikeina aikoina arjen rutiinien tai tukiverkoston koettiin kantavan vaikeiden aikojen yli. Vanhemmat kokivat sairastuessaan yhteiskunnan terveystalvelujen saannin vaikeana tai palvelujärjestelmän hahmottamisen haastavana.

Perheistä iso osa kertoi huonojen elintapojen vaikuttavan heikentävästi perheen hyvinvointiin ja jaksamiseen. Perheiden pyrkimyksenä oli panostaa terveelliseen ruokavalioon ja hyviin elintapoihin lisäämällä enemmän kasviksia ja ruokailemalla

säännöllisemmin. Hyvät elintavat koettiin olevan kaiken perusta, kun elintavat olivat kunnossa, niin perhe kestää paremmin kuormitusta ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Vanhempien huonojen elintapojen tai vähäisen liikkumisen syynä kerrottiin olevan motivaation tai voimavarojen puute. Väsymyksen ja kuormituksen tunteeseen syötiin huonoja vaihtoehtoja, ja uupuneena ei jaksanut liikkua, vaikka sen tiedettiin tuovan energiaa arkeen.

Perheitä stressasi taloudellinen turvattomuus. Vähävaraisuuden koettiin estävän terveellisen ruuan hankinnan, ettei ollut vara ostaa terveellistä ruokaa, ja sen myötä sen koettiin vaikuttavan heikentävästi perheen terveydentilaan. Vanhemmat kertoivat, että ruoka on kallista ja terveellinen ruoka ei ole vähävaraiselle itsestään selvyyttä. Vanhemmat kokivat, että jos perheen taloudellinen tilanne olisi parempi, niin he ostaisivat enemmän ravintorikasta ruokaa, kuten marjoja ja kasviksia. THL:n FinLapset -kyselytutkimuksessa perheiden lapsista terveellisiä kasviksia söivät päivittäin tytöistä 36 % ja pojista 33 % (THL, 2025).

Lasten terveys oli vanhempien mukaan pääosin hyvä (88 %), ja enemmistö koki lastensa nukkuvan (80 %) ja liikkuvan riittävästi (83 %). Kuitenkin perheen koolla oli tilastollisesti merkitsevä vaikutus lasten unen laatuun ja liikunnan määrään. Pienemmissä perheissä lapset nukkuivat ja liikkuvat enemmän kuin suurperheissä. Sydänliiton vuonna 2020 tekemän Perheiden hyvinvointi –tutkimuksen mukaan, johon vastasi 3863 vanhempaa oli vastaava kokemus, että lapset nukkuvat (88 %) ja liikkuvat (90 %) riittävästi (Sydänliitto, 2021). THL:n FinLapset 2024 kyselytutkimuksessa liikuntaa lapsista harrasti yli tunnin päivässä pojista 81 % ja tytöistä 75 % (THL, 2025).

Vanhempien hyvinvointiin vaikutti mielenterveyden haasteet, sillä yli puolet vanhemmista (55 %) oli kokenut arjessaan stressiä, ahdistusta tai uupumusta, ja jopa viidennes kertoi mielenterveyden haasteiden alentavan toimintakykyään. Yhden vanhemman perheissä mielenterveyden haasteet olivat yleisempiä kuin kahden vanhemman perheissä. Kun lukuja verrataan THL:n FinLapset -kyselytutkimukseen esikouluikäisten lasten perheille 2024, jossa vanhemmista 39 % oli kokenut uupumuksen oireita, on kohtaamispaikkatoiminnan vanhemmilla keskimäärin enemmän haasteita mielen hyvinvoinnin kanssa arjessa (THL, 2025). THL on

nostanut esille FinLapset -rekisteri- ja kyselytutkimustietoon perustuen lapsiperheiden hyvinvoinnin yhtenä haasteena juurikin vanhempien jaksamisen ja mielen hyvinvoinnin haasteet (THL, i.a.).

Suurin osa vanhemmista kertoi, ettei heidän perheensä ole kokenut väkivaltaa, uhkailua, syrjintää tai epäasiallista kohtelua. Huolestuttavaa kuitenkin on, että osa perheistä näitä kokee arjessa vaikuttaen perheiden hyvinvointiin negatiivisesti. Kohtaamispaikkatoiminnan perheissä lähisuhdeväkivaltaa oli esiintynyt 13 % perheistä, kun THL:n FinLapset –kyselytutkimuksessa esikouluikäisten lasten perheille 2024 vanhemmista jopa 21 % oli kokenut parisuhdeväkivaltaa viimeisen vuoden aikana (THL, 2025). Tutkimuksessamme vajaa kolmas osa perheistä oli kokenut epäasiallista kohtelua, uhkailua tai väkivaltaa arjessa. Syrjinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemukset olivat tilastollisesti merkittävästi yleisempiä yhden vanhemman perheissä ja suurperheissä verrattuna muihin perheisiin. Noin viidennes vanhemmista koki, että he eivät ole saaneet tarvittavaa apua tilanteisiin.

Myös avovastauksissa perheistä enemmistö koki turvallisuutta arjessa, jolla oli merkittävä vaikutus perheen kokemaan hyvinvointiin. Vanhempi kertoi turvattuuteen liittyen lapsiin kohdistuneesta väkivallasta. Toinen vanhempi kertoi lapsen koulukiusaamisesta, joka oli kestänyt usean vuoden ajan, joka kuormitti perheen arkea niin henkisesti kuin fyysisestikin.

9.3 Lapsiperheen hyvinvointi arjessa

Tutkimustulosten mukaan suurin osa perheistä koki arjen sujuvan hyvin tai ainakin useimmiten hyvin (73 %), kuitenkin yli neljäsosa perheistä kohtasi arjessa haasteita, mutta vakavia ongelmia ei vanhempien vastausten mukaan ollut. Kohtaamispaikkatoiminnan perheiden tyytyväisyys arkeen oli jonkin verran matalampi kuin Sydänliiton hyvinvointikyselyyn vastanneiden perheiden (84 %) tyytyväisyys (Sydänliitto, 2021).

Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutussuhde oli hyvä ja suurin osa vanhemmista koki suhteensa lapsiinsa myönteisenä. Perheet viettivät paljon aikaa

yhdessä, mutta suurperheissä yhteisen ajan vietto oli vähäisempää verrattuna pienempiin perheisiin. Vanhemmat kohtasivat lasten kanssa haasteita perheen sääntöjen ja rutiinien noudattamisessa ja erityisesti riitelyn, nukkumaanmenon sekä puhelimen käytön osalta. Vanhemmat kertoivat myös ongelmallisesta pelaamisesta ja puhelimen käytöstä (13 %) sekä pelaamisen vahingollisesta vaikutuksesta perheen arkeen (18 %). Sydänliiton kyselyssä 9 % vanhemmista kertoi lasten käyttävän paljon aikaa ruudulla (Sydänliitto, 2021). THL:n FinLapset -kyselytutkimuksessa eskari-ikäisistä lapsista digilaitteiden äärellä oli vähintään kaksi tuntia pojista 54 % ja tytöistä 49 % (THL, 2025).

Varhaiskasvatus ja koulunkäynti sujuivat suurimmalla osalla lapsista hyvin. Suurin osa lapsista hallitsi kaveritaidot ja vanhemmat kertoivat lapsilla olevan kavereita. Vanhemmat kertoivat myös lasten yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemusten vaikuttaneen lasten hyvinvointiin heikentävästi. Vanhemmista 18 % kertoi lapsensa kokevan yksinäisyyttä sekä 20 % ilmoitti lapsensa kokeneen kiusaamista. Huomattava määrä vanhemmista ei osannut arvioida lapsensa sosiaalisia taitoja (23 %) ja yksinäisyyden kokemuksia (23 %), mikä viitanee myös haasteisiin vanhemmuudessa. Vanhemmista 5 % kertoi lapsensa satuttaneen tai vahingoittaneensa itseään tarkoituksella kuten viiltelemällä. Vanhempien arvio lasten kokeesta yksinäisyydestä on paljon korkeampi kuin esimerkiksi THL:n kouluterveyskyselyssä, jossa 4. ja 5. luokan oppilaista 2,8 % pojista ja 5 % tytöistä kertoivat tuntevansa itsensä usein yksinäiseksi. Myös vanhempien arviot lastensa kokeesta kiusaamisesta herättävät huolta, sillä 20 % vanhemmista kertoi lapsensa joutuneen kiusatuksi. Luku oli suurempi kuin THL:n kouluterveyskyselyssä, jossa 4. ja 5. luokan oppilaista 8 % pojista ja 9 % tytöistä raportoi kiusaamista. Toisaalta FinLapset –kyselyssä esikouluikäisten vanhempien kokemus siitä, että lasta oli kiusattu kotona, esikoulussa tai muualla oli myös korkea (38,6 %). (THL, 2024c; THL, 2025.)

Vanhempien mukaan lasten haastavaa käyttäytymistä esiintyi jonkin verran perheiden arjessa. Noin viidesosassa perheistä lasten hermostuneisuus, kiukunpuuskat ja uhmakkuus olivat yleisiä. FinLapset -kyselytutkimuksessa lapsen sosiaalisissa tilanteissa impulsiivista käytöstä oli pojilla 42 % ja häiritsevää käytöstä 19 % eli enemmän kuin tytöillä, joilla impulsiivista käytöstä 34 % ja häiritsevää

käytöstä 9 %. Vanhemmista 45 % tarvitsi ammattilaisen tukea lapsen käyttäytymisongelmiin. Tukea tarpeeseen oli saanut noin kolme neljästä vanhemmasta. (THL, 2025.) Tutkimuksessamme erityislasten vanhemmuus koettiin välillä haastavana ja uuvuttavana. Vanhempaa kuormitti erityislasten kasvatuksellisten haasteiden lisäksi, kun erityislapsen asioiden puolesta piti taistella. Hyvinvoinnille tärkeänä koettiin säännöllinen päivärutiini. Rutiinien koettiin tuovan arkeen turvallisuutta ja sujuvoittavan arkea. Rutiinien ylläpitäminen koettiin kuitenkin uupuneena haastavaksi. Suurin osa vanhemmista koki selviytyvänsä haastavista tilanteista, mutta pienellä osalla oli vaikeuksia. Lasten haastava käyttäytyminen oli yleisempää muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla. Samalla pääkaupunkiseudun vanhemmat kokivat paremmin hallitsevansa tilanteita kiukkukohtausten yhteydessä. Valtaosa vanhemmista ei hyväksynyt fyysistä kurittamista, mutta huolestuttavasti kuitenkin osa vanhemmista (11 %) hyväksyi sen. Suomessa lapsen ruumiillinen kurittaminen kiellettiin kodeissa lapsenhuoltolaissa 1983 (Pulkkinen, 2022, s. 91). Lastensuojelun keskusliiton selvityksestä käy esille, että fyysinen kurittaminen on edelleen valitettavan yleistä Suomessa. Vanhemmista 44 % kertoi käyttäneensä jotain kurituskeinoa usein tai joskus, esimerkiksi tukistamista tai luunappia sekä ruumiillisen kurittamisen hyväksyi 14 % suomalaisista (Paasivirta, 2021, s. 16–25). FinLapset -tutkimuksessa fyysistä väkivaltaa vanhempi tai muu läheinen oli kohdistanut 6 %:iin lapsista (THL, 2025).

Yleisesti vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä vanhemmuuteen. Suurin osa vanhemmista koki selviytyvänsä arjen tehtävistä ja vanhemmuudesta hyvin, omaten riittävästi voimavaroja. Kuitenkin noin viidennes vanhemmista koki haasteita voimavarojen riittävydessä. Tämä on samaa tasoa Sydänliiton kyselyn kanssa, jossa hieman alle viidennes kertoi voimavarojen riittävän huonosti perheen arjessa (Sydänliitto, 2021). Vanhemmilla oli vähän omaa aikaa, ja tasapuolinen työnjako kotitöissä ja lastenhoidossa koettiin ajoittain haastavaksi. Eroperheissä arkea haastoi asioista sopiminen ex-puolison kanssa.

Vanhemmuuden toimivuudesta avovastauksissa korostui myös samoja teemoja kuten kunnioittava parisuhde, hyvä kommunikointi, tasapuolinen vastuunjako, vanhemmuuden yhteistyö ja vanhemman oma aika. Vanhemmuuteen tyytyväiset arvostivat lasta ja vanhemmuutta, ylipäänsä kokivat lapsiperhe elämän tärkeänä

ja parhaana asiana elämässään. Perheiden hyvinvointiin vaikutti heikentävästi eriarvoinen vanhemmuus. Vanhemmat kokivat, että vanhemmuus oli vain toisen vanhemman vastuulla, ja hoiti suurimman vastuun lapsista sekä kodista. Tilanteen koettiin ylikuormittavan arkea ja se aiheutti puolison kanssa ristiriitatilanteita. Tekemättömyyden taustalla oli puolison liiallinen työnteko, sairastelu tai toinen vanhempi oli mukana arjessa, mutta ei tehnyt oma-aloitteisesti kotiaskareita. Vastaavia jaksamisen haasteita koettiin erovanhemmuudessa, kun vanhemmista vain toisella päävastuu lapsesta.

Enemmistö vanhemmista (80 %) oli parisuhteeseen tyytyväisiä verraten THL FinLapset -kyselytutkimuksen esikouluikäisten lasten perheille, jossa 51 % vanhemmista oli tyytyväisiä parisuhteeseen (THL, 2025). Kyselymme vanhemmista osalla oli parisuhdehaasteita. Vanhemmista neljäsosa kertoi vanhemmuuden tai parisuhteen haasteiden vaikuttaneen perheen hyvinvointiin heikentävästi. Vastanneista vanhemmista viidesosa ei elä tällä hetkellä parisuhteessa.

Avovastauksissa vanhemmuuden kerrottiin vahvistaneen parisuhdetta ja elämänlaatua. Hyvä parisuhde koettiin olevan pohja vanhemmuudelle, jossa parisuhde sisälsi positiivisen asenteen, toisen tukemisen, avointa kommunikointia, yhteistä aikaa ja kivaa yhdessä oloa. Parisuhdehaasteilla oli vaikutusta hyvinvointiin heikentävästi, jonka koettiin heijastuvan koko perheen hyvinvointiin. Vanhempien ajatuksissa esitettiin, että tasapainoisessa parisuhteessa jaksaisi olla parempi vanhempi. Osa vanhemmista koki vanhemmuuden vievän aikaa parisuhteelta, ja oli tunne etääntymisestä. Parisuhteen huollolle ja kahdenkeskiselle ajalle toivottiin enemmän aikaa. Parisuhdehaasteet heikensivät parin vuorovaiikutusta ja näyttäytyivät riitoina. Erovanhempi toivoi uutta parisuhdetta, mutta yksihuoltajana siihen ei ollut aikaa tai voimavaroja. Yksihuoltajuuden kanssa oli pitänyt opetella elämään.

9.4 Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut

Tulosten perusteella lapsiperheiden tyytyväisyys tukiverkoston jäi alhaisemmaksi kuin vanhempien tyytyväisyys muihin kysytyihin asioihin, 66 % vanhemmista oli tyytyväisiä tukiverkoston ja viidesosa vanhemmista oli tyytymätön

tukiverkostoonsa. Vertaillen yhden vanhemman perheet olivat hieman tyytymättömpiä kuin kahden vanhemman perheet. Tukiverkostojen vähäisyys vaikuttaa perheen hyvinvointiin, etenkin vanhempien jaksamiseen.

Vanhempien keskeisimmät huolenaiheet liittyivät juurikin omaan jaksamiseen, taloudelliseen tilanteeseen ja parisuhdehuoliin. Myös lasten hyvinvointiin ja kasvatukseen liittyvät huolet, kuten koulunkäynti ja kaverisuhteet, olivat merkittäviä. Lisäksi yksinäisyys ja tukiverkoston puute olivat monille vanhemmille arkea kuormittavia tekijöitä. Myös THL nostaa vanhemman kokeman yksinäisyyden yhdeksi lapsiperheen hyvinvoinnin haasteeksi (THL, i.a.).

Avovastauksissa enemmistö kertoi, että heillä ei ole lainkaan tukiverkostoa tai tuki on riittämätön. Vanhemmat saivat satunnaisesti tukea ystäviltä ja sukulaisilta. Tuen puute arjessa, vaikutti heikentävästi vanhemman jaksamiseen, oman ajan puuttumiseen ja he kokivat yksinäisyyttä. Vanhemmat kokivat, että joutuvat tekemään päätöksiä lapsen ehdoilla ja luopumaan omista tarpeistaan. Elämään kaivattiin luotettavia henkilöitä, joihin voisi hädässä tukeutua ja erityisesti kaivattiin arkeen enemmän isovanhempien tukea. Ystäviä kaivattiin itselle sekä lapselle. Tukiverkoston riittäväksi kokevia vanhempia oli myös, mutta sen ajatuksen tuoneita oli puolet vähemmän. Tukiverkosto arvoitettiin tärkeäksi hyvinvoinnille.

Suurin osa perheistä oli tarvinnut apua viimeisen vuoden aikana, erityisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen, vanhempien jaksamiseen sekä taloudellisiin haasteisiin liittyen. Peruspalveluiden käyttö oli laajaa perheiden keskuudessa varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon palveluissa. Valtaosa vanhemmista oli tyytyväisiä palveluihin, mutta pieni osa koki ne riittämättömiksi. THL:n mukaan valtaosa vanhemmista kaipaa tukea lapsiperheille suunnattujen palveluiden ammattilaisilta (THL, i.a.). Sydänliiton tutkimuksessa nousi esille, että 30 % vanhemmista toivoo enemmän vertaistukea ja noin kolmasosa vanhemmista kaipaa tukea juuri neuvolasta ja varhaiskasvatuksesta (Sydänliitto, 2021).

Palvelujen saannista perheet kertoivat avovastauksissa enemmän myönteisiä ajatuksia, kuin vajeita liittyen palvelujen saantiin, mutta palvelujen tuen vaikutuksesta perheen hyvinvoinnille esitettiin enemmän kielteisiä ajatuksia kuin perhettä

tukevia. Yksittäisessä vastauksessa mainittiin, että lapsiperheiden palveluilla on ollut suuri merkitys perheen hyvinvointiin ja jaksamiseen. Palvelujen saannista yleisesti oli mainittu, että Suomessa on kriisitilanteissa hyvä sosiaalipalvelujen järjestelmä. Maahan muuttanut vanhempi koki, että Suomen tarjoamat palvelut ovat olleet maahanmuuttajalle perusta hyvän elämän rakentamiselle. Eri toimijoiden järjestämistä perhekahviloista ja kohtaamispaikkatoiminnan palveluista oli saatu apua perheille.

Vanhemmat kertoivat, että ovat joutuneet tekemään paljon töitä avun saamiseksi, koska joihinkin palveluihin oli vaikea päästä. Perheillä olisi ollut tarve tuelle, mutta kokivat, että olivat saaneet liian vähän tukea tai tarpeesta huolimatta tukipalvelu oli lakkautettu. Osa vanhemmista koki perheen palvelujen tarpeen vähäiseksi ja selvisi itse arjesta. Kohtalaisesti toimeentuleva töissä käyvä ydinperhe koki, että heillä ei ollut mahdollisuutta saada kunnallista palvelua, vaan palvelut oli itse ostettava. Lapsen saadessa tukea, vanhemmat olivat jääneet tuen ulkopuolelle. Monikulttuuristen kielihaasteet hankaloittivat palvelun saannissa. Lapsiperhepalveluista toivottiin myös enemmän tietoa.

Perheen taloudellisen tilanteen osalta vain 66 % vanhemmista koki perheen taloudellisen tilanteen kattavan arjen tarpeet, ja lähes puolet oli kohdannut taloudellisia vaikeuksia. THL:n FinLapset -kyselytutkimuksessa esikouluikäisten lasten perheille vanhempien tyytyväisyys perheen rahatilanteeseen oli hieman alhaisempi (58 %) (THL, 2025). Tutkimuksestamme vajaa kolmasosa perheistä koki perheen taloudellisen tilanteen vaikuttaneen perheen hyvinvointiin heikentävästi. Erityisesti yhden vanhemman perheillä taloudelliset haasteet olivat merkittäviä (67 %), ja heillä säästäminen oli vaikeampaa kuin kahden vanhemman perheissä. Lisäksi yksinhuoltajaperheet olivat muita useammin asumistuen (95 %) ja toimeentulotuen (57 %) piirissä. THL:n tutkimuksen mukaan yhden vanhemman perheissä 64 % oli taloudellisia haasteita (THL, 2025).

Perheiden kertomien avovastausten perusteella yhteiskunnallinen tiukka taloustilanne aiheutti perheissä huolta ja vaikutti heikentävästi perheen hyvinvointiin. Perheissä oli niukkuutta, ja rahaa ei jäänyt työssäkäynnistä huolimatta säästöön. Perheissä lapsen tarpeet hoidettiin ensin, mutta vanhempi saattoi itse jäädä paitsi

terveellisestä ruuasta. Kauppaostokset oli suunniteltava tarkasti, ja perheillä oli pelko odottamattomista menoista, kuten kodin irtaimiston hajoamisesta. Heikko taloudellinen tilanne vaikutti perheen arkeen stressaavasti, aiheuttaen ärtymystä, ahdistusta ja loi turvattomuuden tunnetta.

Vanhemmat esittivät vakaasta taloudellisesta tilanteesta saman verran ajatuksia, kuin toiset kertoivat taloudellisista vaikeuksistaan. Osa vanhemmista koki perheen taloudellisen tilanteen olevan hyvä tarpeisiin nähden. Osa koki tulevansa toimeen, mutta ei ollut ylimääräistä käyttövaraa. Osalla perheistä oli myös säästöjä pahan päivän varalle. Vaikka taloustilanne koettiin hyvänä, niin se vaati kuitenkin perheiltä budjetointia. Hyvän taloudellisen tilanteen nähtiin tuovan vapautta, liikkumavaraa, poistavan stressiä ja mahdollistavan perheelle terveelliset ja turvalliset elinolosuhteet.

Kyselyyn osallistuneiden perheiden osallisuuden kokemuksen keskiarvo oli keskimäärin parempi verrattuna koko Suomen osallisuusindikaattorin keskiarvoon. Vanhemmista kuitenkin pieni osuus jäi alle osallisuusindikaattorin virallisen katkaisupisteen viitaten näiden perheiden osalta heikkoon osallisuuden kokemukseen, suurimmalla osalla osallisuuden kokemus oli vahvempi. Kokonaisuutena tarkasteltuna perheiden osallisuuden tilanne vaikuttaa kuitenkin myönteiseltä.

9.5 Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena

Tulosten perusteella perhe on vanhemmille erittäin tärkeä ja merkittävä hyvinvoinnin lähde. Valtaosa vanhemmista kokee tyytyväisyyttä elämäänsä ja onnellisuutta perhe-elämässään. Suurin osa vanhemmista suhtautuu myös perheen tulevaisuuteen myönteisesti ja kokee perheen sopeutumiskyvyn vahvaksi. Vaikka yleiskuva on positiivinen, yksinhuoltajaperheissä elämään tyytyväisiä vanhempia on vähemmän kuin kahden vanhemman perheissä. Samoin pienemmät perheet kokevat haasteita sopeutumisessa muutoksiin ja vastoinkäymisiin verrattuna suurperheisiin.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheensä hyvinvointiin. Kyselyn tulokset osoittivat, että enemmistön mielestä perheen hyvinvointia heikentävänä tekijänä oli lapsiperheen taloudelliset vaikeudet. Perheet kokivat, että rahaa ei ollut riittävästi käytössä arjen tarpeisiin. Taloushaasteisiin liittyi ahdinkoa, velkaantumista, huoli hintojen noususta ja mainittiin myös hallituksen leikkaukset, jotka olivat vaikuttaneet perheiden etuuksiin heikentävästi. Taloudelliseen tilanteeseen vaikutti myös perheiden kokema epävarmuus työstä, työttömyydestä, työn epäsäännöllisyydestä tai kokopäivätyön puutteesta.

Yhtenä tekijänä perheet kokivat hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi terveyshaasteet. Perheiden arkeen vaikeuksia toivat oma, perheenjäsenten tai läheisten vakava sairastuminen tai mielenterveysongelmat. Lasten univaikeudet myös kuormittivat perheitä, josta aiheutui satunnaista unenpuutetta. Vanhemman päihdeongelma toi perheisiin pitkäaikaisia ongelmia, joista vanhemmat kertoivat alkoholikäytön aiheuttavan kotona riitoja sekä mainittiin huoli huumeiden käytöstä kotona. Vakava hyvinvointia heikentävä tekijä oli myös vanhemman esiin tuoma kokemus lähisuhdeväkivallasta. Yksikin tapaus on liikaa, koska väkivallalla on pitkäkestoisia vaikutuksia koko perheen hyvinvointiin ja jättää syvät traumat. Kaikenlainen väkivalta on kiellettyä.

Perheiden arkeen vaikeuksia toi parisuhdehaasteet. Puolisoiden väliset toistuvat ristiriidat, eriävät mielipiteet ja kommunikointi haasteet. Haasteena oli myös parisuhteen kahdenkeskisen ajan vähyys. Hyvinvointia heikentävänä tekijänä vanhemmat kokivat arjessa kuormitusta ja jaksamattomuutta. Vanhemmat toivat esille omaa väsymystä ja jaksamattomuutta sekä riittämättömyyden tunnetta hektisessä arjessa. Arkea kuormitti kotityöt ja niiden vastuun jakautuminen epätasaisesti vanhempien välillä. Perheen hyvinvointiin heikentävä asiana koettiin kotona aikataulujen ja kiireen aiheuttama stressi. Työhön liittyi myös kiirettä ja kuormitusta työhuolista. Tukiverkoston puuttuminen aiheutti vanhemman oman ajan puutteen ja riittämättömän palautumisen arjessa. Lähisuvun kerrottiin asuvan liian kaukana. Yksin olo ja yksinäisyys korostui yksihooltajien vastauksissa, ja mainittiin myös puuttuvat ystävyysuhteet. Osalla yksihooltajien arkea kuormitti erovanhemmuuden haasteet ex-puolison kanssa. Viimeisenä kokonaisuutena

hyvinvointia heikentävistä tekijöistä oli vanhemmuuden kasvatushaasteet. Vanhempia kuormitti lapsen erityisyys ja lapsen haastava käytös. Perheissä esiintyi lapsen koulukiusaamista ja syrjimistä. Lapsiperheiden arjessa koettiin ajanpuutetta ja arjen hallinnan haasteita. Ajan riittämättömyyden vuoksi ei ollut aikaa itselle eikä yhteistä aikaa lapsen kanssa.

Tutkimuksen tulosten perusteella perheiden elämään merkityksellisyyttä ja onnellisuutta tuova tärkein tekijä oli perheen yhdessä vietetty aika. Vanhemmista enemmistö koki merkitykselliseksi yhdessä tekemisen hyvällä asenteella, liikkumisen ja harrastamisen sekä perheen yhdessä olemisen. Yhteisen ajan elämyksellisyys ja muistoja tuovat kokemukset tekivät elämästä onnellista. Tärkeänä koettiin irtiotto arjesta kuten perheen yhteinen kokemus luontoretkestä, elämispuistosta tai matkailusta. Lisäksi yhteiset hauskat hetket uuden oppimisesta. Hyvinvoinnille tärkeänä koettiin, että perheessä on huumoria ja leikkisyyttä. Vanhemmilla oli halu tuottaa lapsille hyviä muistoja ja onnellisuutta.

Lapsiperheiden elämän tärkeimpinä tekijöinä korostui perheen kiintymys ja perhearvot. Syvä yhteys ihmisten välillä oli rakkautta ja läheisyyttä. Ylipäänsä perhe, vanhemmuus ja lapset itsessään olivat tärkeitä arvoja. Hyvinvoinnille merkityksellisenä nähtiin perheen elämisen vakaus ja tyytyväisyys, että perhe-elämä olisi tasapainoista ja onnellista. Yksi hyvinvoinnin tekijöistä oli perheen vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuus. Perheen hyvinvointia tuki hyvät perhesuhteet, yhteisymmärrys ja yhteinen keskusteleminen, että kaikista asioista voi jutella avoimesti. Perheen yhtenäisyys ja yhdessä toisten tukeminen puhaltamalla yhteen hiileen koettiin myös tärkeäksi. Hyvinvoinnin yhtenä tärkeänä tekijänä oli perheenjäsenten terveys ja hyvät elintavat, kuten liikkuminen, uni ja ruoka.

Lapsiperheissä arjen sujumisella koettiin olevan merkitystä hyvinvoinnille. Sujuva arki vaati ennakoimista, rutiineja ja säännöllistä päivärytmiä. Hektisestä arjesta palautuminen ja vanhemman oma aika auttoi jaksamaan arjen kuormitusta. Vanhemmat kertoivat palautumiskeinoina levon, kotoilun, harrastukset ja ystävät. Elämään merkitystä tuovana koettiin ystävien näkeminen, läheiset ja vertaistuki. Lapsiperheelle erityisen tärkeänä pidettiin riittävää tukiverkostoa. Vanhemmat

toivat esille tärkeänä myös lapsiperheiden tarpeen yhteiskunnan ja yhteisöjen palveluille.

Perheen hyvinvointia tukevaksi tekijäksi, joka vanhemman kokemana toi onnellisuutta ja merkitystä elämään tuotiin esille vain muutamassa vastauksessa taloudellinen toimeentulo. Työn tai opiskelun tärkeys nostettiin esille myös muutamassa perheessä. Tulos yllätti, koska hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi enemmistö esitti taloudelliset vaikeudet, mutta sitä ei koettu tärkeimpänä hyvinvointia vahvistavana tekijänä.

9.6 Pohdinta

SOS-Lapsikylän yksi ehkäisevän työn strateginen toimipiste on, että se on tietoon pohjautuvan kohderyhmäymmärryksen pohjalta toimiva organisaatio ja sen toiminto perustuu tutkittuun tietoon (SOS-Lapsikylä, 2025). Kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheille kohdistettu hyvinvointikysely vastaa tähän tarpeeseen ja antaa kohtaamispaikkatoiminnalle uutta tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista. Hyvinvointikyselyn kautta järjestö saa kattavasti tietoa perheen terveydestä, arjesta, vanhemmuudesta, parisuhteesta, perheen tarpeista sekä taloudellisesta tilanteesta. Erityisen tärkeää tietoa on perheiden esiin nostamat hyvinvointia heikentävät tekijät, jotka järjestö huomioi toiminnan kehittämisessä. Hyvinvointikyselyn tuottama tieto käydään läpi ehkäisevän työn organisaatiossa kasvattaen organisaation ja toiminnassa mukana olevien työntekijöiden asiantuntemusta kohderyhmän hyvinvoinnista. Myös toiminnan rahoittajille informoidaan tuloksista. Hyvinvointikyselyn tuloksista nostetaan tärkeimmät kehittämiskohteet tulevaan toimintasuunnitelmaan toimenpiteiksi kehittäen toimintaa ja parantaen toiminnan laatua. Toiminnan kehittämisen ja toimenpiteiden muutokset jalkautuvat itse toimintaan ja näin pyritään parantamaan kävijätyytyväisyyttä kohderyhmän osalta.

Tutkimuksemme alussa kuvasimme THL:n FinLapset -seurantatutkimuksen tuloksia lapsiperheiden hyvinvoinnista ja tutkimustulosten mukaan suurin osa lapsiperheistä olivat tyytyväisiä elämäänsä ja kokivat voivansa hyvin (Vuorenmaa ym., 2025, s. 81). Tämä sama tutkimustulos nousee esille myös

kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kyselyssämme ja näitä tuloksia tukee myös Sydänliiton Perheiden hyvinvointi –tutkimus (Sydänliitto, 2021).

Allardt jakaa hyvinvoinnin kolmeen ulottuvuuteen: having eli elintaso, loving eli yhteisyyssuhteet ja being eli itsensä toteuttaminen. Hyvinvointikyselyssä esitimme kysymyksiä jokaiselta Allardtin nimeämältä hyvinvoinnin osa-alueelta, mutta keskityimme loving eli yhteisyyssuhteisiin, painottamalla lapsiperheen hyvinvointia arjessa eli perheen arjen sujuvuutta, vanhemmuutta ja parisuhdetta. Tutkimuksessa nousi vahvasti esille vanhempien tyytyväisyys vanhemmuuteen sekä vanhempien vuorovaikutukseen lasten kanssa. Allardt kirjoittaakin, että ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon, saada olla pidetty ja huolenpidon kohteena, kuin myös pitää muista ja saada huolehtia. (Allardt 1976, s. 38, 43.)

Vanhemmat olivat pääsääntöisesti koulutettuja sekä tiiviisti työ- ja opiskelu-elämässä mukana, työttömyyttä esiintyi vähän. Kyselyssä kuitenkin perheistä 29 eli 35 % ilmoitti saaneensa toimeentulotukea viimeisen vuoden aikana. Itlan (i.a.) mukaan toimeentulotuen saaminen on yksi lapsiperheköyhyyden mittari ja Suomessa lapsiperheistä toimeentulotukea sai noin 8,7 % vuoden 2022 aikana. Taloudelliset vaikeudet haastoivat keskimääräistä enemmän kyselyyn osallistuneita perheitä. Näistä perheistä kuitenkin 21 ilmoitti olevan tyytyväisiä elämäänsä kokonaisuutena. Etenkin yhden vanhemman perheiden taloudellinen ahdistus näkyi vastauksissa. Yhden vanhemman perheistä enemmistö koki, että raha ei kata arjen tarpeita, eikä säästöön jää rahaa. He kokivat taloudellisia vaikeuksia ja rahatilanne ahdisti. Toimeentulotuki, asumistuki ja ruoka-apu kuuluivat suurimmalle osalle kyselyyn vastanneiden yksinhuoltajien arkeen. Allardtin korosti hyvinvoinnin liittyvän tarpeisiin, ja jos ne jäävät tyydyttämättä, tarkoittaa se hyvinvoinnin vajetta. Kyselytutkimuksessa esille nousseet hyvinvoinnin vajeet, etenkin perheiden taloudelliset vaikeudet viittaavat puutteeseen elintason eli Allardtin määrittelemän having-ulottuvuuden osalta. (Uusitalo & Simpura, 2020, s. 580-581.)

Kyselyssä perheet arvioivat merkityksellisimmän asian perheen hyvinvoinnille, niin tulosten mukaan taloudellinen vakaus nousi vasta kuudennelle sijalle. Toimeentuloa merkityksellisempänä vanhemmat kokivat perheen kanssa vietetyn

yhteisen ajan, kiintymyksen, perhesuhteet, arjen sujumisen sekä perheen terveyden. Tutkimuksen teoriassa kuvasimme lapsiperheköyhyyttä, että se ei ole vain tuloköyhyyden lailla toimeentulo-ongelma, vaan sen vuoksi ihmiseltä puuttuu toimintamahdollisuus sellaiseen, miten yleisesti yhteiskunnassa toimittaisiin (Salmi, 2020, s.38). Suomessa pienituloisissa perheissä asui lähes joka kymmenes lapsi. Toimeentulo haasteista voi seurata vertaissuhteiden puuttuminen, kun jää ulkopuolelle kaveriporukasta, josta voi seurata kiusaamista ja yksinäisyyttä.

Tutkimuksemme tuloksissa nousi esille myös lasten kokema yksinäisyys ja kiusaaminen. Lasten kokemalla yksinäisyydellä ja kiusaamisella on haitallisia vaikutuksia lapsen hyvinvointiin. Vanhempien kokemukset lasten yksinäisyydestä ja kiusaamisen kokemuksista korostuivat tuloksissa ja olivat huomattavasti korkeampia kuin muissa tutkimuksissa, joissa vastaajina ovat toimineet lapset. Vanhempien vastaukset voivat viitata siihen, että vanhemmat kokevat lastensa kokemukset eri tavoin kuin lapset tai miten lapset näistä kokemuksista itse kertovat. Nämä erot eri tutkimustulosten välillä kuitenkin viittaa tarpeeseen tutkia aihetta lisää, jossa voitaisiin tarkemmin selvittää vanhempien ja lasten mahdollisia näkemyseroja lasten yksinäisyydestä sekä kiusaamisesta.

Teoreettisissa lähtökohdissa kuvattiin haasteiden kytkeytymisestä toisiinsa. Lapsiperheköyhyydestä tai ylipäänsä taloudellisista ongelmista aiheutuu vanhemmalle kuormitusta. Tällä on yhteys vuorovaikutushaasteisiin, vanhempana toimimiseen ja parisuhdehaasteisiin. (Toikka & Haanpää, 2020, s. 124–127.) Tutkimuksemme yhtenä päätuloksena esiintyi läpi tutkimuksen vanhemman kokemus vähäisistä voimavaroista ja jaksamattomuudesta. Vanhemmista 43 prosenttia esitti suurimpana huolenaiheenaan oman jaksamisen. Tutkimuksessamme vanhemmat kertoivat laajalti kuormittavana tekijänä vanhempien epätasa-arvoisen kotitöiden ja lapsenhoidon jakautumisen, jossa naiset kokivat, että tekevät miehiä enemmän sekä vastaavat yksin kodista. Perhebarometrin (2024) mukaan vanhemmista naiset tekevät kotitöistä suurimman osuuden miehiin verrattuna kaikissa ikäryhmissä (59 %). Naisilla on myös isoin vastuu lastenhoidosta (66 %). Tyytymättömistä naisista arvioi tekevänsä lastenhoidosta 77 % osuuden ja tilanteeseen tyytyväisistä naisista 63 %. Tutkimuksemme vanhempien kokemukset ovat perhebarometrin suuntaisia. (Sorsa ym., 2024.)

Suomalaiset vanhemmat ovat uupuneita ja kuuluvat maailman uupuneimpien joukkoon. Vanhempia haastaa suomalainen työelämäkulttuuri ja sen puutteelliset työaikajärjestelyt, joka ei huomioi lapsiperheitä. (Pulkkinen 2022, s. 20–22.) Kulttuurilla on vaikutusta vanhempien uupumukseen ja etenkin individualistisissa maissa, kuten Suomessa, vanhemmat vaikuttavat olevan erityisen alttiita uupumukselle. Teoreettisissa lähtökohdissa esitellyssä tutkimuksessa, jossa tutkittiin vanhempien uupumusta ympäri maailmaa ja mukana oli 42 maata, Suomessa oli seitsemänneksi uupuneimmat vanhemmat. (Roskam ym., 2021, s. 60, 73.)

Tutkimme lapsiperhe arkea ja selvitimme perheen vanhemmuutta ja erilaisia kasvatuskäytänteitä. Vanhempien kertomuksissa korostui erityislasten ja haastavasti käyttäytyvien lasten kasvatuksellisten haasteiden vaikuttavan koko perheen jakamiseen. Sillä oli heikentävä vaikutusta myös parisuhteeseen. Suurin osa vanhemmista koki kuitenkin selviytyvänsä haastavista tilanteista. Pulkkinen (2022, s.112–120) toi Lapsesta aikuiseksi -seurantatutkimuksensa pohjalta esille kotikasvatuksen lapsilähtöisen kasvatuksen tärkeyden lapsen hyvinvoinnille. Kasvatustavoilla on suurempi merkitys kuin vanhemman asemalla tai taloudellisella toimeentulolla. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. Kohtaamispaikkatoiminnan vanhemmilla valtaosalla oli lapsilähtöinen kasvatuskäsitys ja arvioivat, että antavat lapsilleen rakkautta (98 %), vanhempi ohjasi lapsen käyttäytymistä myönteisillä palautteilla ja kehuilla (95 %), vanhempi toimi lapselle ennakoivasti ja johdonmukaisesti (87 %) ja tarjosivat lapselleen psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia (95 %). Vanhempien vastausten perusteella he olivat tyytyväisiä vanhemmuuteen, ja heillä oli vahva näkemys kasvatustavoistaan.

Hyvinvointia haastoivat osassa perheitä perheväkivalta, päihteet ja turvattomuuteen liittyvät kokemukset. Noin kymmenessä perheessä koettiin päihteiden käytöstä aiheutuvan haittaa, samoin noin kymmenessä perheessä oli koettu perheväkivaltaa. Nämä haasteet olivat myös kasautuneet jonkin verran samoille perheille. Rasismia koki 4 % perheistä usein. Kysymys kuuluukin, että mikä on tilastollisesti merkittävää, kun yksikin perhe, joka kokee turvattomuutta arjessaan, on liikaa, vaikka tilastollisesti verrattuna luvut eivät olisi suuria.

Vanhempien huolenaiheiseen heti oman jaksamisen, taloudellisen tilanteen ja parisuhteen jälkeen nousi huoli tulevaisuudesta ja maailman tilanteesta. Vanhemmista 30 % nosti nämä huolet esille. Globaalien kriisien lisäksi maailman tilannetta rasittaa ilmastonmuutoksen vaikutukset. Allardtin kirjoituksissa nousee esille myös huoli ympäristöstä. Allardt huomioi omassa teoriassaan ympäristötekijät, lisäämällä myöhemmin being-ulottuvuuteen tarpeen elää sovussa luonnon kanssa. Helnen (2023, s. 159–164) mukaan Allardtin näkemys tarveperustaisesta hyvinvoinnista on hyvin ajankohtainen myös kestävän hyvinvointitutkimuksen kannalta ja nykyiset kulutusyhteiskunnat rakentuvat vahvasti having-ulottuvuudelle muiden ulottuvuuksien jäädessä tämän varjoon. (Helne 2023, s. 159–164.)

Lapsiin kohdistuva hyvinvointitutkimus perustui aikaisemmin objektiivisiin mittareihin kuten palvelujärjestelmän tuottamaan tietoon. Lasta koskeviin asioihin vastasi usein vanhempi, koska lapsen kypsyttömyyden vuoksi lasta ei pidetty luotettavana. Subjektiiivinen hyvinvointitutkimus toi mukaan lapsen henkilökohtaisen arvion hyvinvoinnista ja pidettiin perusteltuna lasten kuuleminen omasta elämästään. Subjektiiivisen lähestymistavan järjestelmällisempi tutkimus vahvistui vasta 2000-luvulla. (Toikka & Haanpää, 2020, s.117–118.) Tutkimuksessamme selvitimme vanhemmilta perhetasolla subjektiiivista hyvinvointia. Tiedostimme lapsen henkilökohtaisen osallistamisen ja kuulemisen tärkeyden lasten oikeutena, ja ymmärsimme, että vanhemman ja lapsen kokemukset hyvinvoinnista voisivat olla erilaiset. Tutkimuksen kohderyhmäperheiden lapset ennakoitiin olevan liian pieniä vastaamiseen. Tutkimuksessa tärkeää oli saada riittävällä tasolla yleiskuva kohtaamispaikkatoiminnan perheiden arjen hyvinvoinnista, ei niinkään yksilöllistä tietoa kustakin perheenjäsenestä, niin vanhemman kokemus toi tutkimuksessamme riittävää tietoa perheiden hyvinvoinnista.

Koettu hyvinvointi kuvaa ihmisen kokeman hyvinvoinnin tasoa hänen oman subjektiiivisen arvionsa, positiivisten ja negatiivisten tunteiden ja päätelmien, mukaan hänen omasta elämästään ja tyytyväisyydestä elämään (Diener & Ryan, 2009, s. 391–392). Jokaisessa hyvinvointikyselyn osa-alueessa pyydettiin vanhempaa arvioimaan vielä omaa tyytyväisyyttä kysytyyn hyvinvoinnin osa-alueeseen. Vastaukset kiteyttivät vanhempien kokemuksen kyseisestä kategoriasta, antaen

kokonaiskuvan vanhemman kokemasta tyytyväisyydestä elämäänsä sekä kokeestaan hyvinvoinnista, muiden kysymysten täydentäessä ja syventäessä saadun tiedon merkitystä. Etenkin avoimissa kysymyksissä vanhempien ääni ja kokemusten eri vivahteet toivat syvyyttä tutkimustuloksiin. Tässä hyvinvointikyselyssä painoarvoa saivat subjektiiviseen hyvinvointiin liittyvät kysymykset.

Kyselyyn vastanneiden perheiden hyvinvoinnin näinkin positiivinen tila oli hieman yllättävä tulos, huomioiden, että kohtaamispaikat sijaitsevat sosioekonomisesti haastavilla alueilla, joissa tilastollisesti tarkasteltuna asuu merkittävä määrä pitkittyneesti pienituloisia lapsiperheitä sekä yksinhuoltajaperheitä. Näiden perheiden arkea usein haastaa vähävaraisuus sekä myös riski ylisukupolviselle huono-osaisuudelle on mahdollinen. Tätä näkemystä tuki tutkimustuloksissa perheiden matalampi tyytyväisyys tukiverkoston sekä perheen taloudelliseen tilanteeseen. Tuloksissa kiinnitti huomiota myös tietyt ristiriitaisuudet vastauksissa, tietyllä hyvinvoinnin osa-alueella voi perheellä esiintyä puutetta, mutta he silti ilmoittivat olevansa tyytyväisiä tähän hyvinvoinnin osa-alueeseen. Arjen koetaan sujuvan hyvin, vaikka on paljon riitaa lasten kanssa. Elämään voi olla tyytyväinen, vaikka perheellä on taloudellisesti tiukkaa. Hyvään elämään kuuluu myös vaikeudet ja ristiriidat.

9.7 Ammatillinen kehittyminen

Ammatillisen kasvun näkökulmasta tämä opinnäytetyöprosessi oli merkittävä oppimiskokemus, joka vaati sinnikkyyttä eri prosessin vaiheissa ja kehitti erityisesti pitkäjänteisyyttä. Työ vaati kykyä organisoida laajaa kokonaisuutta, hallita aikatauluja sekä ylläpitää motivaatiota haasteista ja pitkittyneestä aikataulusta huolimatta.

Opinnäytetyötä tehtiin hyvin itsenäisesti, ja siinä korostui työparin merkitys niin työnjaon, vertaisuuden kuin motivaationkin kannalta. Yhteistyö vaati tehokasta kommunikointia, vastuun jakamista ja joustavuutta, mikä kehitti tekijöiden yhteistyötaitoja, tiimityötaitoja sekä kykyä ratkaista haasteita yhdessä. Onnistuimme luomaan kannustavan ja turvallisen työskentely-ympäristön

opinnäytetyöprosessille. Työparin kanssa työskentely toi myös uusia näkökulmia sekä tuki ammatillista kehittymistä, kun tietotaitoa jaettiin yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Työn laajuuden vuoksi opinnäytetyössä tekijät jakoivat analysointivaiheen niin, että toinen keskittyi määrälliseen ja toinen laadulliseen menettelmään.

Opinnäytetyön kautta avautui myös, kuinka laajan asian äärellä olimme ja kuinka monitahoinen hyvinvointi on käsitteenä, haastaen myös tekijää miettimään, mistä näkökulmasta itse on asian äärellä. Lisäksi opinnäytetyö vahvisti ammatillista itsevarmuutta käsitellä lapsiperheiden hyvinvointiin liittyviä teemoja sekä kykyä analysoida ja soveltaa tietoa käytännön työelämässä.

Opinnäytetyöprosessin haastavin vaihe oli, kun opinnäytetyömme aihe oli pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ihmistieteiden eettisellä toimikunnalla ennakoarvioinnissa. Lausuntopyyntöprosessi venytti opinnäytetyöprosessia siinä vaiheessa huomattavasti. Opinnäytetyömme ja lausuntopyyntömme käsiteltiin toimikunnan toimesta kolme kertaa ja prosessi kesti lähes neljä kuukautta.

Opinnäytetyöprosessi kosketti kirjoittajien lisäksi myös kirjoittajien läheisiä sekä työyhteisöä, koska ajallisesti opinnäyteprosessi oli pitkä ja aikaa vievä. Lämmin kiitos kaikille opinnäytetyöhön osallistuneille ammattilaisille ja perheille ja läheisille!

9.8 Jatkotutkimusaiheet ja kehittämissuhteet

Tämä hyvinvointikysely kehitettiin kokonaisuudessaan tässä opinnäytetyöprosessissa ja oli SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan ensimmäinen, laaja hyvinvointikysely lapsiperheille. Kehittämissuhteena kyselyä tulisi edelleen kehittää hyvinvointikyselyn saavutettavuuden parantamiseksi. Kehittämissuhteina kyselyn kääntäminen useammalle kielelle, jotta mahdollisimman moni perhe pääsee vastaamaan kyselyyn omalla äidinkielellään. Lisäksi on hyvä pohdita kyselyn tiivistämistä.

Kyselylomakkeen toimivuuden osalta kokemus oli, että kysely oli helppo toimittaa perheille yhteisten kanavien kautta sekä perheiden oli sujuvaa vastata kyselyyn sähköisesti omalla ajallaan. Kyselyn määrällisen aineiston analysoinnin yhteydessä vastausvaihtoehtojen laaja skaala, ja koska vastausvaihtoehdot eivät olleet täysin yhdenmukaisia keskenään, hieman hankaloitti määrällisten tulosten vertailua ja analysointia sekä esimerkiksi Webropol –sovelluksen tarjoamien valmiiden tunnuslukujen käyttöä. Jatkossa kyselylomakkeen suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota vastausvaihtoehtojen yhdenmukaisuuteen jo suunnitteluvaiheessa, jotta analysointi olisi sujuvampaa.

Tämän jälkeen hyvinvointikyselylle olisi hyvä suunnitella oma prosessi kohtaamispaikkatoimintaan, jolloin tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista päästään seuraamaan ja raportoimaan pitkällä aikavälillä systemaattisesti. Näin saadaan vielä syvällisempää tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista. Laajan hyvinvointikyselyn tuottaman tiedon käsittely on aikaa vievä prosessi ja se on hyvä huomioida jatkosuunnitelmissa. Lisäksi olisi hyvä kartoittaa, miten hyvinvointikyselyä ja vaikuttavuusmittausta olisi mahdollista yhdistää, jolloin kohtaamispaikkatoiminnan kyselyt eivät kuormita toimintaan osallistuvia lapsiperheitä liikaa.

Ehdotukseksi jatkotutkimusaiheeksi tutkimuksessa nousi eri tutkimuksissa vanhempien ja lasten eriävät kokemukset yksinäisyydestä ja kiusaamisesta. Kyselyssä vanhempien vastausten perusteella heidän kokemuksensa lasten kokemasta yksinäisyydestä ja kiusaamisesta olivat melko korkeita verrattuna tutkimuksiin, joissa vastaajina ovat toimineet lapset itse. Myös FinLapset -kyselyssä vanhempien vastaamana lasten kokemus kiusaamisesta oli korkea. Erot eri tutkimustulosten välillä herättävät kysymyksiä ja nostavat esille mahdollisuuden jatkotutkimukselle. Jatkotutkimuksen avulla voitaisiin tarkastella vanhempien ja lasten näkemyseroja lasten kokemasta yksinäisyydestä ja kiusaamisesta.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2007). *Laadullinen tutkimus*. (3. uud. p.). Gummerus kirjapaino.
- Alastalo, M., & Borg, S. (2021). Numerolukutaito. *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Allardt, E. (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. WSOY.
- Arene. (i.a.). *Aineistonhallintasuunnitelman ohjeet*. Saatavilla 2.3.2024
https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2023/Aineistonhallintasuunnitelman%20ohjeet%28ONT%29_V2.pdf?t=1693220410
- Autto, J., Lindberg, M., & Nygård, M. (2019). Lapsiperheiden kotitalouden strategiat taloudellisen epävarmuuden ja perhepoliittisten muutosten aikana. *Janus*, 27(1), 3-21. <https://doi.org/10.30668/janus.68838>
- Crips, R. (8.5.2013). *Well-Being*. Stanford Encyclopedia of Philosophy Archive. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2015/entries/well-being/#Hed>
- Diener, E. & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: a general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406. <https://doi.org/10.1177/008124630903900402>
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). *Laadullisen sisälönanalyysin vaiheet ja eteneminen*. *Hoitotiede* 34(4), 215–225. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987/78028>
- Ensi- ja turvakotienliitto. (2022). *Nuorten hyvinvointikysely*. <https://www.enska-lehti.fi/kaverit-ovat-tarkein-voimavara/>
- European Social Survey. ESS. (2020-2022). *Eurooppalainen sosiaalitutkimus*. <https://www.europeansocialsurvey.org/about/country-information/finland/finnish>
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. (9. uud. p.). Edita.
- Helne, T. (2023). Edelläkävijä Erik Allardt. Miksi Allardt'n hyvinvointiajattelu so-
pii nimenomaan kestävän hyvinvoinnin tutkimiseen? *Yhteiskuntapoliittika*, 88(2), 159–167. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023041937710>
- Helsingin kaupunki. (2023). *Kuntalaisbarometri*. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/helsinki-barometri>

- Helsingin kaupunki. (2016). *Lapsen ja vanhempien tuen tarpeen arviointi*. Sosiaali- ja terveystalvet. Lasten ja perheiden palvelut.
https://www.hel.fi/static/sote/lasu/esitteet/Tuen_tarpeen_arviointi-malli_2016.pdf
- Helsingin kaupunki. (2021). *Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely*.
https://pkskysely.kaupunkitieto.fi/sites/default/files/pks_hyvinvointikysely_2021_lomake_LH.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2013). *Tutki ja kirjoita*. (15.–17. p.). Bookwell.
- Hyvinvointia yhdessä. 2023. ARACY. [Julkaisematon työkirja].
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. (i.a.). *Lapsiperheköyhyys datana*. Saatavilla 20.2.2025. <https://itla.fi/lapsiperhekoyhyys-datana/>
- Kainulainen, S., & Valkeinen, H. (12.6.2023). Duodecim. *Terveysportti*. 3X10D-elämäntilannemittari. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00192/search/3x10d>
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas*. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Juvenes Print.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Juvenes Print.
- Kallio, J., & Hakovirta, M. (2020). *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. Köyhyyden ja huono-osaisuuden ylisukupolvisuus*. Vastapaino.
- Kohonen, I. (2020). Ihmiseen kohdistuvaa tutkimusta vastuullisesti. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 57, 275-278. <https://journal.fi/sla/article/view/97323>
- Kuula, A. (2006). Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa J. Hallamaa, V. Launis, S. Lötjönen, & I.Sorvali. (toim.) *Etiikkaa ihmistieteille*. Tietolipas. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja, 211. SKS. (s. 124-140).

- Kyngäs, H., & Vanhanen, L. (1999). Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11(1), 3–12.
- Lammi-Taskula, J. & Närvi, J., (2022). Työ, perhe ja hyvinvointi lapsiperheissä. Teoksessa S. Karvonen, L. Kestilä, & P. Saikkonen. (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2022*. Terveystieteiden tutkimuskeskus. (s.132–145). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-996-2>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- L 677/ 2023. Sosiaalihuoltolaki 14.4.2023/677. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P36>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Leemann, L. (17.9.2024) *Osallisuusindikaattori*. Suomalainen lääkäriseura Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00202/search/osallisuusindikaattori>
- Lindberg, M., Nygård, M., Autto, J., Rappe, A., & Gichuhi, E. (2020). *Toimeentuloturvasta investointimaailmaan?* Lapsiperheiden hyvinvointi ja perhepolitiikka Suomen hallitusareenalla vuosina 2007–2019. *Politiikka* 62(3), 251–275. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69914/URN_ISBN_978-952-00-3374-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lindholm, A. (22.2.2020). *Määrällisten aineistojen helppo analysointi SPSS-ohjelmalla* [Video; luentotalenne]. YouTube. <https://youtu.be/4KfixwSkpHE?si=n5R-q3nogy3QBYw8>
- Martela, F. (2015). Onnellisuuksien psykologia. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. (2. uud. p.). PS-Kustannus. (s.30–62).
- Mikolajczaka, M., Briandaa, M., Avalosseb, H., & Roskama, I. (2018). Consequences of parental burnout: Its specific effect on child neglect and violence. *Child Abuse & Neglect* 80, 134-135. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.025>
- Morina, A. (2021). When the people matter: The ethics of qualitative research in the health and social care. *Health and Social Care in the Community*, 29(5) 1559-1565.

- Mäkinen, O. (2006). *Tutkimusetiikan ABC*. Tammi.
- Niemi, P., Rautiainen, A., Kannasoja, S., Haapakoski, K., Pellinen, J., & Mäntysaari, M. (2017). Hyvinvoinnin teorit hyvinvoinnin edistämässä ja poliittisessa päätöksenteossa. *Hallinnon tutkimus*, 36(3). 166–181. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/98563/56308>
- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2015). *Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. (3.-4. p.). Sanoma Pro.
- Paasivirta, A. (2021). *Kovemmin käsin. Suomalaisten kasvatustieteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021*. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu, 7. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/10/Kovemmin-kasin-Suomalaisten-kasvatustieteet-ja-kuritusvakivallan-kaytto-2021.pdf>
- Piispa, M. (2006). Kvantitatiivisen tutkimuksen eettiset lähtökohdat. Teoksessa J. Hallamaa, V. Launis, S. Lötjönen, & I. Sorvali. (toim.). *Etiikkaa ihmistieteille*. Tietolipas. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu, 211. SKS. (s. 141–160).
- Pulkkinen, L. (2022). *Lapsen hyvinvointi alkaa kodista*. PS-kustannus.
- Roskam, I., Aquiar, J., Akgun, E. ... Mikolajczak, M. (2021). Parental Burnout Around the Globe: A 42-Country Study. *Affective Science*, 2. 58-79. <https://doi.org/10.1007/s42761-020-00028-4>
- Saari, J. (2020). *Samassa veneessä. Hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa*. Docendo.
- Salmi, M. (2020). Lapsiperheiden köyhyys pitää yllä köyhyyden kierrettä. Teoksessa J. Kallio, & M. Hakovirta. (toim.) *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*. Vastapaino. (s. 33–71).
- Scheinin, P. (27.11.2020). *Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät* [Video; luentotalenne]. YouTube. https://youtu.be/XVu-YRJ3qQfQ?si=Mn4zK2wIZF2RV_v4
- Sorsa T., Kuokkanen S., Lehtonen N., & Berg V. (2024). *Tahdotko? Suomalaisen parisuhteen, sinkkuuden ja seksielämän*. Perhebarometri 2024. Väestöliitto. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2024/10/faff0674-tahdotko-netti-saavutettava.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.). *Lapset, nuoret ja perheet*. Saatavilla 23.11.2023 <https://stm.fi/lapset-nuoret-perheet>

- Sosiaali- ja terveysministeriö (2013). *Lapsi ja perhepolitiikka Suomessa*. Julkaisu 9. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69914/URN_ISBN_978-952-00-3374-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- SOS-Lapsikylä. (2022). *Mummun ja vaarin tupa. Toimintakäsikirja 2022*. https://www.sos-lapsikyla.fi/wp-content/uploads/2022/06/Mummon-ja-vaarin-tupa-kasikirja-2022-valmis_KORJATTU0522.pdf
- SOS-Lapsikylä. (i.a.) SOS-Lapsikylä. Saatavilla 5.10.2023 <https://www.sos-lapsikyla.fi/>
- SOS-Lapsikylä. (2025). *Ehkäisevän työn strategiset painopisteet*. [Julkaisematon käsikirjoitus].
- Sydänliitto. [Neuvokas perhe]. (19.2.2021). *Perheiden hyvinvointi – tutkimuksen tuloksia 2020*. [Video]. YouTube: <https://youtu.be/gU5Sst-BIDjI?si=HaubKNpBKdZmJ5pe>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2021). *Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakoarvioinnin-ohje>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2020). *Ulkomailla syntyneiden hyvinvointitutkimus (FinMonik)*. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/ulkomailla-syntyneiden-hyvinvointitutkimus-finmonik>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2022). *FinLapset-kyselytutkimuksen tulokset*. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finlapset-lasten-nuorten-ja-perheiden-terveys-ja-hyvinvointi/finlapset-kyselytutkimus/finlapset-kyselytutkimuksen-tulokset>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023a). *Kouluterveyskysely*. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). *Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi*. Saatavilla 19.11.2023 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-lapsiperheiden-hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023b). *Palvelutarpeen arviointi*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/palvelutarpeen-arviointi>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024a). *Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta*. https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta#Osallisuusindikaattorin_k%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n_liittyv%C3%A4t_ohjeet_pisteitys_ja_summapisteen_laskeminen
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024b). *Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet*. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024c). *Kouluterveyskyselyn tulokset 2017-2023. Perusopetus 4. ja 5.lk oppilaat*. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/lapset/fact_ktk2_lapset?row=952513L&row=952441L&column=alue-886778.&column=vuosi-952479&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025). *FinLapset-kyselytutkimus esikouluikäisten lasten perheille 2024: Vanhemmat*. <https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/finlapset/fl24preschool2>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. (i.a.). *Tietosuojaperiaatteet*. Saatavilla 2.3.2024 <https://tietosuoja.fi/tietosuojaperiaatteet>
- Tilastokeskus. (2024a). *Perheet. Perheiden määrä kasvoi hieman vuonna 2023*. <https://stat.fi/julkaisu/clmyj8x2j81or0cutxcbkj1z0>
- Tilastokeskus. (2024b). *Tilastokeskuksen elinolotilasto*. <https://stat.fi/julkaisu/cltcqg5wij6tw07w2y9ejc3x5>
- Toikka, E., & Haanpää, L. (2020). Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten subjektiiviseen hyvinvointiin. Teoksessa J. Kallio, & M. Hakovirta (toim.) *Lapsi-perheiden köyhyys & huono-osaisuus*. Vastapaino. (s. 117–138).
- Toikko, T., & Rantanen, T. (2009). *Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan ja kehittävän tutkimuksen suuntauksia*. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-7732-4>

- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (uud. p.). Tammi.
- Uotinen, J., & Vaalavuo, M. (2022). Hyvinvointi Euroopassa, käsitteet, mittarit ja jakautuminen. Teoksessa S. Karvonen, L. Kestilä, & P. Saikkonen (toim.) *Suomalainen hyvinvointi 2022*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (s. 76-79). <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus. (i.a.). *Aikuisväestön hyvinvointimittari*. Saatavilla 26.11.2023 https://www.socca.fi/aikuissosiaalityo_ ja_ sosiaalinen_kuntoutus/aikuisvaeston_hyvinvointimittari/aikuisvaeston_hyvinvointimittarin_sisalto_ ja_ kaytto
- Uusitalo, H., & Simpura, J. (2020). Erik Allardt hyvinvoinnin tutkijana. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(5-6). 580-581. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020112593224>
- Valtion nuorisoneuvosto. (2022). *Nuorisobarometri*. <https://tietoanuorista.fi/julkaisut/nuorisobarometri-2022/>
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf;sequence=1
- Vuorenmaa, M., Klemetti, R., Paavilainen, M., Tuovinen, E., & Viitanen, E. (2025). *Mitä esikouluikäisten lasten perheille kuuluu? FinLapset-tutkimuksen kyselytiedonkeruun perustulokset*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-452-9>
- Yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsviite/1991/19910059?sopviite_id=19910059

LIITE 1. Saate

Hyvä Mummun ja vaarin tuvan kävijä!

Olemme tekemässä opinnäytetyönä kyselytutkimusta Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden hyvinvoinnista. Tavoitteenamme on kerätä tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista sekä hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Ohessa liitteenä SOS-Lapsikylän myöntämä tutkimuslupa sekä tutkimustiedote, jossa on laajempi kuvaus kyselytutkimuksesta.

Kyselyyn voit vastata alla olevan linkin kautta. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 45 minuuttia. Vastausaika on 22.8.-6.9.2024. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää kyselyyn vastaamisen missä vaiheessa vain ilman, että sinun täytyy kertoa syytä. Vastaukset kerätään anonymisti, joten yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan. Vastauksia tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Tulokset julkaistaan ainoastaan kokonais-tuloksina, jolloin yksittäistä vastaajaa ei voi tunnistaa.

Koska kyselyssä kysytään myös herkkiä ja arkaluontoisia asioita, niin ymmärrämme, että vastaaminen näihin kysymyksiin voi olla vaikeaa. SOS-Lapsikylä tarjoaa tarvittaessa keskusteluapua niille, jotka kokevat tarvitsevansa keskusteluapua vastaustensa jälkeen. Voit olla yhteydessä oman tupasi ohjaajiin, jos haluat keskustella kyselyn aiheuttamista tunteista.

Kyselyyn vastaamalla sinulla on mahdollisuus osallistua ruokalahjakorttien arvontaan. Arvontaan voi osallistua jättämällä sähköpostiosoitteen kyselyn lopussa olevien ohjeiden mukaisesti. Yhteystietojasi ei voida yhdistää kyselytutkimuksen vastauksiin. Arvonnan suorittaa kolmasosa-puoli. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti sähköpostin välityksellä.

Kyselytutkimuksessa kerättyä tietoa käytetään opinnäytetyössä sekä tietoa hyödynnetään SOS-Lapsikylän tulevissa hyvinvointikyselyissä vertailutietona. Kyselyn kautta saadun uuden tiedon avulla tavoitteena on toiminnan laadun parantaminen sekä kävijätyytyväisyyden lisääminen. Kyselyn kohderyhmään kuuluvat kaikki Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa mukana olevat perheet, joita on yhteensä noin 450 perhettä. Kyselyn tuloksista kerrotaan toiminnan sosiaalisessa mediassa vuoden 2024 lopulla.

Vastaa kyselyyn tämän linkin kautta:

Lämmin kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Yhteistyöterveisin,

Karita Rasinkangas

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Piritta Minkkinen

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]
Laurea ammattikorkeakoulu

LIITE 2. Tutkimustiedote

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA: MITÄ SUOMEN LAPSIPERHEILLE KUULUU?

Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydämme sinua mukaan kyselytutkimukseen, jossa tutkitaan SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan, Mummun ja vaarin tuvan, lapsiperheiden hyvinvointia. Olemme arvioineet, että sovellut tutkimukseen, koska olet Mummun ja vaarin tuvan kävijä.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja sinun osuuttasi siinä. Perehdyttyäsi tähän tiedotteeseen sinulla on mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta ottamalla yhteyttä tutkimuksen toteuttajiin. Kyselylomakkeella sinulta pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Kyselylomake sisältää myös arkaluonteisia kysymyksiä, kuten sosiaalipalveluiden käytöstä, koetutusta väkivallasta ja päihteiden käytöstä. Nämä kysymykset saattavat aiheuttaa normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä kuormitusta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää kyselyyn vastaamisen missä vaiheessa vain ilman, että sinun täytyy kertoa syytä.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvointia hyvinvointikyselyn avulla. Tavoitteena on selvittää kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila sekä minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin.

Tutkimuksen toteuttajat

Kyselytutkimus suoritetaan opinnäytetyönä. Vastuututkijat ovat YAMK-opiskelijoita Laurean ammattikorkeakoulusta sekä Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö tehdään kahden ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Työelämäkumppanina toimii SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta, Mummun ja vaarin tuvat.

Vastuulliset tutkijat/lisätietoja:

Karita Rasinkangas

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Piritta Minkinen

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tutkimusotteena on laadullinen ja määrällinen aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä. Aineistonkeruu toteutetaan sähköisenä kyselynä kohtaamispaikkatoiminnan kävijöille. Kysely on avoinna kaksi viikkoa. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 45 minuuttia. Tutkimus toteutetaan siten,

että tutkimukseen osallistuvat vastaavat itsenäisesti sähköiseen kyselylomakkeeseen verkossa.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa sinulle mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen, opinnäytetyön päätyminen ja tiedon jatkokäyttö

Tutkimus päättyy arviolta keväällä 2025. Tutkimuksen tulokset ovat luettavissa opinnäytetyöraportista, joka on julkisesti saatavilla Theseus-tietokannassa. Toimeksiantaja saa kyselyn tutkimustulokset käyttöönsä.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Karita Rasinkangas

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Piritta Minkkinen

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori, VTT

Nimi: Marianne Nylund

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Yliopettaja

Nimi: Teemu Rantanen

Laurea ammattikorkeakoulu

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa käsitellään sinua koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-asetus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä voi olla korkeakoulu, toimeksiantaja, muu yhteistyötaho, opinnäytetyöntekijä tai jotkut edellä mainituista yhdessä (esim. korkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä yhdessä).

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on:

Korkeakoulu

Toimeksiantaja x

Toimeksiantajan nimi:
Ehkäisevä työ, SOS-Lapsikylä

Muu yhteistyötaho

Yhteistyötahon nimi:

Opinnäytetyöntekijä x

Yhteisrekisterinpitäjyysopimus on laadittu erikseen yhteisrekisterinpitäjien välillä.

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä:

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi:
Sonja Valovaara-Annola
Organisaatio: SOS-Lapsikylä
[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Henkilötietojen käsittely on oikeutettua ainoastaan silloin, kun se on tutkimukselle välttämätöntä. Kerättävät henkilötiedot on minimoitava, niitä ei saa kerätä tarpeettomasti tai varmuuden vuoksi.

- Sukupuoli
- Asuminen
- Kaupunki
- Parisuhde
- Henkilöt kotitaloudessa
- Koulutustausta
- Työtiedot
- Ansiotulot
- Tietoja palveluiden käytöstä
- Päihteet

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietojanne vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa kerätään henkilötietojanne myös seuraavista lähteistä

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Henkilötietoja sisältävän kyselytutkimuksen työvälineenä käytetään Webropol -kyselysovellusta, joka on tietoturvallinen ja GDPR-yhteensopiva. Kyselylinkki lähetetään vastaajille WhatsApp -sovelluksen kautta.

Tutkimusaineistosta muodostetaan salasanasuojattu tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostilla tutkijoille. Tiedosto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojuetuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on auttaa uuden tiedon luomisessa ja tarpeiden tunnistamisessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden kokemaa hyvinvointia hyvinvointikyselyn avulla. Tavoitteena on selvittää kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila sekä minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Henkilötietojen käsittelyperuste tässä opinnäytetyössä on vastaajien vapaaehtoisesti ja tietoisesti antama suostumus henkilötietojen käsittelyyn.

Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Tutkimuksen kesto 08/2024-05/2025.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. Toimeksiantaja saa kyselyn koko kerätyn aineiston käyttöönsä.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tietojanne ei anneta tutkimusryhmän eikä toimeksiantajan ulkopuolelle.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä,

niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Sinusta kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lain-säädännön edellyttämällä tavalla. Vastaukset ovat anonymoituja. Tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa. Tietoja ei anneta tutkimuksen tai toimeksiantajan ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista.

Tutkimusaineistosta muodostetaan salanasuojattu tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostilla opinnäytetyöntekijöille. Tiedosto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojatuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten. Ammattikorkeakoulujen suojatut tiedostopalvelimet tarjoavat tietoturvallisen ja rajoitetun ympäristön aineiston käsittelyyn.

Tiedostoja ei tallenneta paikallisesti opinnäytetyöntekijöiden omille tietokoneille käsittelyn aikana.

Käsittelyn aikana tiedostopalvelimille muodostuneet varmuuskopiot tuhoataan yhteistyössä ammattikorkeakoulujen IT-osastojen kanssa tässä lopputyössä sovitujen määräaikojen mukaisesti.

Tutkimusaineiston muuttumattomuuden ja myöhemmän käytön varmistamiseksi alkuperäisestä tutkimusaineistosta otetaan varmuuskopio toimeksiantajalle. Toimeksiantaja huolehtii varmuuskopion tietoturvalisesta säilytyksestä ja tuhoamisesta sovitujen määräaikojen puitteissa.

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. Toimeksiantaja saa kyselyn koko kerätyn aineiston käyttöönsä.

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja voidaan käyttää myöhemmin toimeksiantajan vertaillessa jatkotutkimuksissa useamman vuoden hyvinvointiaineistoja, mutta tietoja ei luovuteta toimeksiantajan ulkopuolelle. Tutkittavilla on oikeus halutesaan saada tieto siitä ketkä ovat saaneet aineiston käytettäväkseen.

LIITE 3. Tietosuojaseloste

SOS-Lapsikylä

Opinnäytetyö

MITÄ SUOMEN LAPSIPERHEILLE KUULUU? Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

TIETOSUOJASELOSTE

SOS-LAPSIKYLÄ

Opinnäytetyö: MITÄ SUOMEN LAPSIPERHEILLE KUULUU? Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

TIETOSUOJASELOSTE

1 Rekisterinpitäjä

SOS-Lapsikylä ry
Kumpulantie 3, 00520 Helsinki
Puh.(09)5404880
Fax (09) 5404 8811
info@sos-lapsikyla.fi
Y-tunnus 0813692-2

2 Yhteyshenkilö rekisteriä koskevissa asioissa

Sonja Valovaara-Annola
[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

3 Tietosuojavastaava

Tietosuojavastaavana SOS-Lapsikylässä toimii Sonja Valovaara-Annola, sähköposti:
[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

4 Rekisterin nimi

Opinnäytetyö SOS-Lapsikylän Mummun ja vaarin tupa –toiminnasta, henkilötietorekisteri

5 Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämä seloste koskee henkilötietojen käsittelyä liittyen opinnäytetyöhön, jossa tehdään lapsiperheiden hyvinvointikysely Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa ja siitä muodostuvaa henkilötietorekisteriä. Kerättyjen henkilötietojen käyttötarkoitus on mahdollistaa uuden tiedon luomisen ja tarpeiden tunnistamisen lapsiperheiden parissa.

6 Rekisterin tietosisältö

Rekisteriin merkittäviä tietoja ovat:

- Sukupuoli
- Asuminen
- Kaupunki
- Parisuhde
- Henkilöt kotitaloudessa
- Koulutustausta
- Työtiedot
- Ansiotulot
- Tietoja palveluiden käytöstä
- Päähteet

7 Säännömukaiset tietolähteet

Kyselyyn osallistuvat vanhemmat antavat tiedot itse SOS-Lapsikylälle.

8 Tietojen säännömukaiset luovutukset

Tiedot ovat ainoastaan asiaa käsittelevän työntekijän ja tutkielmaa tekevien opiskelijoiden käytössä.

9 Tietojen siirto kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle

Tietoja ei siirretä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle.

10 Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilöstö ohjeistetaan työsuhteen alussa sekä sen aikana arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn ja suojaamaan tiedot kaikissa käsittelyvaiheissa ulkopuolisilta. Tietoja käsitteleviä työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus, joka jatkuu myös työsuhteen päätyttyä. Työasemat pidetään lukittuna silloin, kun niillä ei työskennellä.

Kaikki henkilötiedot hävitetään tietoturvaohjeen mukaisesti.

11 Tarkastusoikeus

Rekisteröidyllä on oikeus tarkastaa, mitä häntä koskevia tietoja rekisteriin on tallennettu. Lisäksi hänellä on riittävän tarkan ja yksilöidyn tarkastuspyynnön tehtyään oikeus saada tietoonsa itseään koskevat ja tallenteiden sisältämät tiedot. Tarkastuspyyntö tulee osoittaa kirjallisesti ja allekirjoitettuna seuraavaan osoitteeseen:

Sonja Valovaara-Annola
Tietosuojavastaava
SOS-Lapsikylä
Kumpulantie 3
00520 Helsinki
[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

12 Oikeus vaatia tiedon korjaamista ja poistamista

Rekisterinpitäjän on korjattava asianomaisen osoittama virheellinen tieto henkilötietorekisterissä. Rekisterinpitäjällä on myös omatoimisen toiminnan kautta velvoite tarkastaa tietojen asiallisuus ja ajantasaisuus rekisterissä. Rekisteröity voi myös vaatia rekisterinpitäjää poistamaan itseään koskevat tiedot rekisteristä. Tietosuojavastaava johtaa toimenpiteen käsittelyä.

13 Muut henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojen käsittelyn rajoittamista. Rekisteröidyllä on myös oikeus saada häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on toimittanut rekisterinpitäjälle, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle. Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus vastustaa tietojen käsittelyä, automaattista päätöksentekoa ja profilointia.

14 Henkilörekisteriin tallennettavien informointi

Opinnäytetyön kyselyyn vastaavalle kerrotaan tietojen tallentamisesta hänen antaessaan siihen suostumuksensa.

15 Tietojen poistaminen ja säilytysaika

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. Toimeksiantaja saa kyselyn tutkimustulokset käyttöönsä.

16 Rekisteriselosteen hyväksyntä

Rekisteriseloste on hyväksytty jatkuvana.

LIITE 4. Aineistonhallintasuunnitelma

1/2

**AINEISTONHALLINTA-
SUUNNITELMA (LIITE)**

Aineistonhallintasuunnitelma liitetään tutkimus- ja kehittämistyön lupahakemuksen liitteeksi. Aineistonhallintasuunnitelma täydentää tutkimussuunnitelmaa kuvaamalla, miten aineistoa käsitellään.

Tutkimuksesta/kehittämistyöstä vastaavan tekijän/tekijöiden nimi/nimet:

Karita Rasinkangas & Piritta Minkkinen

1. AINEISTON KUVAUS

1.1 Millaiseen aineistoon tutkimuksesi perustuu? Millaista aineistoa kerätään, tuotetaan tai käytetään uudelleen? Missä tiedostomuodoissa aineisto on?

Kyselytutkimus perustuu hyvinvointikyselyllä kerättyyn aineistoon. Aineisto kerätään sähköisesti SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan perheiltä. Kysely muodostetaan ja aineisto kerätään Webropol-sovelluksen avulla. Aineistosta muodostetaan salasana-suojattu Excel-tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostina opinnäytetyöntekijöille.

1.2 Miten aineiston yhtenäisyys ja laatu varmistetaan?

Alkuperäisestä kyselyaineistosta tallennetaan varmuuskopio varmistaen alkuperäisen tiedon säilyvyys. Tietojen käsittelyssä pyritään erityiseen tarkkuuteen ja hallittavuuteen varmisten aineiston virheettömyys koko käsittelyn ajan. Aineistoa käsittelee kaksi henkilöä tarkistaen toisen tekemät muutokset varmistaen laadukas aineiston käsittely.

2. EETTISTEN PERIAATTEIDEN JA LAINSÄÄDÄNNÖN NOUDATTAMINEN

2.1 Mitä eettisiä seikkoja aineistosi hallintaan liittyy (esim. arkaluonteisten tietojen käsittely, tutkittavien identiteetin suojaaminen ja tietojen jakamista koskevan suostumuksen hankkiminen)?

Kyselyaineisto sisältää tietosuojaperiaatteen mukaisia henkilötietoja. Kyselyaineistoon vastataan anonyymisti. Kyselyaineistoa käsitellään asianmukaisesti, luottamuksellisesti ja turvallisesti. Kyselytutkimus koskee lapsiperheitä, vastaajina toimii vanhemmat ja laadukkaasti käsitellyn varmistamiseksi haetaan opinnäytetyölle eettinen ennakoarviointi.

2.2 Miten aineiston omistajuuteen, tekijänoikeuksiin ja immateriaalioikeuksiin liittyviä asioita hallitaan? Estävätkö tekijänoikeudet, käyttöoikeudet tai muut rajoitukset aineiston käyttämisen tai jakamisen?

Opinnäytetyötä tehdään toimeksiantona SOS-Lapsikylälle. Tutkimuksen henkilötietojen rekisterinpitäjänä toimii toimeksiantaja. Tutkimuksesta on laadittu asianmukainen tietosuojaseloste. Opinnäytetyön osalta opiskelijat luovuttavat tutkimusaineiston tulosten omistusoikeuden toimeksiantajalle opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

3. DOKUMENTOINTI JA METATIEDOT

3.1 Miten dokumentoit aineistosi, jotta se on löydettävissä, saavutettavissa, yhteen toimivaa ja uudelleen käytettävissä sekä itseäsi että muita varten? Millaisia metatietoja käytetään, joita voidaan myöhemmin ymmärtää ja käyttää?

Aineiston huolellinen dokumentointi on keskeistä tiedon saavuttavuudessa. Aineisto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojatuille tiedostopalvelimille aineiston analysointia varten. Tutkimustulokset ovat tilaajan käytettävissä sekä tutkimuksen tulokset ovat luettavissa opinnäytetyöraportista, joka on julkisesti saatavilla Theseus-tietokannassa.

4. TALLENTAMINEN TUTKIMUKSEN AIKANA

4.1 Miten säilytät tutkimusaineistosi tietoturvalisella tavalla tutkimuksen aikana? Minne tietoa tallennetaan (oma kone, pilvipalvelu...) Tämä korostuu, jos tutkimuslupaan liittyy sensitiivistä tietoa.

Aineisto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojatuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten. Ammattikorkeakoulujen suojatut tiedostopalvelimet tarjoavat tietoturvalisen ja rajoitetun ympäristön aineiston käsittelyyn.

4.2 Kuka valvoo pääsyä aineistoon ja miten suojattua pääsyä aineistoon valvotaan? Huomioi, vahva tallennus salasanan taakse.

Aineistoon on pääsy opinnäytetyöntekijöillä opinnäytetyön ajan sekä toimeksiantajalla. SOS-Lapsikylässä aineistoon on pääsy ehkäisevän työn päälliköllä, joka myös vastaa ja valvoo, kenelle oikeudet aineistoon annetaan.

5. AINEISTON AVAAMINEN, JULKAISEMINEN JA ARKISTOINTI TUTKIMUKSEN PÄÄTTYTTYÄ

5.1 Mikä osa aineistosta voidaan asettaa avoimesti saataville tai julkaista? Missä ja milloin aineisto tai siihen liittyvät metatiedot asetetaan saataville? Miten kauan säilytät aineistoa?

Tutkimuksen tulokset ovat luettavissa opinnäytetyöraportista, joka on julkisesti saatavilla Theseus-tietokannassa. Tutkimus päättyy arviolta 05/2025.

5.2 Miten tutkimusaineisto hävitetään tai arkistoidaan tutkimuksen päätyttyä? Mikäli tutkimusaineisto ja tunnistetiedot hävitetään kokonaisuudessaan, miten ja milloin se tapahtuu? Mikäli tutkimusaineisto säilytetään ilman tunnistetietoja, miten tunnistetiedot hävitetään ja anonymisointi tapahtuu?

Tutkimuksen päätyttyä aineisto poistetaan korkeakoulujen tiedostopalvelimilta ohjeistuksen mukaan. Varmuuskopiot tuhoetaan yhteistyössä koulujen IT-osastojen kanssa. Toimeksiantaja saa kyselyn tutkimustulokset käyttöönsä.

6. AINEISTONHALLINNAN VASTUUT JA RESURSSIT

6.1 Ketkä vastaavat aineistonhallintaan liittyvistä tehtävistä tutkimuksen elinkaaren aikana? Arvioi myös aineistonhallintaan tarvittavat resurssit (esim. taloudelliset, ajalliset, työmäärään liittyvät).

Opinnäytetyöntekijät vastaavat tiedon keruusta, aineiston laadusta sekä aineiston käsittelystä ja poistamisesta tietoturvalisesti. Toimeksiantaja vastaa alkuperäisen aineiston poistamisesta tietoturvalisesti.

LIITE 5. Yhteisrekisterinpitäjyys sopimus

Sopimus yhteisrekisterinpitäjyydestä

Sopimuksen osapuolet

Toimeksiantaja: SOS-Lapsikylä

Opinnäytetyöntekijät: Karita Rasinkangas ja Piritta Minkkinen

Rekisterinpitäjät ovat sopijaosapuolina olevia yhteisrekisterinpitäjiä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) artiklassa 26 säädetyllä tavalla sille henkilötiedolle, jota käsitellään opinnäytetyössä: MITÄ SUOMEN LAPSIPERHEILLE KUULUU? Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia SOS-Lapsikylän kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvointia hyvinvointikyselyn avulla. Tavoitteena on selvittää kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila sekä minkä tekijöiden vanhemmat kokevat vaikuttavan perheen hyvinvointiin.

Sopimuksen kohde

Sopimuksen puitteissa käsitellään seuraavia rekisteröityjen ryhmiä ja henkilötietoryhmiä:

Rekisteröityjen ryhmät:

SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan kävijät, eli lapsiperheet

Henkilötietojen ryhmät:

Sukupuoli, asuminen, kunta/ kaupunki, parisuhde, henkilöt kotitaloudessa, koulustausta, työtiedot, ansiotulot, tietoja palveluiden käytöstä, päihteet

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Henkilötietoja kerätään tutkimuksen tulosten analysoimiseksi, tietoja käytetään mm. vertailuun ja mahdollisten erojen selvittämiseen sekä tulosten yleistettävyyden arvioimiseksi.

Osapuolten velvollisuudet

Kukin tämän yhteisrekisterinpitäjäsopimuksen osapuoli on velvollinen noudattamaan rekisterinpitäjän vastuulle määrättyjä velvollisuuksia liittyen EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (EU 2016/679) sekä kansalliseen tietosuoja sääntelyyn tai mahdolliseen kansallisen valvojan viranomaisen antamaan muuhun

ohjeistukseen ("tietosuojalainsäädäntö"). Kaikki termit ja ilmaisut, joita tässä yhteisrekisterinpitäjyys sopimuksessa on käytetty, on kirjoitettu sopimukseen siinä merkityksessä kuin niihin viitataan EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa ((EU) 2016/679).

Osapuolet vakuuttavat, että ne käsittelevät henkilötietoja vain tässä Sopimuksessa mainitun käsittelyn tarkoituksen toteuttamiseksi. Osapuolet eivät voi käyttää henkilötietoja muihin omiin tarpeisiinsa eivätkä voi jatkokäsitellä henkilötietoja tavalla, joka ei ole yhteensopiva tässä Sopimuksessa mainitun käsittelytarkoituksen kanssa.

Mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen, henkilötietoja keräävä osapuoli hankkii suostumuksen rekisteröidyltä ja säilyttää sen Tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Mikäli rekisteröity peruuttaa suostumuksensa tai vastustaa henkilötietojensa käsittelyä opinnäytetyön tarkoituksissa tai pyytää saada poistettua häntä koskevat henkilötiedot tai haluaa rajoittaa henkilötietojensa käsitteilyä, on sopimusosapuolena oleva rekisterinpitäjä velvollinen informoimaan muita rekisterinpitäjiä tästä rekisteröidyn oikeuksien käytöstä sikäli kuin sillä on vaikutuksia heidän toimintaansa. Muiden rekisterinpitäjien tulee tällöin lopettaa kyseisten henkilötietojen käsittely ja poistaa kyseiset henkilötiedot, ellei ole olemassa jotakin toista oikeudellista perustetta käsitellä näitä henkilötietoja. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

Osapuolet sopivat tietosuojan vaikutustenarvioinnin tekemisestä sellaisten henkilötietojen käsittelystä, mikä voi aiheuttaa riskejä henkilöille, jotta voidaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin riskien ehkäisemiseksi.

Kukin sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä ylläpitää selostetta vastuullaan olevista käsittelytoimista.

Tietojen suojaaminen ja käsittely

Osapuolet sitoutuvat toteuttamaan asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, henkilötietojen käsittelyn riittävän turvallisuustason varmistamiseksi.

Osapuolet ovat sopineet, että henkilötietoja käsitellään asianmukaisesti ja turvallisesti. Aineisto kerätään Webropol -sovelluksen avulla.

Tutkimusaineistosta muodostetaan salanasuojattu tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostilla tutkijoille. Tiedosto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojuetuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten.

Ammattikorkeakoulujen suojuetut tiedostopalvelimet tarjoavat tietoturvallisen ja rajoitetun ympäristön aineiston käsittelyyn. Tiedostoja ei tallenneta paikallisesti tutkijoiden omille tietokoneille käsittelyn aikana.

Käsittelyn aikana tiedostopalvelimille muodostuneet varmuuskopiot tuhotaan yhteistyössä ammattikorkeakoulujen IT-osastojen kanssa tässä lopputyössä sovitujen määräaikojen mukaisesti.

Tutkimusaineiston muuttumattomuuden ja myöhemmän käytön varmistamiseksi alkuperäisestä tutkimusaineistosta otetaan varmuuskopio toimeksiantajalle. Toimeksiantaja huolehtii varmuuskopion tietoturvallisesta säilytyksestä ja tuhoamisesta sovitujen määräaikojen puitteissa.

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa 12/2024 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan.

Kukin sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä, joka käsittelee opinnäytetyöhön liittyviä henkilötietoja pitää kaikki henkilötiedot suojattuna luvattomalta tai tahattomalta käytöltä, saatavuudelta, paljastamiselta, vahingoittumiselta, katoamiselta tai tuhoutumiselta.

Yksikään sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä ei luovuta mitään opinnäytetyöhön liittyviä henkilötietoja EU-/ETA-alueen ulkopuolelle tai kansainväliselle järjestölle, ellei asiasta ole sovittu etukäteen muiden toimijoiden kanssa ja silloinkin tietosuojalainsäädännön edellyttämien suojatoimien mukaisesti.

Rekisteröidyn oikeudet ja informointi

Jokainen Osapuoli on velvollinen osaltaan huolehtimaan, että rekisteröidyille on annettu tietosuojailmoituksen mukaiset tiedot ennen henkilötietojen keräämistä ja informointi tapahtuu Tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Osapuolet sitoutuvat vastaamaan rekisteröityjen oikeuksia koskeviin pyyntöihin tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Osapuolet sopivat, että tämän Sopimuksen mukaisiin henkilötietoihin ja käsittelytilanteisiin kohdistuvat rekisteröityjen oikeuksia koskevat pyynnöt, käsittelee se Osapuoli, joka on tietosuojailmoituksessa määritelty pyyntöjen vastaanottajaksi.

Osapuolet kuitenkin ymmärtävät, että rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen kuuluu Osapuolten yhteiseen vastuuseen ja muut Osapuolet sitoutuvat tarvittaessa avustamaan pyynnön vastaanottanutta Osapuolta ja antamaan tälle kaikki tarvittava tieto viivytyksettä, jotta rekisteröidyn oikeuksia koskeviin pyyntöihin voidaan Tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla vastata. Yksikään sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä ei toimita vastinetta vastaanotettuun pyyntöön ennen kuin on kuullut asiassa toisia sopijaosapuolina olevia rekisterinpitäjiä.

Rekisteröidyn oikeuksia koskevista pyynnöistä ja vastauksista tulee pitää kirjanpitoa.

Tietoturvaloukkaukset

Kukin rekisterinpitäjä ilmoittaa toiselle sopijaosapuolena olevalle rekisterinpitäjälle, mikäli se saa tietoonsa tietoturvaloukkaustapauksen. Ilmoituksen on sisällettävä vähintään:

- kuvaus henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta, mahdollisuuksien mukaan asianomaisten rekisteröityjen ryhmät ja arvioidut lukumäärät sekä henkilötietotyyppien ryhmät ja arvioidut lukumäärät;
- tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot tai muu yhteyspiste, josta voi saada lisätietoa;
- kuvaus henkilötietojen tietoturvaloukkauksen todennäköisistä seurauksista; ja
- kuvaus toimenpiteistä, joita sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä on ehdottanut tai jotka se on toteuttanut henkilötietojen tietoturvaloukkauksen johdosta, tarvittaessa myös toimenpiteet mahdollisten haitta-vaikutusten lieventämiseksi.

Kukin rekisterinpitäjä korjaa mahdollisimman nopeasti kaikki sille ilmoitetut opinnäytetyön henkilötiedon käsittelyn tietoturvallisuuteen liittyvät ongelmat, ja vahvistaa toisille sopijaosapuolina oleville rekisterinpitäjille kirjallisesti, kun tarvittavat toimenpiteet on tehty.

Henkilötietojen käsittelijät

Osapuolet sopivat yhdessä, mikäli opinnäytetyön tarkoitusta varten on tarpeen käyttää ulkopuolisen henkilötietojen käsittelijän palveluita.

Kukin sopijaosapuolena oleva rekisterinpitäjä:

- osoittaa lukuunsa toimiville henkilötietojen käsittelijöille ne velvollisuudet, jotka rekisterinpitäjä on velvollinen tietosuojalainsäädännön mukaan asettamaan lukuunsa toimiville henkilötietojen käsittelijöille;
- valvoo lukuunsa toimivia henkilötietojen käsittelijöitä, jotta ne noudattavat asetettuja velvoitteita; ja
- on vastuussa toisille sopijaosapuolena oleville rekisterinpitäjälle käyttämiensä henkilötietojen käsittelijöiden toimista ja laiminlyönteistä ikään kuin ne olisivat omia sopijaosapuolena olevan rekisterinpitäjän tekoja ja laiminlyöntejä.

Vastuut

Osapuolet vastaavat Sopimusta tai Tietosuojalainsäädäntöä rikkomalla toiselle Osapuolelle tai rekisteröidylle aiheuttamistaan vahingoista.

Tämän yhteisrekisterinpitäjyys sopimuksen määräykset jatkuvat täysimääräisesti ja ovat voimassa niin kauan kuin jotakin tämän sopimuksen kattaman opinnäytetyön henkilötietoja käsitellään.

LIITE 6. Kysely

**SOS
LAPSIKYLÄ**

Lapsiperheiden hyvinvointikysely

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tämä on kysely Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden hyvinvoinnista. Tavoitteena on kerätä tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista sekä hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä.

Tämän kyselyn täyttää perheen vanhempi. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 45 minuuttia. Vastausaika on 22.8.-6.9.2024. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaukset kerätään anonyymisti, joten yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan.

Kysely sisältää seuraavat osiot:

- Taustatiedot
- Lapsiperheen terveys ja elintavat
- Lapsiperheen hyvinvointi arjessa
- Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut
- Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena

1. Suostumus kyselyyn

Ymmärrän kyselyn tarkoituksen ja tiedän, että osallistumiseni on vapaaehtoista. Suostun antamaan tietojani tähän kyselyyn ja ymmärrän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti. Kyselyn tietosuojaseloste on toimitettu viestin liitteenä.

- Kyllä, suostun osallistumaan hyvinvointikyselyyn.
- Ei, en suostu osallistumaan hyvinvointikyselyyn.

Taustatiedot

2. Olen lasten vanhempana *

- Äiti
- Isä
- Muu aikuinen

3. Minun ikäni *

- Alle 25 vuotta
- 26-35 vuotta
- 36-45 vuotta
- 46-55 vuotta
- Yli 56 vuotta

4. Asuinalueeni (kunta/kaupunki) *

5. Perheeni asuminen *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon.

- Ydinperhe, asun yhteisten lasteni, ja lasteni toisen vanhemman kanssa
- Lähivanhempi, yhteishuoltajuus, lapseni asuvat vuorotellen kummankin vanhemman kanssa
- Etävanhempi, yhteishuoltajuus, lapseni asuvat vuorotellen kummankin vanhemman kanssa
- Etävanhempi, yhteishuoltajuus, tapaan lapsiani epäsäännöllisesti
- Yksinhuoltaja, asun lasteni kanssa, lapsillani ei ole toista vanhempaa
- Uusperhe, asun lasteni ja puolisoni kanssa
- Uusperhe, asun lasteni ja puolisoni sekä hänen lastensa kanssa.
- Uusperhe, asun puolisoni ja hänen lastensa kanssa.
- Uusperhe, asun lasteni ja puolisoni, sekä hänen lastensa ja yhteisten lastemme kanssa.
- Muu tilanne, mikä:

6. Perheessäni asuvien alaikäisten lasten lukumäärä ja iät *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon, esim. 1. lapsi, ikä: 5 vuotta ja 2. lapsi, ikä: 8 kk

- 1. lapsi, ikä:
- 2. lapsi, ikä:
- 3. lapsi, ikä:
- 4. lapsi, ikä:
- 5. lapsi, ikä:
- 6. lapsi, ikä:
- 7. lapsi, ikä:
- 8. lapsi, ikä:
- 9. lapsi, ikä:
- 10. lapsi, ikä:

7. Perheessäni lapset ovat arkipäivisin *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon, jos perheeseen kuuluu monta lasta.

- Varhaiskasvatuksessa
- Esiopetuksessa
- Aamupäiväkerhossa
- Iltapäiväkerhossa
- Koulussa
- Kotona
- Muu:

8. Perheessäni lasten vanhempien ylin koulutustaso *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon, jos samassa taloudessa asuu useampi vanhempi.

- Ei koulutusta
- Peruskoulu
- Ammatillinen tutkinto
- Ylioppilastutkinto
- Korkeakoulututkinto
- Muu, mikä:

9. Perheessäni lasten vanhempien työtilanne *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon, jos samassa taloudessa asuu useampi vanhempi.

- Kokopäivätyössä
- Osa-aikatyössä
- Työtön tai lomaautettu
- Työkyvyttömyyseläkkeellä tai ammatillinen kuntoutus
- Perhevapaalla, kotiäiti tai -isä
- Opiskelija
- Muu, mikä:

Lapsiperheen terveys ja elintavat

10. Perheen terveys ja elintavat

	Hyvin /hyvä	Melko hyvin /hyvä	Ei hyvin /hyvä eikä huonosti /huono	Melko huonosti /huono	Huonosti /huono
Millainen on terveydentilasi?	☐	☐	☐	☐	☐
Saatko riittävästi nukuttua?	☐	☐	☐	☐	☐
Miten aktiivisesti liikut vapaa-ajallasi?	☐	☐	☐	☐	☐
Minkälainen on perheesi syömän ruuan terveellisyys?	☐	☐	☐	☐	☐
Minkälainen on perheesi riittävän ruuan saannin tilanne?	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kuinka arvioit kaikkien perheesi lasten yleistä terveydentilaa? *

- Kaikki lapseni voivat hyvin
- Osa lapsistani voi hyvin, osa huonosti
- Kaikki lapseni voivat huonosti
- En osaa sanoa

12. Kuinka arvioit kaikkien perheesi lasten unen määrän ja laadun?

- Kaikki lapseni nukkuvat hyvin ja riittävästi
- Osa lapsistani nukkuu hyvin ja riittävästi, osa ei
- Kaikki lapseni nukkuvat huonosti, eivätkä nuku riittävästi
- En osaa sanoa

13. Kuinka arvioit kaikkien perheesi lasten päivittäisen liikunnan ja aktiivisuuden määrän?

- Kaikki lapseni liikkuvat riittävästi
- Osa lapsistani liikkuu riittävästi, osa ei
- Kaikki lapseni eivät liiku riittävästi
- En osaa sanoa

14. Perheen päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö

Päihteitä ovat esim. alkoholi, huumeet ja lääkkeet.

Tupakkatuotteita ovat esim. tupakka, nuuska, sähkötupakka ja piippu.

	Ei/en lainkaan	Hyvin vähän	Jonkin verran	Melko paljon	Erittäin paljon
Onko sinulla ongelmia päihteiden käytössä?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko puolisollasi ongelmia päihteiden käytössä?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko päihteiden käytöstä aiheutunut perheellenne tai lapsille haittaa?	☐	☐	☐	☐	☐
Käyttääkö joku perheessä tupakkatuotteita?	☐	☐	☐	☐	☐
Käyttääkö joku perheessä tupakkatuotteita lasten läsnä ollessa?	☐	☐	☐	☐	☐
Oletko huolissasi lastesi päihteiden tai tupakkatuotteiden käytöstä?	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mielen hyvinvointi ja voimavarat

	Ei/en lainkaan	Hyvin vähän	Jonkin verran	Melko paljon	Erittäin paljon
Koetko arjessa mielen hyvinvointia kuormittavaa stressiä, ahdistusta tai uupumusta?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko lapsillasi arjessa kuormittavaa stressiä, ahdistusta väsymystä tai uupumusta, joka hankaloittaa arkea?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko sinulla mielenterveyden haasteita (esim. masennus), joka alentaa toimintakykyä?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko lapsillasi mielenterveyden haasteita (esim. masennus), joka hankaloittaa arkea?	☐	☐	☐	☐	☐

16. Onko sinun tai muun perheenjäsenen terveydentila vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi? *

- Ei ole vaikuttanut heikentävästi
- Ei ole juurikaan vaikuttanut
- En osaa sanoa
- On vaikuttanut jonkin verran
- On vaikuttanut merkittävästi
- Muu tilanne, mikä:

17. Oletko saanut tukea tai apua perheesi terveydellisiin haasteisiin? *

- Kyllä, olen saanut riittävästi tukea.
- Kyllä, jonkin verran.
- En ole tarvinnut apua
- Kyllä, mutta en riittävästi.
- En, mutta olisin tarvinnut apua
- Muu tilanne, mikä:

18. Kuinka tyytyväinen olet perheesi yleiseen terveyden tilaan? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

19. Perheväkivalta, syrjintä ja epäasiallinen kohtelu

	Ei koskaan	Hyvin harvoin	Joskus	Usein	Hyvin usein
Onko perheessäsä esiintynyt lähisuhdeväkivaltaa (fyysistä, henkistä, taloudellista)?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko perheessäsä koskaan esiintynyt tilanteita, jossa lapsiin on kohdistunut väkivaltaa tai kaltoinkohtelua?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi kokenut nimittelyä tai epäasiallista kohtelua ulkopuolisten toimesta?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi kokenut uhkailua tai väkivaltaa ulkopuolisten toimesta?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi kokenut syrjintää tai rasismia?	☐	☐	☐	☐	☐

20. Oletko saanut itsellesi apua lähisuhdeväkivaltaan?

- Kyllä, olen saanut riittävästi tukea.
- Kyllä, jonkin verran.
- En ole tarvinnut apua
- Kyllä, mutta en riittävästi.
- En, mutta olisin tarvinnut apua
- Muu tilanne, mikä:

21. Oletko saanut apua lapsellesi kohdistuneeseen väkivaltaan?

- Kyllä, olen saanut riittävästi tukea.
- Kyllä, jonkin verran.
- En ole tarvinnut apua
- Kyllä, mutta en riittävästi.
- En, mutta olisin tarvinnut apua
- Muu tilanne, mikä:

22. Perheenjäsenten terveys, hyvät elintavat ja turvallisuus luovat pohjan perheen hyvinvoinnille. Kerro vanhempana kokemuksestasi, millainen vaikutus näillä asioilla on perheesi hyvinvointiin?

23. Kerro ajatuksistasi perheesi terveydestä, elintavoista ja turvallisuudesta:

Lapsiperheen hyvinvointi arjessa

24. Miten perheesi arki tavallisesti sujuu? *

- Arkielämä sujuu hyvin.
- Arkielämä sujuu useimmiten hyvin.
- Arkielämässä on jotain ongelmia, mutta selviän niistä melko hyvin.
- Arkielämässä on melko paljon ongelmia, arki voisi sujua paremminkin.
- Arkielämässä on paljon vakavia ongelmia, ja olen välillä keinoton.

Onko ruokapöydässä ruokarauha ilman puhelinta?

Käytkö lastesi kanssa keskustelua päivän kuulumisista?

Teetkö kotona jotain yhdessä lastesi kanssa (esim. pelit ja leikit)?

Onko perheessäsi leikkisyyttä, hassuttelua, huumoria?

Tuleeko sinulla riitaa lastesi kanssa?

Osallistuuko lapsesi ikätason mukaisesti kotiaskareisiin?

29. Lapsen kaverit, puhelin ja pelaaminen:

Jos perheessäsi on useita lapsia, niin valitse vaihtoehdoista se, joka parhaiten kuvaa, miten nämä asiat ovat arjessa.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Ei koske perhettäni
Onko lapsillasi kavereita?	☐	☐	☐	☐
Hallitseeko lapsesi kaveritaidot?	☐	☐	☐	☐
Kokeeko lapsesi yksinäisyyttä?	☐	☐	☐	☐
Onko lastasi kiusattu?	☐	☐	☐	☐
Onko lapsesi kiusannut itse muita?	☐	☐	☐	☐
Noudattavatko lapsesi yleensä sovittuja kotiintuloaikoja?	☐	☐	☐	☐
Tiedätkö vanhempana, missä ja kenen kanssa lapsesi viettää vapaa-aikaa?	☐	☐	☐	☐
Onko lapsillasi ongelmallista pelaamista tai puhelimen käyttöä?	☐	☐	☐	☐
Vaikuttaako pelaaminen tai puhelimen käyttö arkeen vahingollisesti?	☐	☐	☐	☐

30. Lapsen tunne-elämä

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Ei koske perhettäni
Onko perheessänne kaikki keskusteluaiheet sallittuja?	☐	☐	☐	☐
Voiko lapsi ilmaista tunteita kotona? Onko mahdollisuus tunteiden ilmaisuun (esim. itkeä, huutaa)?	☐	☐	☐	☐
Onko lapsesi satuttanut ja vahingoittanut itseään tarkoituksella (esim. viiltely)?	☐	☐	☐	☐

31. Esiintyykö perheessäsä lastesi osalta haastavaa käyttäytymistä?

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Melko usein	Hyvin usein	Ei koske perhettäni
Hermostuu helposti, on kärsimätön ja äkkipikainen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saa raivo- ja kiukkukohtauksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käyttäytyy häiritsevästi julkisilla paikoilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ei tottele ja kuuntele, vastustaa sääntöjä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valehtelee ja huijaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käyttää rumaa kieltä tai ilmeilyä (kiroilee, nimittelee)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lukittautuu huoneeseensa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tönii, lyö tai potkii	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikkoo tavaroita tahallisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ärsyttää, hännää ja kiusaa toisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On uhmakas ja jääräpäinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Riitaantuu helposti ja ei osaa pyytää anteeksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32. Miten vanhempana hallitset nämä haastavat tilanteet lastesi kanssa?

- Sujuu hyvin ongelmitta.
- Sujuu useimmiten hyvin.
- Aiheuttaa jonkin verran ongelmia, mutta selviän.
- Aiheuttaa kiukkutilanteita ja ristiriitaa vanhemman ja lapsen välillä.
- Aiheuttaa lapsessa raivoa, jota en pysty rauhoittamaan ja olen keinoton.
- Ei koske perhettäni

33. Hyväksytkö lapsen fyysisen kurittamisen (esim. tukistaminen tai luunappi)? *

- Kyllä
- En
- Toinen vanhempi hyväksyy.

38. Millaisessa parisuhteessa elät? *

- Elän parisuhteessa, jossa yhteinen elämä puolisoni tai kumppanini kanssa toimii hyvin.
- Parisuhteeni on suurelta osin toimiva.
- En elä tällä hetkellä parisuhteessa.
- Olen halunnut parisuhdetta, mutta en ole onnistunut siinä.
- Parisuhteessani on jonkin verran haasteita.
- Elän parisuhteessa, jossa on paljon ongelmia.

39. Kuinka tyytyväinen olet parisuhteeseesi? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

40. Onko vanhemmuuden tai parisuhteen haasteet vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi? *

- Ei ole vaikuttanut heikentävästi
- Ei ole juurikaan vaikuttanut
- En osaa sanoa
- On vaikuttanut jonkin verran
- On vaikuttanut merkittävästi
- Muu tilanne, mikä:

41. Perheen arjen sujuvuus sekä vanhemmuuden ja parisuhteen toimivuus on hyvinvointia lisäävä tekijä. Kerro perheesi arjesta, kuinka se sujuu ja miten se vaikuttaa perheesi hyvinvointiin?

42. Kerro ajatuksiasi vanhemmuudesta ja parisuhteesta:

Lapsiperheen avun tarpeet ja palvelut

43. Ketkä kuuluvat perheesi tukiverkostoon, joilta saat apua arkeen? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Puoliso, kumppani
- Lapseni
- Vanhempi tai puolison vanhempi
- Isovanhempi tai puolison isovanhempi
- Sukulaiset
- Ystävät
- Työ- tai opiskelukaveri
- Naapuri
- Muu läheinen
- Ei kukaan
- Joku muu, mikä:

44. Kuinka tyytyväinen olet perheesi tukiverkoston tukeen? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

45. Mitkä asiat huolettavat sinua perheesi arjessa? *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon.

- Huoli lapsista
- Huoli läheisistä
- Lasten kaverisuhteet
- Lasten varhaiskasvatus
- Lasten koulunkäynti
- Lasten puhelimen käyttö
- Lasten haastava käyttäytyminen
- Lapsen kiusaaminen
- Lapsi kiusaajana
- Oma jaksaminen
- Vanhemmuuden haasteet
- Suhde lapsiini
- Perheen jäsenten väliset suhteet
- Sisarusten väliset suhteet
- Parisuhde
- Eroperheen haasteet

- Tukiverkoston puute
- Yksinäisyys, ystävien puute
- Elintavat, liikunta ja ravitseminen
- Aikataulut, kiire ja yhteisen ajan puute
- Jatkuva stressi
- Taloudellinen tilanne, rahanpuute
- Velkaantuminen
- Ruoan riittävyys
- Perheen terveys
- Perheen mielenterveys
- Palveluiden saatavuus
- Tupakointi
- Päihdeongelmat
- Peliriippuvuus
- Perheväkivalta
- Syrjintä ja epäasiallinen kohtelu
- Työelämän haasteet
- Työttömyys
- Opiskelu-elämän haasteet
- Asuntoasiat
- Asuinympäristön turvallisuus
- Sähkön ja muiden energiamuotojen hinta
- Tulevaisuus
- Ilmastokriisi
- Maailman tilanne

- Kerro lisää
perheesi huolen
aiheista:

46. Mihin asioihin perheesi on tarvinnut apua viimeisen vuoden aikana? *

Voit valita useamman vaihtoehdon. Jos et ole käyttänyt palveluita, valitse vaihtoehto 'En ole tarvinnut apua.'

- Lapsen kasvu ja kehitys
- Lapsen oppiminen tai koulunkäynti
- Lapsen haastava käyttäytyminen
- Vanhempien jaksaminen
- Vanhemmuuden taidot
- Lapsen huolto- ja tapaamisjärjestelyt
- Parisuhdeongelmat
- Asuntoasiat
- Taloudelliset vaikeudet
- Työttömyys
- Perheen terveellinen ravitsemus
- Mielensterveysongelmat
- Terveysongelmat
- Päihteiden käyttö / peliriippuvuus
- Väkivalta tai perheväkivalta
- Merkittävä kriisi (esim. avioero, vakava sairaus, taloudelliset vaikeudet)
- Joku muu, mikä:
- En ole kertonut avun tarpeesta, miksi:
- En ole tarvinnut apua

47. Mitä lapsiperheille tarkoitettuja palveluja perheesi on käyttänyt viimeisen vuoden aikana? *

Voit valita useamman vaihtoehdon. Jos et ole käyttänyt palveluita, valitse vaihtoehto 'En ole käyttänyt palveluita.'

- Varhaiskasvatus- ja esiopetuspalvelut (esim. päiväkoti)
- Koululaisten aamu- ja/tai iltapäivätoiminta
- Koulun oppilashuolto (kouluterveydenhuolto, koulupsykologi ja -kuraattori)
- Terveystieteidenhuolto
- Hammashuolto
- Terapiat (toiminta-, puhe-, ravinto- ja/tai fysioterapia)
- Mielenterveyspalvelut
- Omahoito-ohjelmat (Mielenterveystalo ry)
- Äitiys- ja lastenneuvola
- Perheneuvola
- Perheryhmät ja -valmennus
- Parisuhdepalvelut
- Perheoikeudelliset palvelut (elatus-, huoltajuus- ja tapaamissopimusasiat)

- Kotiin tarjottavat lasten ja perheiden palvelut (kotipalvelu, sosiaaliohjaus ja perhetyö)
- Tukiperhe tai tukihenkilötoiminta
- Perhesosiaalityö
- Lastensuojelupalvelut
- Lastensuojelun huostaanotto ja sijaishuolto
- Kelan tuet ja etuudet lapsiperheille (esim. vanhempainpäiväraha)
- Kelan perustoimeentulotuki
- Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki hyvinvointialueelta
- Päihdepalvelut
- Ensi- ja turvakoti
- Kriisipalvelut
- Talous- ja velkaneuvonta
- TE-toimistot, työttömyyskassat
- Asumisneuvonta
- Lasten kerhot, puistot, kohtaamispaikat
- Kulttuuri- ja liikuntapalvelut (esim. kirjasto, uimahalli)
- Yhdistykset ja järjestöt
- Jokin muu, mikä:
- En ole käyttänyt palveluita

48. Oletko tyytyväinen perheesi saamiin lapsiperheelle suunnattuihin palveluihin? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

49. Osallisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019, all rights reserved.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni.	☐	☐	☐	☐	☐
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tarpeellinen muille ihmisille.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun.	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita.	☐	☐	☐	☐	☐
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen.	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minuun luotetaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin.	☐	☐	☐	☐	☐

50. Perheesi taloudellinen tilanne: *

	Kyllä	En/ei	En osaa sanoa	Ei koske perhettäni
Koetko, että perheenne taloudellinen tilanne kattaa arjen tarpeet?	☐	☐	☐	☐
Koetko, että perheenne pystyy säästämään rahaa tulevia tarpeita ja yllätyksiä varten?	☐	☐	☐	☐
Onko perheelläsi ollut taloudellisia vaikeuksia?	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi rahatilanne ahdistanut sinua tai aiheuttanut riitoja parisuhteessa viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi saanut toimeentulotukea viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi saanut asumistukea viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	☐
Onko perheesi saanut ruoka-apua viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	☐
Koetko, että perheessäsi on ongelmia rahan käytössä (esim. eläminen yli varojen, rahapelit, pikavipit, ulosotto)?	☐	☐	☐	☐
Koetko, että perheesi tarvitsee apua selviytymisestä arjen raha-asioissa ja velkojen hoidossa?	☐	☐	☐	☐
Onko sinulla pankkitunnukset tai mobiilivarmennin sähköiseen tunnistautumiseen internetissä?	☐	☐	☐	☐
Käytätkö digitaalisia palveluita (esim. verkkopankki, OmanKanta, OmaKela, OmaVero)?	☐	☐	☐	☐

51. Onko perheesi taloudellinen tilanne vaikuttanut perheen hyvinvointiin heikentävästi? *

- Ei ole vaikuttanut heikentävästi
- Ei ole juurikaan vaikuttanut
- En osaa sanoa
- On vaikuttanut jonkin verran
- On vaikuttanut merkittävästi
- Muu tilanne, mikä:

52. Kuinka tyytyväinen olet perheesi asumiseen? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

53. Perheen tukiverkosto, riittävät palvelut ja hyvä taloudellinen tilanne, jolla kattaa perheen perustarpeet ovat tärkeitä hyvinvoinnin tekijöitä. Kerro millainen vaikutus näillä asioilla on perheesi hyvinvointiin?

54. Kerro ajatuksiasi perheesi tukiverkostosta, palvelujen saannista ja taloudellisesta tilanteesta:

Lapsiperheen elämäntilanne kokonaisuutena

55. Kuinka tyytyväinen olet elämääsi kokonaisuutena? *

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- En ole tyytyväinen enkä tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

56. Kuinka usein tunnette perheenä onnellisuutta perhe-elämässä? *

- Erittäin usein
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Erittäin harvoin

57. Kuinka hyvin perheenjäsenet pystyvät sopeutumaan muutoksiin ja vastoinkäymisiin? *

- Hyvin
- Melko hyvin
- Ei hyvin, eikä huonosti
- Melko huonosti
- Huonosti

58. Miten suhtaudut perheesi tulevaisuuteen? *

- Erittäin myönteisesti ja luottavaisesti
- Hieman myönteisesti ja luottavaisesti
- Neutraalisti
- Hieman huolestunut
- Minulla on suuri huoli tulevaisuudesta

59. Millainen merkitys perheellä on elämässäsi? *

- Perhe on erittäin tärkeä, ja sillä on suuri merkitys perheen hyvinvoinnin kannalta.
- Perheen merkitys on minulle melko tärkeä
- Perheen merkitys elämässäni ei ole merkittävä, mutta ei vähäinkään.
- Perheen merkitys minulle on melko vähäinen.
- Perhe ei ole minulle tärkeä, eikä sillä ole merkitystä minun elämässäni, eikä se vaikuta hyvinvointiini.

60. Tunnetko, että elämälläsi perheessä on tarkoitus? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

**61. Mikä on merkittävin asia, joka heikentää perheenne hyvinvointia?
Entä mitkä asiat tuovat haasteita ja vaikeuksia arkeenne? *****62. Minkä koet tärkeimmäksi asiaksi perheesi hyvinvoinnille?
Mitkä asiat tekevät perhe-elämästänne merkityksellistä ja onnellista? ***

Muistathan painaa vielä 'lähetä' nappia sivun alalaidasta!

PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Väkivaltakokemusten kanssa ei pidä jäädä yksin. Hae turvattomissa oloissa elävien lapsien tai perheen väkivaltaan tukea ja apua oman kuntasi terveysasemalta tai –keskuksesta tai sosiaalipäivystyksestä. **Akuutissa hädässä soita hätänumeroon 112 ja päivystäviin turvakoteihin (nollalinja.fi) tai kunnan sosiaalipäivystykseen (Suomi.fi).**

Tunnista väkivalta, joka voi olla myös henkistä eikä vain fyysistä. Väkivalta voi olla kontrolloivaa vallankäyttöä, uhkailua, pelottelua tai toistuvaa tahallista laiminlyöntiä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallassa on kaventunut mahdollisuus turvaan ja elämään. Väkivalta sisältää toisen tahallista satuttamista, loukkaavaa, vahingoittavaa ja pelottavaa käyttäytymistä.

Tietoa ja tukea löydät:

Ensi- ja turvakotien liitosta [yhteystiedot](#) turvakoteihin tai oman paikkakunnan ero- tai vauvaperheiden palveluihin sekä [tietoa väkivallan tunnistamiseen](#) ja Apua verkossa – chat

Ensi- ja turvakotien liiton [Nettiturvakoti](#) perheväkivaltaan

[Monika-Naiset liitto ry:n](#) Kriisikeskuksen auttavapuhelin 0800 05058 ja [chat](#) väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanasille ja -lapsille.

[Nollalinjan](#) auttavapuhelin 080 005 005 ja chat lähisuhdeväkivaltaan (arabia, dari, espanja, farsi, somali, sorani, thai, venäjän kielellä).

Tukea väkivallan tekijälle:

[Maria-Akatemian](#) Avoin Linja puhelinpäivystys 09 7562 2260 tai [chat](#) naisille ja tytöille, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä henkistä tai fyysistä väkivaltaa.

Miessakit ry:n [Lyömätön Linja](#) on lähisuhde- ja perheväkivaltaan erikoistunut toimintamuoto miehille. Pääkaupunkiseudun ja Kuopion toimipisteiden lisäksi tukea on tarjolla valtakunnallisesti puhelin- ja verkkovälitteisesti.

PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ LAPSIPERHEISSÄ

Päihteiden käyttö vaikuttaa vanhemman käytökseen ja heijastuu koko perheen elämään. Lasten seurassa päihteiden käyttö saattaa olla lapsille vahingollista, joten olethan näissä tilanteissa erityisen vastuullinen.

Kun oma tai läheisen päihteiden käyttö mietityttää, hae tukea tai hakeudu hoitoon. Päihdeongelmaan hae apua oman kuntasi terveysasemalta tai –keskuksesta tai mielenterveys- ja päihdepalveluista.

Tietoa ja tukea löydät:

Ensi- ja turvakotien liiton Apua verkossa [Vauvaperhe ja päihteet -chat](#)

Päihdelinkki-verkkopalvelun [auttavat puhelimet](#) ja [chat](#) tarjoaa tietoa ja tukea päihteistä ja riippuvuuksista

[EHYT ry:n päihdeneuvontapuhelin](#) 0800 900 45 antaa tukea oman tai läheisen päihteisiin liittyvissä huolissa

[AA:n](#) auttava puhelin 09 750 200

[Irti huumeista](#) -puhelin 0800 980 66

Alkon [Lasten seurassa –vastuullisuusohjelma](#)

Mielenterveystalon [alkoholinkäytön vähentämisen](#) ja [huumeiden käytön](#) omahoito-ohjelmat

Päivystysapu puh. 116 117 tai hätätilanteissa 112.

PERHEEN MIELENTERVEYDEN HAASTEET

Hae mielenhyvinvoinnin haasteisiin mahdollisimman varhain apua, kun olet huolissasi oman tai läheisesi mielenterveydestä. Psykkisiin haasteisiin ammattiapua voit pyytää oman kuntasi terveysasemalta tai –keskuksesta, työterveydestä tai opiskelijahuollosta.

Tietoa ja tukea löydät:

Mieli ry:n [MIELI kriisipuhelin](#) 09 2525 0111 (suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ukrainaksi ja venäjäksi)

Mielenterveystalon vanhemman [mielen hyvinvointi](#) ja [masennuksen](#) omahoito-ohjelmat

Tukea kuormittuneeseen tilanteeseen:

SOS-Lapsikylän [VanhemmuudenApuu-chat](#)

MLL:n [Vanhempainpuhelin ja chat](#)

Tietoa ja tukea lapsille/nuorille

SOS-Lapsikylän [Apuu -chat](#) lapsille ja [Sekasin -chat](#) nuorille

MLL:n [Lasten ja nuorten puhelin](#) 116 111 ja [chat](#) tai Nuorten tukilinja

Mielenterveystalon nuorten [masennuksen omahoito-ohjelma](#)

PERHEEN EPÄASIALLINEN KOHTELU, SYRJINTÄ JA NIMITTELY

Yhdenvertaisuus on jokaisen perusoikeus. Perheen tai perheen jäsenen kohdatessa epäasiallista kohtelua, tilanne voi olla erittäin raskas ja ahdistava koko perheelle. On tärkeää puhua kokemuksista perheenä, jotta kaikki voivat ilmaista tunteensa ja ymmärtää, että he eivät ole yksin tässä tilanteessa. Ahdistavaan tilanteeseen ammattiapua voit pyytää oman kuntasi terveysasemalta tai –keskuksesta, työterveydestä tai opiskelijahuollosta.

Jos epäasiallinen kohtelu on ollut vakavaa, on hyvä tehdä ilmoitus poliisille. Poliisi tutkii rikokset, jotka liittyvät viharikoksiin, syrjintään ja rasismiin.

Tietoa ja tukea löydät:

Syrjintään ja epäasiallista kohtelua kokenut voi olla yhteydessä [yhdenvertaisuusvaltuutetun asiakaspalveluun](#) suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Voit olla yhteydessä kirjallisesti myös muulla kielellä.

[Monika-Naiset liitto ry](#) tarjoaa myös tukea monikulttuurisille naisille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa tai syrjintää, mukaan lukien rasismi.

Mielenterveystalon [sukupuoli-identiteetin jäsentämisen omahoito-ohjelma](#)

Hätätilanteissa 112

LAPSI SATUTTAA ITSEÄÄN TAI ON ITSETUHOINEN

Lapsen tai nuoren itsensä vahingoittaminen esim. viiltelemällä voi liittyä voimakkaiden negatiivisten tunteiden tai tunnottomuuden hallintaan ja niistä selviytymiseen. Tilanteeseen on puututtava, jos lapsi/nuori ei selviä yksin, vaan tarvitsee aikuisen apua. Vahingoittavan itsensä satuttamisen tilalle on mahdollista löytää muita keinoja. Hae apua oman kuntasi kouluterveydenhuollosta tai oppilashuollosta, perheneuvolasta ja lapsiperheiden sosiaalipalveluista.

Tietoa ja tukea löydät:

SOS-Lapsikylän [Apuu -chat](#) lapsille sekä [Sekasin -chat](#) nuorille

MLL:n [Lasten ja nuorten puhelin](#) 116 111 ja [chat](#) tai Nuorten tukilinja

HelsinkiMission Nuorten [Kriisipiste puhelin](#) 045 3410 583

Mieli ry:n [MIELI kriisipuhelin](#) 09 2525 0111 (suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ukrainaksi ja venäjäksi)

Mielenterveystalon verkkosivustolla [tietoa itsetuhoisuudesta ja viiltelystä](#)

Mielenterveystalon [viiltelyn](#) ja lasten [ahdistuksen](#) omahoito-ohjelma

Päivystysapu puh. 116 117 tai hätätilanteissa 112 tai kunnan sosiaalipäivystyksestä (Suomi.fi).

LAPSEN KURITTAMINEN

Tiedäthän, että kuritus (mm. luunappi, tukistaminen, satuttaminen) on lapsen kohdistuvaa väkivaltaa. Lapsen henkinen väkivalta on myös väkivaltaa. Lapsen kurittaminen on [Suomen laissa](#) kielletty.

Hae apua vanhemmuuteen ja oman tai läheisesi väkivaltaiseen käytökseen. Tutustu väkivallattomiin lapsen kasvatukseen keinoihin ja pyydä apua oman kuntasi sosiaalipäivystyksestä (Suomi.fi) tai perheneuvolasta. Akuutissa hädässä soita hätänumeroon 112 ja päivystäviin turvakoteihin (nollalinja.fi).

Tietoa ja tukea löydät:

Ensi- ja turvakotien liiton video: [Kurittaminen ei kuulu turvalliseen lapsuuteen](#) (video löytyy tekstitettynä myös englanniksi ja arabiaksi).

Ensi- ja turvakotien liitosta [Apua verkossa –chat](#)

[Monika-Naiset liitto ry](#):n Kriisikeskuksen auttavapuhelin 0800 05058 ja chat väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajaisille ja -lapsille.

Tukea väkivallan tekijälle:

Maria-Akatemian [Avoin Linja puhelinpäivystys](#) 09 7562 2260 tai chat naisille ja tytöille, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä henkistä tai fyysistä väkivaltaa.

Miessäkit ry:n [Lyömätön Linja](#) on lähisuhde- ja perheväkivaltaan erikoistunut toimintamuoto miehille. Pääkaupunkiseudun ja Kuopion toimipisteiden lisäksi tukea on tarjolla valtakunnallisesti puhelin- ja verkkovälitteisesti.

VANHEMMUUSTAIDOT HAASTAVASTI KÄYTTÄYTYVÄN LAPSEN KANSSA

Haastavasti käyttäytyvä lapsi haastaa kuormittaen koko perhettä ja vanhemmuutta, jolloin syntyy toistuvasti konflikteja ja ristiriitoja perheessä. Haethan apua lapsen haastavaan käytökseen, jos koet olevasi vanhempana keinoton. Vanhemman kiivas toiminta voi pahentaa tilannetta, niin hae apua löytääksesi myönteisiä kasvatustapoja, joilla vaikuttaa lapsen haastavaan käytökseen.

Apua voit hakea oman kuntasi neuvolasta, kouluterveydenhuollosta tai oppilashuollosta, perheneuvolasta ja lapsiperheiden sosiaalipalveluista.

Tietoa ja tukea löydät:

SOS-Lapsikylän [VanhemmuudenApuu-chat](#)

Mielenterveystalon verkkosivuilta tietoa [lapsen haastavasta käytöksestä](#)

Mielenterveystalon lasten [haastavan käytöksen](#) ja [nepsy-piirteisten lapsien](#) omahoito-ohjelmat.

Edellinen

Lähetä

LIITE 7. Kyselyn testaajalle haastattelurunko

Haastattelu kyselylomakkeen testiin osallistuvalla

SOS-Lapsikylän työntekijä kertoo tietoturva-asiat kyselyyn testaamiseen osallistuvalla ja varmistaa, että osallistujalta on edelleen suostumus haastatteluun. Työntekijät esittävät osallistujalle haastattelukysymykset kyselylomakkeen toimivuuden arvioimiseksi.

Haastattelurunko:

Kerro kokemuksesi ja ajatuksesi kyselyyn vastaamisesta?

Etenikö kysely loogisesti? Ymmärsitkö kaikki esitetyt kysymykset, jos et, niin mikä/ mitkä olivat vaikea selkoisia kysymyksiä?

Kysyttiinkö kyselyssä sinun perheesi hyvinvointiin liittyvistä teemoista, jos ei niin mitä kyselystä puuttui? Oliko jokin kysymys tai teema kyselyssä turhaan?

Kysely sisältää henkilökohtaisia ja arkaluontoisia asioita, niin aiheuttiko jokin kysymyksistä sinulle voimakkaita tuntemuksia, josta oli sinulle henkistä haittaa?

Koitko jonkin kysymyksen vaikeaksi vastata?

Vaikuttiko oma tilanteesi vastaushalukkuuteen, että et halunnut vastata johonkin kysymyksistä?

Vastatessa kyselyyn olisitko tarvinnut keskustelutukea tai ohjausta tukipalveluista?

Kerro, miten voimme parantaa kyselyä. Mitä muutosehdotuksia kyselylomakkeeseen?

Kiitos vastauksistasi, ja osallistumisesta kyselyn kehittämiseen!

Tietoturvalauseke haastateltaville:

Olet saanut kyselyn testaamiseen osallistuessa SOS-Lapsikylältä linkin sähköiseen kyselyyn WhatsApp viestinä, joka sisälsi myös saatteen ja tutkimustiedotteen. Tiedotteissa on laajempi kuvaus kyselytutkimuksesta. Sinulta on kysytty suostumus osallistumisesta kyselyn testaamiseen. Osallistuminen on vapaaehtoista ja sinulla on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta, missä vaiheessa vain tutkimusta.

Haastattelun vastauksista työntekijä kirjaa muistiinpanot. Tietoa käsitellään luottamuksellisesti ja anonyyminä. Haastatteliija toimittaa muistiinpanot tutkijoille. Haastattelussa esille tulleista kyselylomakkeen kehittämis ehdotuksista kirjataan opinnäytetyön raporttiin tiedot, jotka vaikuttavat kyselylomakkeen kehittämiseen. Tutkija varmistaa, että raportoinnista ei tunnista yksittäistä haastateltavaa. Tutkija hävittää muistiinpanot tuhoamalla. SOS-Lapsikylä tarjoaa tarvittaessa keskusteluapua, niin voit olla yhteydessä oman tupasi ohjaajiin, jos koet tarvitsevasi tukea keskustella kyselyn aiheuttamista tunteista.

LIITE 8. Saate testaukseen

Hyvä Mummun ja vaarin tuvan kävijä!

Olemme tekemässä opinnäytetyönä kyselytutkimusta Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden hyvinvoinnista! Tavoitteenamme on kerätä tietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista sekä hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kyselylomakkeen suunnittelu ja kysely toteutetaan opinnäytetyönä. Ohessa liitteenä tutkimustiedote, jossa on laajempi kuvaus kyselytutkimuksesta.

Kyselyyn voit vastata alla olevan linkin kautta. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 45 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää kyselyyn vastaamisen missä vaiheessa vain ilman, että sinun täytyy kertoa syytä.

Olet osallistumassa tämän tutkimuksen testivaiheeseen. Vastaukset kerätään anonyymisti. Vastauksia tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Testiryhmässä on neljä perhettä, jolloin tarvittaessa voit jättää vastaamatta kysymyksiin, joihin koet, että et halua testauksen aikana vastata. Testausvaiheessa mikään kysymys ei ole pakollinen vastata. Testauksessa annetut tiedot tuhotaan testauksen päätyttyä. Niitä ei sisällytetä aineistoon, joka kerätään myöhemmin varsinaisella kyselylomakkeella. Koska kyselyssä kysytään myös herkkiä ja arkaluontoisia asioita, niin ymmärrämme, että vastaaminen näihin kysymyksiin voi olla vaikeaa. SOS-Lapsikylä tarjoaa tarvittaessa keskusteluapua niille, jotka kokevat tarvitsevansa keskusteluapua vastauksensa jälkeen. Voit olla yhteydessä oman tupasi ohjaajiin, jos haluat keskustella kyselyn aiheuttamista tunteista.

Kyselytutkimuksessa kerättyä tietoa käytetään opinnäytetyössä sekä tietoa hyödynnetään SOS-Lapsikylän tulevissa hyvinvointikyselyissä vertailutietona. Kyselyn kautta saadun uuden tiedon avulla tavoitteena on toiminnan laadun parantaminen sekä kävijäytytyväisyyden lisääminen. Kyselyn kohderyhmään kuuluvat kaikki Mummun ja vaarin tupa -toiminnassa mukana olevat perheet, joita on yhteensä noin 450 perhettä. Kyselyn tuloksista kerrotaan toiminnan sosiaalisessa mediassa vuoden 2024 lopulla.

Soitamme sinulle torstaina, ja haastattelemme sinua kysyen ajatuksiasi kyselyyn vastaamisesta. Kyselyn lopussa on myös mahdollisuus kirjoittaa palautetta kyselystä. Jos voit, niin kirjoita ylös ajatuksia jo vastatessa kyselyyn, esim. oliko kysymykset vaikeita, herättikö kysely voimakkaita tunteita tai puuttuiko jotain?

Vastaa kyselyyn tämän linkin kautta:

Lämmin kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Yhteistyöterveisin,

Karita Rasinkangas
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Piritta Minkkinen
Laurea ammattikorkeakoulu
[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

LIITE 9. Tutkimustiedote testaukseen

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA: MITÄ SUOMEN LAPSIPERHEILLE KUULUU?

Kyselytutkimus kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydämme sinua mukaan kyselytutkimukseen, jossa tutkitaan SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminnan, Mummun ja vaarin tuvan, lapsiperheiden hyvinvointia. Olemme arvioineet, että sovellut tutkimukseen, koska olet Mummun ja vaarin tuvan kävijä. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja sinun osuuttasi siinä. Perehdyttyäsi tähän tiedotteeseen sinulla on mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta ottamalla yhteyttä tutkimuksen toteuttajiin. Kyselylomakkeella sinulta pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Olet osallistumassa tämän tutkimuksen testivaiheeseen. Vastaukset kerätään anonymisti. Vastauksia tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Testiryhmässä on neljä perhettä, jolloin tarvittaessa voit jättää vastaamatta kysymyksiin, joihin koet, että et halua testauksen aikana vastata. Testausvaiheessa mikään kysymys ei ole pakollinen vastata. Testauksessa annetut tiedot tuhoetaan testauksen päätyttyä. Niitä ei sisällytetä aineistoon, joka kerätään myöhemmin varsinaisella kyselylomakkeella.

Kyselylomake sisältää myös arkaluonteisia kysymyksiä, kuten sosiaalipalveluiden käytöstä, koetutusta väkivallasta ja päihteiden käytöstä. Nämä kysymykset saattavat aiheuttaa normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä kuormitusta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää kyselyyn vastaamisen missä vaiheessa vain ilman, että sinun täytyy kertoa syytä.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvointia hyvinvointikyselyn avulla. Tavoitteena on selvittää kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila sekä mitkä tekijät ovat yhteydessä vanhempien kokemaan hyvinvointiin.

Tutkimuksen toteuttajat

Kyselytutkimus suoritetaan opinnäytetyönä. Vastuututkijat ovat YAMK-opiskelijoita Laurean ammattikorkeakoulusta sekä Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö tehdään kahden ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Työelämäkumppanina toimii SOS-Lapsikylän kohtaamispaikkatoiminta, Mummun ja vaarin tuvat.

Vastuulliset tutkijat/lisätietoja:

Karita Rasinkangas

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Piritta Minkkinen

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tutkimusotteena on laadullinen ja määrällinen aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä. Aineistonkeruu toteutetaan sähköisenä kyselynä kohtaamispaikkatoiminnan kävijöille. Kysely on avoinna kaksi viikkoa. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 45 minuuttia. Tutkimus toteutetaan siten, että tutkimukseen osallistuvat vastaavat itsenäisesti sähköiseen kyselylomakkeeseen verkossa.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa sinulle mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen, opinnäytetyön päättymisen ja tiedon jatkokäyttö

Tutkimus päättyy arviolta keväällä 2025. Tutkimuksen tulokset ovat luettavissa opinnäytetyöraportista, joka on julkisesti saatavilla Theseus-tietokannassa. Tutkimuksen tuloksista kirjoitetaan myös artikkeli SOS-Lapsikylän käyttöön. Toimeksiantaja saa kyselyn tutkimustulokset käyttöönsä.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Karita Rasinkangas

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Piritta Minkkinen

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori, VTT

Nimi: Marianne Nylund

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Yliopettaja

Nimi: Teemu Rantanen

Laurea ammattikorkeakoulu

Sähköposti: [sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa käsitellään sinua koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa

oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoja, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä voi olla korkeakoulu, toimeksiantaja, muu yhteistyötaho, opinnäytetyöntekijä tai jotkut edellä mainituista yhdessä (esim. korkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä yhdessä).

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on:

Korkeakoulu

Toimeksiantaja x

Toimeksiantajan nimi:
Ehkäisevä työ, SOS-
Lapsikylä

Muu yhteistyötaho

Yhteistyötahon nimi:

Opinnäytetyöntekijä

x

Yhteisrekisterinpitäjyys sopimus on laadittu erikseen yhteisrekisterinpitäjien välillä.

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä:

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi:

Sonja Valovaara-Annola

Organisaatio: SOS-Lapsikylä

[sähköpostiosoite on annettu tutkimukseen osallistuville]

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Henkilötietojen käsittely on oikeutettua ainoastaan silloin, kun se on tutkimukselle välttämätöntä. Kerättävät henkilötiedot on minimoitava, niitä ei saa kerätä tarpeettomasti tai varmuuden vuoksi.

- Sukupuoli
- Asuminen
- Kaupunki
- Parisuhde
- Henkilöt kotitaloudessa
- Koulutustausta
- Työtiedot
- Ansiotulot
- Tietoja palveluiden käytöstä
- Päihteet

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietojanne vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa kerätään henkilötietojanne myös seuraavista lähteistä

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Henkilötietoja sisältävän kyselytutkimuksen työvälineenä käytetään Webropol -kyselysovellusta, joka on tietoturvallinen ja GDPR-yhteensopiva. Kyselylinkki lähetetään vastaajille WhatsApp -sovelluksen kautta.

Tutkimusaineistosta muodostetaan salanasuojattu tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostilla tutkijoille. Tiedosto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojuetuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on auttaa uuden tiedon luomisessa ja tarpeiden tunnistamisessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kohtaamispaikassa käyvien lapsiperheiden hyvinvointia hyvinvointikyselyn avulla. Tavoitteena on selvittää kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvoinnin tila sekä mitkä tekijät ovat yhteydessä vanhempien kokemaan hyvinvointiin.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Henkilötietojen käsittelyperuste tässä opinnäytetyössä on vastaajien vapaaehtoisesti ja tietoisesti antama suostumus henkilötietojen käsittelyyn.

Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Tutkimuksen kesto 08/2024-05/2025.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päättyttyä?

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojatussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. Toimeksiantaja saa kyselyn koko kerätyn aineiston käyttöönsä.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tietojanne ei anneta tutkimusryhmän eikä toimeksiantajan ulkopuolelle.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne

- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Sinusta kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Vastaukset ovat anonymoituja. Tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa. Tietoja ei anneta tutkimuksen tai toimeksiantajan ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista.

Tutkimusaineistosta muodostetaan salanasuojattu tiedosto, joka lähetetään turvasähköpostilla opinnäytetyöntekijöille. Tiedosto tallennetaan ammattikorkeakoulujen suojuetuille tiedostopalvelimille aineiston käsittelyä ja analysointia varten. Ammattikorkeakoulujen suojuetut tiedostopalvelimet tarjoavat tietoturvallisen ja rajoitetun ympäristön aineiston käsittelyyn.

Tiedostoja ei tallenneta paikallisesti opinnäytetyöntekijöiden omille tietokoneille käsittelyn aikana.

Käsittelyn aikana tiedostopalvelimille muodostuneet varmuuskopiot tuhoaan yhteistyössä ammattikorkeakoulujen IT-osastojen kanssa tässä lopputyössä sovitujen määräaikojen mukaisesti.

Tutkimusaineiston muuttumattomuuden ja myöhemmän käytön varmistamiseksi alkuperäisestä tutkimusaineistosta otetaan varmuuskopio toimeksiantajalle. Toimeksiantaja huolehtii varmuuskopion tietoturvallisesta säilytyksestä ja tuhoamisesta sovitujen määräaikojen puitteissa.

Tutkimusaineistoa säilytetään ammattikorkeakoulujen suojuetussa tiedostopalvelimessa kevään 2025 loppuun, jonka jälkeen aineisto poistetaan. Toimeksiantaja saa kyselyn koko kerätyn aineiston käyttöönsä.

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja voidaan käyttää myöhemmin toimeksiantajan vertaillessa jatkotutkimuksissa useamman vuoden hyvinvointiaineistoja, mutta tietoja ei luovuteta toimeksiantajan ulkopuolelle. Tutkittavilla on oikeus halutesaan saada tieto siitä ketkä ovat saaneet aineiston käytettäväkseen.

LIITE 10. Eettisen toimikunnan lausunto

LAUSUNTO

Tutkimus

Mitä Suomen lapsiperheille kuuluu? Kyselytutkimus
kohtaamispaikkatoiminnan lapsiperheiden kokemasta hyvinvoinnista

Tutkija(t)

Ont-tekijät: Piritta Minkkinen, Laurea & Karita Rasinkangas, Diak

Lausuntopyynnön käsittely

Toimikunta käsitteli lausuntopyynnön kokouksessaan 19.3.2024 ja antoi myönteisen lausunnon toimikunnan korjausvaatimuksin. Opinnäytetyöntekijät toimittivat uuden korjatun ja täydennetyn hakemuksen 2.4.2024. Toimikunta käsitteli täydennetyn hakemuksen kokouksessaan 16.4.2024.

Toimikunnan kommentit

Täydennetyn lausuntopyynnön perusteella toimikunta antaa **myönteisen lausunnon kyselylomakkeen esitestaukseen (ei varsinaiseen aineistonkeruuseen)**, mikäli hakemuksen liitteenä oleva kyselyluonnos on esitestaukseen tarkoitettu kysely. Ennen esitestausta tiedotetta tulee täydentää seuraavilta osin: Tiedotteesta tulee käydä ilmi, mitä esitestaaminen tarkoittaa tutkittavien näkökulmasta. Lisäksi tiedotteesta tulee ilmetä, sisällytetäänkö esitestauksen tiedot aineistoon, joka kerätään myöhemmin varsinaisella kyselylomakkeella vai tuhotaanko annetut tiedot testauksen päätyttyä.

Varsinaisen aineistonkeruun osalta tulee hakea lausunto Pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta aineistonkeruuta varten **yhdessä ohjaajien kanssa**. Toimikunta suosittelee, että kyselylomakkeen kehittämisestä laitettaisiin maininta työn tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin.

Ennakoarviointilausunto

Eettisessä ennakoarvioinnissa tarkastellaan aineistonkeruun suunnitelmaa ja tutkimuksen suunniteltua toteutustapaa riskien ja vahingon välttämisen näkökulmasta. Toimikunta tekee päätöksensä sille toimitetun materiaalin perusteella. Lausunnossaan toimikunta ei ota yksityiskohtaisesti kantaa tutkimuksen tieteelliseen arvoon ja validiteettiin, ei tutkittavien valintaan ja tutkimusmenetelmiin, eikä tutkimuksen toteutukseen ja tulosten julkaisemiseen.

Ennakoarviointi ei siirrä vastuuta tutkimuksen eettisyydestä eettiselle toimikunnalle, vaan tutkija vastaa aina itse tutkimuksensa eettisistä ja moraalisisista ratkaisuista.

Täydennetyn lausuntopyynnön perusteella toimikunta antaa **myönteisen lausunnon kyselylomakkeen esitestaukseen**.

Toimikunta pyytää edellä esitettyjä täydennyksiä ennen lopullisen lausunnon antamista. Lisäselvitykset pyydetään palauttamaan yhtenä PDF-tiedostona Funet File Senderin avulla kaksi viikkoa ennen sitä kokousta, jossa toivoo käsittelevä. Vastaanottajaksi merkitään toimikunnan

LAUSUNTO

sähköpostiosoite: eettinen.toimikunta@metropolia.fi. Tehdyt korjaukset tulee näkyä liitteissä joko yliviivauksin tai korostusmerkinnöin.

Jos tutkija ei noudata saamansa lausunnon ohjeistusta, kyseessä voi olla hyvän tieteellisen käytännön (HTK)-loukkaus. Mikäli ennakoarviointilausunnon pyytäjä ei hyväksy eettisen toimikunnan päätöstä, hän voi pyytää asiasta lausuntoa Tutkimuseettiseltä neuvottelukunnalta. Perusteltu lausuntopyyntö liitteineen on jätettävä kahden kuukauden kuluessa eettisen toimikunnan päätöksestä. Lisätietoja www.tenk.fi.

25.04.2024

lira Lankinen
Toimikunnan puheenjohtaja (16.4.2024 asti)

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.

LIITE 11. Laadullisen analyysiprosessin havainnollistaminen

LAPSIPERHEEN ELÄMÄNTILANNE KOKONAISUUTENA						
Kysymys 61: Mikä on merkittävin asia, joka heikentää perheen hyvinvointia? Entä mitkä asiat tuovat haasteita ja vaikeuksia arkeen?						
Kysymys 62: Minkä koet tärkeimmäksi asiaksi perheesi hyvinvoinnille? Mitkä asiat tekevät perhe-elämästä merkitsevästi ja onnellista?						
VAS-TAAJA NRO	ALKUPERÄINEN VASTAUS	PILKOTUT ALKUPERÄISET ILMAUKSET	PELKISTETYT ILMAUKSET (tiivistetty yhtäläisyydet)	YLÄLUOKKA (vastausten määrä)	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA (tutkimusongelman mukainen yhdistetty kategoria)
2	taloudellinen tilanne	"taloudellinen tilanne."	Taloudellinen tilanne	Heikko taloudellinen tilanne (28)	Lapsiperheen hyvinvointia heikentävät tekijät	Merkittävin tekijä, joka heikentää perheen hyvinvointia tuomalla haasteita ja vaikeuksia arkeen on heikko taloudellinen tilanne.
15	Vähänen rahatilanne, parisuhde	"Vähänen rahatilanne, "...	Taloudelliset vaikeudet			
61	Hyvinvointia heikentää merkittävästi taloudellinen tilanne. Ex-puolison kanssa välillä haasteita, ne kuormittavat myös. Erityislapsen käytöshäiriöt myös rasittavat arkea ja sisaruussuhteita, vaikuttavat jaksamiseen myös.	"Hyvinvointia heikentää merkittävästi taloudellinen tilanne"...	Taloudellinen tilanne			
28	Lasten sairastumiset, asunto on sopimaton, sekä tukiverkoston puute	"Lasten sairastumiset"...	Terveys, sairastumiset	Terveysongelmat (14)		Merkittävin tekijä, joka heikentää perheen hyvinvointia tuomalla haasteita ja vaikeuksia arkeen on terveysongelmat.
24	Taloustilanne ja oma terveyteni ja työttömyys.	... "ja oma terveyteni"...	Terveystilanne			
28	Lasten sairastumiset, asunto on sopimaton, sekä tukiverkoston puute	"Lasten sairastumiset"...	Terveys, sairastumiset			
9	Parisuhteen haasteet. Taloudellinen tilanne tuo haasteita sekä lapsien erityisyydet ajoittain kuormittavat. Pitää aina olla itse niisiin hereillä ja osata vaatia asioita. Myös jatkuva asioiden vaatiminen uuvuttaa. Läheisten vakavat sairaudet kuormittavat itseäni.	"Parisuhteen haasteet"...	Parisuhteen haasteet	Parisuhteongelmat (10)		Merkittävin tekijä, joka heikentää perheen hyvinvointia tuomalla haasteita ja vaikeuksia arkeen on parisuhdeongelmat.
50	Minun ja puolisoni luonteiden vastakohtaisuus aiheuttaa kitkaa. Terveysongelmani tuovat vaikeuksia arkeemme.	"Minun ja puolisoni luonteiden vastakohtaisuus aiheuttaa kitkaa"...	Ristiriidat parisuhteessa			
75	Vanhempien huono kommunikaatio ja toistuvat ristiriidat.	"Vanhempien huono kommunikaatio ja toistuvat ristiriidat."	Parisuhteen kommunikaatio ja toistuvat ristiriidat			
35	Koko perheen yhteinen aika.	"Koko perheen yhteinen aika."	Perheen yhteinen aika	Perheen yhteinen aika, yhdessä oleminen ja tekeminen (31)	Lapsiperheen hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavat tekijät	Tärkeimmät asiat perheen hyvinvonnille, jotka tekee perhe-elämästä merkityksellistä ja onnellista on perheen yhteinen aika, yhdessä oleminen ja tekeminen.
55	Yhdessä olo, luottamus	"Yhdessä olo, luottamus."	Yhdessä olo ja luottamus			
63	Yhteinen tekeminen ja arki yhdessä.	"Yhteinen tekeminen ja arki yhdessä"...	Yhteinen tekeminen ja arki yhdessä			
59	Perheen välinen rakkaus ja läheisyys	"Perheen välinen rakkaus ja läheisyys."	Perheen välinen rakkaus ja läheisyys	Perheessä syvä yhteys ihmisten välillä (11)		Tärkeimmät asiat perheen hyvinvonnille, jotka tekee perhe-elämästä merkityksellistä ja onnellista on perheen syvä yhteys perheenjäsenen välillä.
64	Läheisyys	"Läheisyys."	Läheisyys			
65	Yhteydessä oleminen	"Yhteydessä oleminen."	Yhteydessä oleminen			
3	Että kaikki perheenjäsenet ovat perusterveitä. Yhdessä harrastaminen ja seikkalu	"Että kaikki perheenjäsenet ovat perusterveitä"...	Perheen terveys	Perheen terveys ja terveelliset elämäntavat (11)		Tärkeimmät asiat perheen hyvinvonnille, jotka tekee perhe-elämästä merkityksellistä ja onnellista on perheen terveys ja terveelliset elämäntavat.
15	Hyvät suhde lapsin, opiskelu. Omasta/ Lapseni terveydetä huolehtiminen tervellisie elämän tavat. Hyvät palkat.	... "Omasta/ Lapseni terveydetä huolehtiminen tervellisie elämän tavat"...	Terveydestä huolehtiminen ja terveelliset elämäntavat			
67	Terveys ja turvallisuus	"Terveys ..."	Terveys			